

**The Project Gutenberg eBook of Painuva päivä; Elämän koreus; Leirivalkeat;
Ajatar; Syreenien kukkiessa, by Eino Leino**

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Painuva päivä; Elämän koreus; Leirivalkeat; Ajatar; Syreenien kukkiessa

Author: Eino Leino

Release date: January 24, 2005 [EBook #14774]

Most recently updated: December 19, 2020

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PAINUVA PÄIVÄ; ELÄMÄN KOREUS;
LEIRIVALKEAT; AJATAR; SYREENIEN KUKKIESSA ***

Produced by Tapio Riikonen

PAINUVA PÄIVÄ; ELÄMÄN KOREUS; LEIRIVALKEAT; AJATAR; SYREENIEN KUKKIESSA

Eino Leino

1914, 1915, 1917, 1920.

SISÄLLYS:

PAINUVA PÄIVÄ

Painuva päivä

I.

Viipurin vartio
Savonlinnan laulu
Oma syy
Mies mieheltä

Magna Charta
Joulu Krestyssä
Hautaus
Kansalaisseppel

II.

Siellä puut punalle paistoi

1. Veneretki
2. Terhensaari
3. Sininen lintu
4. Metamorfosi
5. Luonnonlapset

III.

Pyhäkkö
Hyvä peto
Leikkiä
Rintasolki
Neiti Inkeri
Syyslehtiä
Syyssäteitä
Simon pylväspyhimys

IV.

Kummitus

ELÄMÄN KOREUS

Elämän koreus
Kukkialta
Naissaari
Kalamiehet
Luonnon helmassa
1. Kylmä ilta
2. Pilvinen päivä
3. Kuudan-yö
4. Aamun sarastaessa
Tuli ja rauta
Joulu Belgiassa
Europa 19115
Valkeat hanget
Surma hiihti suota myöten
1. Kimmelsi kiteet
2. Ratsumies
3. Äiti ja lapsi
4. Pääkallot
5. Nykyaikainen Ikarus
Maininkeja
Maininkeja
Oudot
Kaksi köyhää
Suvi-illan vieno tuuli—
Paista, päivä
Talvinen tarina
Sydän-yön laulu
Mielitietylleni
Eri tilaisuuksiin
Vapaus!
Neljäs käsky
Prologi Suomen Näyttelijäliiton yhteisnäytäntöön
Pöytälaulu
Väinölän väki
1. Lemmenlaulu
2. Yksinlaulu
3. Vaimojen valituslaulu

4. Miesten kostolaulu
5. Lasten laulu
6. Peltolaulu
7. Kaiken kansan laulu

LEIRIVALKEAT

Airut

Heimokannel

Heleä heimo

Tervehdys Shakespearen kotimaahan

Suomen sävel

Kesäkantaatti

1. Näky mereltä
2. Suomen taru
3. Nuori kansa
4. Vanhojen varoitus
5. Suvivirsi

Suomen päivä

Suomen linna

Vapauden virsi

Juhlavirsi

Pekka Svinhufvud

Vapaa Suomi

Vapaa Viro

Suomen partioväen marssi

Eräs Pantheon

Akseli Gallen-Kallela

Pekka Halonen

Jean Sibelius

Ville Vallgren

Kasimir Leino

Robert Kajanus

Iloista tiedettä

Trubaduuri

Kulkuset

Syyskylväjä

Kuvia Rautalammelta

1. Iltatunnelma
2. Yliskamarissa
3. Venematka

Uuden vuoden mietteitä 1916

Conceptio artis

Istuin ja itkin—

Ukkospilvi

Nimettömälle

Rococo

Eräs Kajaani-muisto

Syyskuvia

Niin kaukaa ja sentään läheltä niin—

Talvipäivän painuessa

Tähti

Ritarit

Meren rannalla

Kalypson saari

Totta ja pilaa

1. Sopusointu
2. Rovastin tupakkalakko
3. Juhannus Helsingissä
4. Helkalaulu
5. Kevätmyrsky

Käännöksiä ja muokauksia

Auringolle

Shakespeare

Lenore

Ristilukin laulu
Ilta rannalla
Jotain tahdon tietää—
Pikku neidit
Nunna 1-4
Pienoiskuvia
1. Rannalla
2. Lelulinnasi särkyi—
3. Kuningas Börje
4. Elo julmako on?
5. Monelle
6. Hautalaulu
Eliel Aspelin-Haapkylä
Suomen kansalle
Arpakapula Amerikkaan
Marseljeesi

AJATAR

Uuden Suomen laulu
Aunuksen aamu
Vapauden vilja
Kustaa Aadolfin näky
Tietäjän tarina
Sydän-Suomen laulu
Pyhä synnyinmaa
Rauhan internatsionale
Pohjan pojat
Marssilaulu
Uljas Unkari
Kunnialaulu
Vapauden valjetessa
Esilaulu
Kansain oikeus
Suomi ja Puola
Kuusenlehvä
Leirin äiti
Suomen messut
Sankarilaulu
Hengen mahti
Maailmanpalo
Pyhä Volga
Vive la Pologne

SYREENIEN KUKKIESSA

Syreenien kukkiessa
Miekan taru
Miekan taru
Velisurmaaja
Vapauden temppeli
Perman päivä
Vöyryn marssi
Saksan kumpu
Viron virsi
Nuori sankari
Kenraali Mannerheim
Karjalan suojeluskuntien marssi
Rauhan voimat
Työn uhrien laulu
Valkea vapahtaja
Kutoi kangasta elämä
Maamiehen rukous
Rauhan herra
Rauhan voimien vapautuessa

Aboa vetus et nova
Kansalaisrauha
Presidentti Ståhlberg
Tähtilippu
Kansojen kevät
Ihmisheimo
Auringonsäteiden laulu
Vaeltava kuusi
Vaeltava kuusi
Syys-aamu
Syksyn synketessä
Juhannus v. 1918
Hakkapeliittain näyt
Kalevan poika
Keväthaltiatar
Sydänkesän laulu
Papitarten laulu
Kreikkalainen korkokuva
Lemmen lehtiä
Löytökäinen
Sydämen itku
Paha omatunto
Virvaliekki
Liika lintu
Öin ja päivin
Muistorunoja
Tervehdys O. Merikannolle
Rehtori K.O. Lindeqvist
Aug. H. Soinin haudalla
Eräälle näyttelijättärelle

PAINUVA PÄIVÄ

(1914)

AINUVA PÄIVÄ.

—»Ah, painuva päivä, mi kiire on sulla? En jaksa, en jaksa ma jäljessä tulla, niin paljon, niin paljon ois tointa ja työtä, ma pelkään pitkää yötä.»

—»Laps onneton, leiki, jos joudu et mukaan!
Mun orheini kanssa ei kilpaile kukaan.
Mut jos halu sulla on haaveesi luokse,
sa kiireemmin, kiireemmin juokse!»

—»Ah, painuva päivä, jo voimani vaipuu. Kerra orheisi rientävi henkeni kaipuu, mut tien kivet, kannot estävät jalkaa, mun ruumiini raueta alkaa.»

—»Mies mieletön, heitä jo tuumasi turha!
Sun henkesi kaipuu on henkesi murha.
Miks ennemmin et sinä alkanut matkaa?
Nyt liian on myöhäistä jatkaa.»

—»Ah, painuva päivä, ma aamusta aloin, jo lapsena leimusin, nuorena paloin, mut tahtoni vielä ei tuhkaksi tulla, jos vielä on valkeutta sulla!»

—»Polo ihminen, kuulunet siis sukukuntaan, mi Luojalta lahjaksi saanut ei untaan, siis taistele, iske ruskossa illan! Jätän jälkeeni välkkyvän sillan.»

—»Ah, painuva päivä, sua pyydän ja vaadin, siks varro kuin viimeisen lauluni laadin! Olen kohta jo valmis, en paljoa palvo, yks tuokio yössäkin valvo!»

Pois aurinko painui, lankesi ilta, jäi taivahan rannalle säihkyvä silta, mut kaukaa korven tummuvan yöstä soi laulu ihmisen työstä.

I.

VIIPURIN VARTIO.

Siellä on vapauden haaveilo haikein, missä sen puolesta taisto on vaikein. Suomen lukkona vanhastaan, vieläkin varjelet synnyinmaan, sytytät toivoa, uskallusta kesken yötä ja taantumusta; miehet meillä jos moiset ovat, silloin turhat on tuulet kovat, silloin seisovi Suomen laki, silloin herra on herrallaki, sortaa ei esivalta saa; silloin seisovi Suomenmaa.

On kuva, painuva sydämeen: saapuvat juristit salkkuineen, tuodaan tuomalla toiset herrat, itse lain-tutut kymmenkerrat, syyttäjät pöytäkirjaa pitää, vastapuoli ei vastaa mitään, toisille painetit arvon takaa, toisille vain omatunto vakaa, vala vannottu Suomenmaalle, Suomen laille ja Ruhtinaalle.

On näky toinen juhlallinen: istuu rykmentti iloiten, kunniavieraana kunnian miesi, jonka he syytetyksi jo tiesi; juttu juoksevi, viiniä tuodaan, varmaan Keisarin maljakin juodaan, järjestysvalta ei neuvoa tiedä, tahtoo rykmentin vieraan viedä, vangita Viipurin kaupunginpään; Keisarin upseerit estävät tään.

On kuva kuuluisa kolmaskin, piirtyvä kansan mielihin: maaherra, valvoja järjestyksen, puolella vääryyden, villityksen, lain ylin turvaaja turvanansa! Hälläkö myös vala vannomansa? Ei! Hän on vannonut Hallitsijalle olla kunnia armeijalle, oikeuden suojaksi miekkansa käyttää. Näinkö hän tuon pyhän tehtävän täyttää?

Voi virat vaipua, maat voi hukkuu, vaan ei kansojen omatunto nukkua, siellä on vapauden haaveilo haikein, missä sen puolesta taisto on vaikein. Viipuri! Seisot kuin kallio meressä, seisonut ennen jo tulessa ja veressä, kertoa voivat sun muurisi harmaat isänmaan kohtalot kolkot ja armaat; Viipuri! Et sinä sortua saa. Jos sinä seisot, seisovi maa.

14/9 1912.

SAVONLINNAN LAULU.

Juhlaruno laulu- ja soittojuhliin 4-6/7 1913.

Oli kerran—ah mene mielestäin
se milloinkaan ei ehtoo—
näyn näin minä näillä silmilläin,
kun katselin rannan lehtoon.

Tuli rantahan morsian seppelepää—
oli salmi ja salmessa saari—
suvi-illan ilmahan istahti tää
kuin korkean taivaan kaari.

Hän lauloi laulun kummallisen—
mene milloinkaan ei ehtoo—
Hän lauloi: »Vei vesi kaunehen,
sitä kaivaten kuljin ma lehtoon.

Sitä säilytin kerran ma sydämelläin—

oli saari ja saarella linna—
minä elämän onnesta orvoksi jäin,
en löydä ma riemua rinnan.

Minä luulen, se oli minun vapautein—
suru milloinkaan ei suistu—
mull' ei ole aamua, iltaa ei,
jona ei se mielehen muistu.

Näät kun olin nuori ja onnellinen—
mene milloinkaan ei ehtoo—
oli vapaus solkeni sorjin, sen
minä hukkasin rannan lehtoon.

Tai aaltojen alle se pudonnut lie—
oli salmi ja salmessa saari—
monen ritarin sinne on löytynyt tie,
ei löytynyt onneni kaari.

Nyt istun ma iltani ikävissään—
oli linna ja linnassa impi—
mut muistelen: ennen sydämellään
koru kiilteli kaunihimpi.

Olen surrut vuossadat itseksein—
tule milloinkaan ei huomen—
mull' aamua ei, mull' iltaa ei,
olen sentään onnetar Suomen.

Mut tiedän, jos solkeni löytäisin sen—
mene milloinkaan ei ehtoo—
taas olisin nuori ja onnellinen,
en kulkisi kuoleman lehtoon.

Näät ympäri minua kaartuvi yö—
oli linna ja linnassa vahdit—
ja siksi mun syömmeni synkästi lyö,
kun raikuvat rattoisat tahdit.

Tämä hyvää on, tämä kaunista on—
tule milloinkaan ei huomen—
olen sentään ma ijäti onneton,
jos löydy ei vapaus Suomen.

Ei aaltojen alle se jäädä saa—
oli linna ja linnassa impi—
jos unhoitan sen, mua muistuttakaa:
olis taistelo kaunihimpi.

Olis taistelo edestä vapauden—
oli saari ja saarella linna—
minä voisin sen, minä voittaisin sen,
jos saisin ma rauhaa rinnan.

Jos löytäisin lepoa itsellein—
tule milloinkaan ei huomen—
mull' aamua ei, mull' iltaa ei,
mua painaa kohtalo Suomen.

Jos saavuta en minä vapauttain—
suru milloinkaan ei suistu—
surun sävelet raikuvat rinnastain,
ei aurinko mielehen muistu.

Olen kuitenkin kuoleva ihminen—
mene milloinkaan ei ehtoo—
oli vapaus solkeni sorjin, sen
minä hukkasin linnan lehtoon.

Tai aaltojen alle se vaipunut lie—
oli salmi ja salmessa saari—
valon vaeltajien nyt sinne on tie,
mut missä on onneni kaari?

Yhä huokailen, onneton, orjuuttain—
oli linna ja linnassa impi—
jos huolisi joku mun huoliain,
sois kantelo kaunihimpi.»

Hän lauloi näin, hän näkyi näin—
oli saari ja saarella linna—
hän elämän onnesta orvoksi jäi,
oli laulu hän Suomen rinnan.

Hän suloinen, hän suruinen,
hän ijäti itketty, ainoa,
jota uneksin ain, jota unohda en,
min muisto mun mieltäni vainoo.

OMA SYY.

Me oomme kuin luolassa ahtaassa. Tunnetteko?
Tääll' ihmisen kuihtuu joka aatos, tunnetteko.
Rikos täällä on riemuita, syy täällä on surra,
lupa vain vaikeroida ja toisia purra.

Me tukahdumme. Me itse tiedä emme, miks meiltä ilma loppuu, me miksi suutelemme sitä ruoskaa,
mi meitä lyö iki, aina— oma syy! Ei meitä vika vieraiden paina.

Oma syy, että oomme me orjat ja kurjat, oma syy, että meille on onnen oikut nurjat, oma syy, että
suorinkin väärähän vääntyy, kuihtuu, kituu täällä tai nälkähän nääntyy!

Mitä tehdä? Miks koko kansa tyytyy?
Miks kaikki sen kauneimmat alotteet vain hyytyy?
Miks nuoriso jäähtyy? Miks on koko suku
vain murtuvien kevättoivojen luku?

Siks että me itse emme itseemme usko, siks että Suomi meille on iki-iltarusko, siks ettemme uskalla
itseemme luottaa, nähdä onnea oman työn, tehdä ja tuottaa.

Miks tehdä? Miks tuottaa täällä koskaan mitään?
Ei, ei! Ulkomaista tääll' uuden olla pitää!
Me saammehan Saksasta kaikki uudet aatteet,
kuosit kaikki Ranskasta, Englannista vaatteet.

Me oommehan itse vain inha raaka-aine! Me vasta hienostumme, kun meidät meren laine on rannoilta
vierailta kotitupiin tuonut, meistä jotain muuta ja arvokasta luonut.

Mut itse me saamme sen ilojuhlan maksaa!
Ja maksamme siksi, kuin kukkaro jaksaa.
On totta: ei kelpaa vain olla suomalainen.
Mut miks meitä tee ei tahto kotimainen?

Siks ettäkö emme voi itseämme luoda?
Jos emme me voi, on turha muilta tuoda!
Siks ettäkö oomme me iki raaka-aine?
Jos emme me nosta, ei nouse Suomen maine.

Kas, muut meille nauraa! Se vaikk' on pieni haitta,
me tahdommeko olla vain muiden aarre-aitta?
Me tahdommeko ostaa, kun voisimme myödä?
Itse saada iskuja, kun meill' ois mahti lyödä?

On kukin oman onnensa seppä, myös kansa. Mut kansa, mi arvosta ei tekojansa, on tehoton, on
kuollut, on iki muiden orja, ei sini; meillä vapaus voi soida sorja.

Ei sini nousta notkosta Suomen kansa saata kuin emme me viljele isiemme maata, kuin emme me usko oman tahtomme tarmoon, kuin jäämme työn vieraan ja ainehen armoon.

MIES MIEHELTÄ.

Mies mieheltä, mies mieheltä soi taisto nyt kautta maan; kenet taisto kaas, hän nousee taas, ei petturi milloinkaan. On kansojen oikeus ijäinen, myös oikeus kansan tään; jos seiso ken ei eestä sen, hän kuollut on eläissään.

Mies mieheltä, mies mieheltä väkivalta nyt maahan käy; on Suomen yö, on yössä työ, ei aamun toivoa näy. Kun kansan parhaat kahlitaan ja kansa onneton ei estää voi, vain kestää voi, se kärsimystä on.

Mies mieheltä, mies mieheltä maa sankareita luo; se aino on säde auringon, mi lohduitusta tuo. Mut voi, että poiat oman maan vieraalle heitä vie, ei vuoksi muun, vain palkan, suun— se tuska tuimin lie.

Mies mieheltä, mies mieheltä lähestyy turmio. Maa silvotaan, laki poljetaan, on poljettu kauan jo. Joka kansanjänner vireesen, muu tässä auta ei, työ yhteinen, tuhatkertainen tai surma Suomen vei!

Mies mieheltä, mies mieheltä lyö tunteet kytketyt. Kukin paikallaan, kukin kohdastaan on maansa muuri nyt. Kun sulho jättää morsion, kotinsa harmaapää, ja eestä maan käy vankilaan— ken silloin kylmäks jää?

Mies mieheltä, mies mieheltä pyhä lippu siirtyvi. Monet taisto kaas, se nousi taas, taas pilvihin piirtyvi. Taas ylpeät olla saatamme. Maan kansat: kunniaa! On vaatteessa sen sana vapauden, sitä suojaa Suomenmaa.

MAGNA CHARTA.

1863-1913.

Tuo tottako ois:
oli meillä kerran kansa,
vapaa kansa vallassansa,
ja kansalla hallitus, mi tajusi sen tarpeen?
Ja ettäkö maalla ois mahtaja ollut,
mi suureksi tullut
on vuoksi sydämensä
ja suuren lempeytensä
ja huolen, jolla liensi hän haavoja arpeen?
Tuo tottako ois?

Ei olla se vois:
näät silloinhan oisi
olot kaikki täällä toisin
ja kaikkihan seurais sen aurinkorataa;
ovat kansojen hengen ja elon siemenjyvät
esivallan teot hyvät
ja häirinnyt mikään
ei täällä ijäst'ikään
ois ruhtinaiden onnea ja kansan vuosisataa?
Totta olla jos vois!

Ja maahanko ois
myös Magna Charta luotu
ja tänne vapaus tuotu
esivallan oman käskyn ja määräyksen mukaan?
Ja ettäkö vahtinut järjestysvalta
ois sitä yltä, alta,
ja laki yksin täällä
ois ollut vallanpäällä
ja tohtinut loukata ei sitä oisi kukaan?
Se tottako ois?

Ei olla se vois;

näät silloinhan täällä
ois turva tuulissäällä
ja silloinhan täällä kai oisi vapaa kansa;
kun kuulemme tuosta, se soi kuin kaunis laulu,
se on kuin kaunis taulu,
mi sydämiä syttää,
mut murhemielen jättää
ja nyky-olot näyttää tosi karvassansa.
Totta olla jos vois!

Josp' uskoa vois,
maan hallitus että ois vielä maan hyöty
ja että vapaus lyöty
vois turvata oikeuden, lempeyden mahtiin,
ja että elo kansojen kävis lain mukaan,
jot' ei loukkaisi kukaan,
joka on omatunto,
on esivallan kunto,
ja että ajantieto soisi sydämien tahtiin!
Josp' uskoa vois!

Olot täällä toisin ois,
ois Suomi suuri, vankka,
ois vartio sankka
ja varmaankin valtakunnan kruunussa helmi.
Mut vainovuodet tulleet on tuimat ja kovat,
ne vienehet ovat
tuon meiltä lapsen-uskon
ja elon aamuruskon
ja toivon, mi kauniina karkeloi ja telmi.
Josp' uskoa vois!

JOULU KRETTYSSÄ.

Pian soivat joulukellot kaikkialla, Jumalan rauha kulkee kautta maan, näkymätönnä joka akkunalla jo joulutonttu tanssii tanhuaan. Mut mustat on vankilan muurit.

Jo siskot siskoihinsa yhtyy, taatot taas perhepiireihinsä sulkeutuu, ja maammo muistaa monet joulu-aatot, kun kukki itsellekin ilonpuu. Mut kolkot nyt on kodit Suomen.

On ilo poissa. Muistuu meillä mieleen ne miehet, jotka väärin vangittiin, ne kodit, joissa jäänyt ovenpieleen on jouluksikin suru synkkä niin, että kynttilät tahdo ei tuikkaa.

Ja he ei sentään ole tehneet muuta kuin minkä tekee joka kunnan mies, he suojanneet on Suomen joulupuuta, meill' että oisi oma kotilies, isänmaa, emonkieli ja laki!

Nään heidät selvään. Tunnen heistä monta. Jokaisen käteen käydä tahtoisin, sanoa—sana kuink' on arvotonta!— ei, hiljaa ehkä pois ma hiipisin ja virkkaa voisi en mitään.

Ma tiedän: tunteet politiikan vaa'ssa ei paljon paina, ehkä sentään vähän. Mut tiedän myöskin: ellei tunteet maassa nyt liiku, ei meist' ole elämähän, vaan käyköön kaikki kuin käykin!

Ne kunnan miehet! Isät, äidit heidän, jo kuolleet taikka vielä elävät, jos kenenkään, on tässä kiitos teidän, tuhannet teitä tänään kiittävät, kun annoitte urhoja maalle.

Ja mieleen heidän kun te istutitte tuon tunnon, että oikeus on pyhä, ja siinä uskonnossa kasvatitte nuo miehet, jotka siihen uskoo yhä, ja joista vuossadat kertoo.

Ja lapset, joill' on onni olla heidän, te saitte muiston kadehdittavan, tiedätte: Suomen vastaisuus on teidän, sen isät loivat yössä vankilan, ja huonommat liene ei pojat.

Sanoinko, kolkot kodit Suomen oisi?
Ei, joulurauha kulkee kautta maan.
Iloa eikö itsetunto loisi,
me että kunnan kansaan kuulutaan?
Ja siitä me kiitämme heitä.

Ja kolkko heille oisko Krestyn koppi? On heillä sentään jouluseuranaan se hyvän omantunnon vankka oppi, joll' on he nostanehet Suomenmaan, kun meilt' oli usko jo mennä.

Palavat heille kaikki kynttilämme, jokainen kuusi heille kumartaa, soi syvimmällä meidän sydämissämme kuin jouluvirsi sana: isänmaa. Mut kunnia, kunnia heille!

20/12 1913.

HAUTAUS.

Eellä ensin risti puinen, sitten pappi partasuinen.

Sitten ruumisvaunut, sitten lyhyt seura saattajitten.

Sekin kylmä, virallinen, vaikka varsin toverinen.

Soittokunta sotilaita!

Ken nyt matkaa kuolon maita?

Painettien kylmä kärki vastaa, jos ei keksis järki.

Kuka? Yksi miljoonista valtakunnan kasarmista,

Puhuu tuima pohjatuuli, siintyy soittajankin huuli.

On nyt aamu Uudenvuoden.

Tuonko tuli myötään tuoden?

Näky vaiko vertauskuva?

Ei! Vain taulu unhottuva.

Hautaa vain nyt valtakunta poikaa kesken pohjan lunta.

Nimetöntä, suurta lasta kivääriä kantamasta.

Marssimasta maita, soita, elon lyhyen louhikoita.

Vierryt lie hän Venäjältä.

Täällä päättyi päivät hältä.

Kuka? Yksi miljoonista takin harmaan kantajista.

Niistä, joiden hartehilla mahti maan on mahtajilla.

Soitto soi niin suruisasti.

Katson kadun päähän asti.

Itkettäis, jos ilkeis. Huuli vavahtaa, käy pohjatuuli.

Siittää sydän mieltä monta, rakkautta rajatonta.

Myötämieltä miljoonien lumen alle painuvien.

Uunnavuonna 1914.

KANSALAISSPEL.

Leo Mechelinin muistolle omistettu.

Varmaan hän oli myötäsään soutajaks luotu,
otsalla onni, sielussa sointu ja rauha;
sorjemmin sous hän, vaikk' oli vastasää suotu,
koittanut konsana vaikka ei lepo lauha.

Myrskyssä seista hän tahtoi,
taistella tohti ja mahtoi,
työmies kuin ei kukaan,
johtaja, tempaaja mukaan,

mestari muodon ja sanain,
kyntäjä valtaisten vanain,
hän, Päämies, min haudalla sorrettu kansa
voi vieläkin muistella vapauttansa.

Taiteita suosi hän, tieteitä viljellä ehti,
kansansa yhteys ain oli mielessä hällä;
kaunista kauniimpaa ei laakerilehti
kansalaiskuntoa kuin oli miehellä tällä.

Korkeinna kaikista muista
kumpunsa kunniapuista,
myrskyt kun mylvii ja raastaa,
puu pyhä oikeuden haastaa,
laulaen lain ikikieltä,
mieltien sankarin mieltä,
Päämiehen, min haudalla sorrettu kansa
voi vieläkin toivoa vapauttansa.

Pystynä kulki hän: tiensä ja määränsä tiesi,
kaiutti kansansa oikeutta kuin jalopeura;
kunnian soi hän ystävä kuin vihamiesi,
kolme miljoonaa oli sankarin seura.

Sortajan suut hän suisti,
kaukaiset maat hänet muisti.
muodoissa lempeetä, mutta
aatteissa karkaistunutta
poikaa pohjolan peräin,
miestä miekankin teräin,
Päämiestä, min haudalla sorrettu kansa
voi vieläkin vanna vapauttansa.

Harmaa on taivas, halla mielihin hiipii,
raskaina riippuen itkevät puut sekä pilvet;
kuoleman tuuli kansamme toivoja riipii,
mutta kummuista kaikuvat kalvat ja kilvet.

Kuulkaa! Se Suomen on soitto!
Tuomiopäivän on koitto!
Nousevat paatiset parmaat,
veisaavat vainajat harmaat
voittoa Väinölän rantain
urhoa kilvellä kantain,
Päämiestä, min haudalla sorrettu kansa
voi vieläkin leimuta vapauttansa.

26/1 1914.

II.

SIELLÄ PUUT PUNALLE PAISTOI

Kesäkuvia.

1.

VENERETKI.

Kelmeä kesäinen yöhyt yli maiden, merten; veno vettä viiltämässä.

Kaunoista venossa kaksi; toinen sulho suuri, toinen morsian totinen.

Soutelevat, joutelevat.

Neiti vieno virkkaa:

»Minne matka morsiamen?»

Syttyvi urohon silmä: »Katso kaikkianne, nää etkö utuista nientä?»

Luo silmän selälle neiti: »Kuin kuparilanka hämärästä häämöttävi.»

Soutelevat, joutelevat.

Mies väkevä virkkaa:

»Etkö jo enempi nähne?»

Katsahtavi hiussorea: »Kuin hopeasolki idän alta kuumottavi.»

Soutelevat, joutelevat.

Onnen poika puhuu:

»Koht' eikö koti jo paista?»

Helkähtävi hienosormi: »Niinkuin kultavanne kaartuvi sylistä vetten.»

Meren sankari sanovi: »Siell' on Terhensaari, siellä korkea kotimme

nousussa punaisen päivän, laulussa sinisen linnun; siell' on matkan määrä.»

2.

TERHENSAARI.

Tuosta rantahan tulevat; kultakaislat kaikkialla häilyy, soittavat somerot alla askelien onnellisten, hiekat heläjää, mullat muhajaa, veenvalamat, raakunkuoret jalan alla rauskaa; laituri lahen perällä, siinä ulpukat utuiset.

Polku lahden pohjukasta, puron vartta vastamaata nousu, siinä on lempeä lepikko, tuomilehto tuoksuvainen, viita vipajaa, kaste kimaltaa; polun kaidan kahdenpuolen vesiperhot leijaa, leikkivät sudenkorennot lehdillä pajun ja raidan.

Kunnahalla kuusimetsä, kuusten alla talo niinkuin linna, teräksestä portti tehty, porras silkillä silattu, sametilla tie, marmorilla maa; peräseinä peuran luusta, ovi osmon luusta, akkunat merenvahaiset, katot kissankultahiset.

Katselevat, kummastuvat: »Oishan tuossa tupa onnellisten, vaan on mennä liian pieni, liian pieni tulla tuonne, kun on kyynärää kahta kaikkiaan koti korkeuinen. Lieko linna kääpiöiden, lasten leikkimaja? Ei meille sijoja siinä meren suuren soutajille.»

Istuvat sydämin synkin polun päähän, linnan portin eteen.

3.

SININEN LINTU.

Se lauloi sininen lintu: »Ihmis-, ihmiskullat, kuinka teiss' on tuhma tieto autuudesta elon!

Kuinka nousta nuori kukka voisi vanhan mieleen, suven henki heilimöidä syksyisessä puussa?

Suljettu on suuri onni, taivas kiinni hälle, jok' ei lapsen lailla tule Terhensaaren linnaan.

Lähteessä kylpekäätte kuusikummun alla, virran vienon paaterella päivää paistatelkaa.

Murhemuistot entisyyden tuonne kaikki jääkööt, tuskat öitten tummien ja hikihelmet päivän.

Elo niinkuin ensi kerran silmillänne nähkää, kun ei huolta huomenkoiton eikä eilis-ehtoon.

Maan ei liene mahtajille Terhenlinna tehty, tehty vain on tulla niiden, joill' on unhon lahja;

joill' on kyky kummastella, ilo ihmetellä, usko aina uudistua, toivo toinen olla.»

4.

METAMORFOSI.

Kuulivat he virren kumman; käsi kädessä kulkivat kivistä tietä linnunlaulu-laaksoon, siinä lähde läikkyväinen, vesi vailla pohjaa.

Katsoivat kuvastimehen; kuvan näkivät kumpainenkin itsestänsä, elon entismuistot otsillensa uurtunehet, surut sielunsilmäin.

Koettivat kädellä vettä; iho värähti, valvahti pyhä vavistus sydänkammioissa, kulki verta kumpaisenkin kasvot kalventaen.

Virkahteli valju impi: »Sydän minulla sykkyräksi sylkähtävi, kun ma tuumin tuonne syöksyä sylihin aallon syvän, pohjattoman.»

Vastasi vakava sulho: »Veri minulla niinkuin seinä seisahdavi avun aavistusta, uskallusta onnen uuden; silytysten syöstään!»

Verhot vaatteiden valahti; hetevesihin heilahti heleät varret, painui alle pinnan, nousi kohta päätä kaksi virran vionon kalvoon.

Päätä kaksi kaunokaista, hyvä-hymyistä, avun nuoren autuasta, unho-onnellista; katsoi taivahan sinehen, sukeltausi jälleen.

5.

LUONNONLAPSET.

Leikkivät nyt lapset kaksi Terhensaaren tanterella, liepeellä utuisen linnan.

Kiittävät kiloa päivän: »Armas aurinko, antaja pyhän elämän, aina paistaos, ällös polttele poroksi ihmis-onnea, kukkia ijäisen niitun!»

Kumartavat Luojan kuuta: »Kaunis kumppani, kaitsija elon unien, herätä haaveita, älä ärjyjä sydämen, sielun peikkoja; ole oikea toveri!»

Yötäkin ylistelevät: »Tähdet kirkkahat, kynttilät Jumalan juhlan, olkaa lempeät, älkää ankarat ijäti kuin on kohtalo, kuin sen vaskiset vasamat!»

Kuuntelevat kuu ja päivä, tähdet lempeät lupaavat.

Meri yksin ympärillä huoahdaa ja huutaa raskahasta rinnastansa: »Luonnon laajan lapset! Kaikki on katoava kerran, unen saaret uppoo, painuvi paraskin haave, pilvilinna hienoin.»

Laulahtavat lapsikullat: »Niinpä kauniisti nukumme pohjalla meren sinisen, lummekekukkien lomassa.»

III.

PYHÄKKÖ.

Oli yö, kun astuin kammioos, oli aamu, kun heräsin suuteloos, miten kadulle pääsin, ma tuskin muistan; ma seison ja katson ja päätäni puistan.

Ei varmaankaan lie totta tää.
Niin kaunis mun päätäni pyörryttää.
Niin ihana ollako ihminen voi?
Kuin joulukirkko mun sieluni soi.

Sa armas laps! Sa auringon laps!
Sa maailman kirkkaus kiharahaps!
Miten saatoit sa olla niin kaunis ja hyvä,
niin valoisa, lempeä, lämmin ja syvä!

Ah, luulin jo, että päällä maan ei minulla onnea ollutkaan ja ett' olin päivän nurjalla puolla, ei eessäni muuta kuin jäätyä, kuolla.

Ja luulin jo, että syrjähän olin syösty ma pöydästä elämän, mua ettei muistaisi, lempisi kukaan, ei ottaisi muiden ihmisten mukaan.

Ja tunsin jo, ett' olin kummitus vain, hymyn huomasin hyytyvän huulillain, ei käynyt leikki, ei käynyt työ, yli sieluni lankesi ikuinen yö.

Ja nyt! Miten kaikki on muuttunut! Taas kukkivat tuntehet tallatut, taas lyö läpi rintani elämän helke, käy unhotus murheen ja unien välke.

Mut kuinka ma arvata saatoinkaan, sa että voit anteeksi antaa vaan ja että mua muistaisit, lempisit sinä, jolle niin olin tuskaa tuottanut minä?

Ja maailman polkuja matkaten, miten uskalsin, onneton, uskoa sen, mull' että ois ainainen koti siellä, polo, josta ma poistuini niin korskalla mieliä?

HYVÄ PETO.

Peto on minun armaani, vaan peto hyvä, ei haavoita silmänluontinsa syvä, ei tahdo hän tappaa, kynsiä, purra, vain hiipiä hiljaa ja kauniisti surra, pään painaa olkahan lemmityn miehen, elon siirtää kuin laskevan auringon tiehen; hänet kiertää katseella hyväilevällä, niin kärsimys-kirkkaalla, surun-kipeällä, ja heittää maailman yli yön hunnun ja tuntea kuolon ja rakkauden tunnun.

Peto on minun armaani, vaan peto arka, hän askelta säikkyy, hän ääntä jo karkaa, kun kutsut, hän pelkää, kun huudat, hän lymyy ja silmänsä lehvien halki vain hymyy, hänet saada voi saaliiksi ahdistamalla, kun vuori on eessä ja jyrkänne alla, voit vangita hänet ja kotiisi kantaa, mut silloin hän saattaa iskunkin antaa, voi hyväillen hyökätä, suudellen purra ja itse sun haavojas haikeimmin surra.

Peto on minun armaani, vaan peto soma, ei tahdo hän olla pyytäjän oma, hän tahtovi tulla, kun hällä on mieli, ei silloin kun kutsuu lempijän kieli, jos väistyt, hän seuraa, jos hyökkäät, hän haihtuu, jos etsit, hän elämän-murheeksi vaihtuu, hänet parhaiten voitat, kun suot hänen mennä, et itkuas näytä, et vastaansa ennä, hän kärsiä tahtoo ja onneton olla ja yöstänsä tummasta syliisi tulla.

LEIKKIÄ.

Leikkiä lyöden
sun luoksesi tulini,
mutta mä murheesi
hehkuhun sulini.

Nyt olet iloinen,
nyt olet vapaa,
enkä mä tummaa
neittäni tapaa.

Antanut oon
ilon päärynä mä sulle.
Miksi et murheesi
huntua mulle?

Haihtui huntu,
kun itse sa haihduit.
Vaihduin, kun itse
sa valkeaks vaihduit.

Jälleen nään
sinut entisin silmin,
naljaillen nauran
ma lempeni ilmi.

Menneet on iltani
itkun ja huolen.
Leikkiä lyöden
sun eteesi kuolen.

RINTASOLKI.

Mi sulo, kun taloustoimissa liikut, mi lempeys, kun leikkien polvella kiikut, mi puhtaus mun sieluni ympäri saartuu, mi kauneus, mi korkeus mun ylleni kaartuu!

Ma muistan, kun näin sinut ensi kerran: Sa katsoit kuin katsoo enkeli Herran, mut silmäsi nurkasta kyynele kiilsi; niin raskaasti, ah, se mun rintaani viilsi.

Ma kysyin: »Miks itket sa ihana, sorja?»
Sa vastasit: »Oon pahan maailman orja,
ma itken ihmisten kovuuden vuoksi.»
—»Tule pois, tule hyvien ihmisten luoksi!»

Älä luule, sen että sun tähtesi tein ma! Oman itseni vuoks sinut kotiini vein ma, oman onneni vuoks sinut kukkasin koristin, puin silkkiin ja kultaan ja soljilla soristin.

Mut ah, pian kuihtuvat kukkaset runon!
Siks uusia aina sun päähäsi punon.
Ja kohta ne laulun kullatkin putoo:
ei lempi, mi laulut ja kukkaset kutoo.

Sua lemmin, mut en kuin lempinyt oisin, jos oisin sun kohdannut ennen ja toisin; sua lemmin kuin kauniimman maailman kuvaa, mun vuoks, pyhän pyyteeni vuoks punastuvaa.

NEITI INKERI.

Keinulaudoilla kesäisillä nähtiin Inkeri-neiti tuo, tukka keltainen Inkerillä, kieli vilkas kuin virran vuo, kissankellojen kilinä soi, kussa katseensa karkeloi, mutta naurunsa missä helkkyi, kastehelmissä lehto välkkyi.

Hänellä veljiä kymmenkunta. Veljet vierivät maailmaan, satoi taaton jo päähän lunta, maammo vietihin alle maan, mutta puutarha Inkerin kukki kaunis kuin ennenkin, siellä asterit, kurjenmiekat, suorat käytävät, hienot hiekat.

Kerran yö oli, ukkos-yö. Valvoi Inkeri kammiossaan, eessä silmien iskee, lyö, tyttö seisovi hurmiossaan, ei hän ukkosta pelkää; silloin puiston polkua nousee mies, hän, tuo itketty talvi-illoin, josta vain sydän neidon ties.

Hän, tuo ainoa, jolle antoi kerran lempensä nuoren hän, joka kanssaan sen kauas kantoi, viskas virroille elämän, luotaan kuin kukan turhan heitti, sitten sen syli aallon peitti, eikä Inkeri saanutkaan raukkaa konsana rakkauttaan.

Häntä vuosia itseksensä itkenyt oli Inkeri, vihdoin kuivannut kyynelensä; sentään veljiltä tiedusti vielä joskus hän kirjeissänsä miestä, min kuva sydämellensä neiti korkean kartanon tahtoi kulkea kuolohon.

Mutta mies salamoiden kesken. puiston polkua kohoaa kohti huonetta lemmen lesken, kohti Inkerin ikkunaa, katsoo Inkeri kalpeana; seisautuu uros kumarana, äänin kuiskivi murtuvin, takaa kukkivan syreenin:

»Kulta Inkeri, keltatukka, vaimo valkea nuoruutein, kuihtui pois elon onnen kukka, omas sentään on sydämein, katso, ikkunas alle tänne mun on lingonnut lemmen jänne halki ukkosen, halki yön, tuiman keskeltä arkityön.

Kulta Inkeri, keltakassa, totta muistanet vielä mun? Venhon muistatko valkamassa, jolla kauaksi sousin sun? Pienen muistatko Pyssyluodon, missä sai punapursi vuodon, täytyi yöpyä alle puun kuun ja aaltojen kuunteluun?

Kulta Inkeri, keltahapsi, miksi vastaa sa mulle et? Olin nuori, sa olit lapsi, meiltä särkyivät sydämet, pois me leikimme lemmen onnen, pois me tanssimme tuskan ponnaan, huomaan, vasta kun myöhäist' on liian kalliiksi karkelon.

Kulta Inkeri, keltatukka, kuule, kuuntele armas mua! Vaikk' on syömmeni syönyt hukka, ijät päivät ma rakastan sua. Tiedän nyt, mit' en ennen tienny; mult' on tää talo järjen vienyt, ei, en lähde, ma poistu en, ennen kuin sua suutelen.

Kulta Inkeri, kutrikelta, anna anteeksi pyytehein, varmaan vaikutan kuollehelta; palajan jällehen

purrellein. Mutta uskoisit mua sa varmaan, pääni nähdä jos voisit harmaan, kuulla itkuni ijäisen polon pohjasta sydämen.»

Poistui mies kuin oli hän tullut, haihtui taivahan salamaan. Silloin Inkerin huulet hullut kiertyi nauruhun katkeraan, nauroi hetken ja nauroi kaksi, nähtiin aamulla sairahaksi, mutta huulilta hourupään nauru poistu ei vielääkään.

Pirtin portailla pimenevillä nauraa Inkeri-neiti nyt, tukka takkuinen Inkerillä, katse kuin lasi himmennyt; menneet onkin jo pitkät ajat; peittyneet monet lehtimajat, keinulaudoilta laulut laanneet, naiset kaunihit maassa maanneet.

SYYSLEHTIÄ.

Syyslehdet pään päällä lentelee, suru kulkijan rinnassa kumahtelee.

—Ah, lentävä lehti, sun laillasko lien pian päässä ma lempeni, lauluni tien?

»Ole huoleti, vieras veljemme!

Tuhat vuotta tai hetki, on yhtä se.»

—Ah, lentävä lehti, sun laillasko jäin ilonpuustani irti ja elämästäin?

»Pysy tyynenä! On elo unta vaan, ilo ainoa itkeä unelmataan.»

—Ah, lentävä lehti, sun laillasko voin päin haihtua haaveita nousevan koin?

»Tule viisaaksi, vieras veljemme!

Koi koittavi, mutta ei murheelle.»

Yli lentävät poloisen kulkijan pään, mi kaipaa kaunista elämätään.

SYSSÄTEITÄ.

Mikä valkeus äkkiä ympäri pääni? Mikä lempeä ääni kuin kieliltä kantelon hopeisen? Mun mieleni synkkyys haavehin haihtuu, suru kaihoksi vaihtuu ja muistoksi päivien menneiden.

Ja valkeus kasvaa ja kasvaa yhä ja kantelo pyhä soi helisten täydellä voimallaan, veet veisaavat myötä ja kuuraiset puistot, ja mieleni muistot pian peittävät minulta taivaan ja maan.

Noin laulaa ne sätehet syksyisen mielen: »Sun soittosi kielen me tahdomme jällehen soinnuttaa: kun kului pois elos kaunehin kulta, et tuntehen tulta sa saa, mutta härmää sa saat, hopeaa.»

Ja vastaavat lempeät tyttäret taivaan: »Et taas elonvaivaan saa pois meiltä mennä, et tummua pois; vain valjeta saa polo, vaivattu pääsi, niin kohtalo sääsi, sen huolimme huntuuon kuin onnea ois.»

Jo tanssivat ilmassa taivaiset hunnut, jo saapuvat tunnut nuo elämän mennehen arpeuneen. Suo kohtalo joskus kaunihin ehtoon maan lapsien lehtoon, elon onnea anna ei uudelleen.

SIMON PYLVÄSPYHIMYS.

(Varhainen aamu erämaassa. Päivä koittaa.)

Nouseva Aurinko, ainoa ystäväin, kuinka sua kiitän sielusta, mielestäin!

Ah, miten armaat on kasvosi mulle jälkehen pitkän yön! Kamppaelin taas peikkojen kanssa, saapuivat suhisten luolistansa, tahtoivat tyhjiksi tehdä mun henkeni pitkän työn. Ah, miten armaat on valkeuden parmaat sille, min maailma mustaksi meni ja synkkeni syön!

Nouseva Aurinko, uskoni, kirkkautein, taivahan airut synkälle sydämellein!

Kaksikymmentä vuotta jo seisonut oon ja mahtanut mahdotonta, muut käyneet on leikkiin ja karkeloon, ma kestänyt taistoa monta; nyt enää kestä mä en, ma tiedän sen, olen uupunut, murtunut miesi, lien sammunut, lien tummunut kuin hyljätty nuotio metsässä tai kodin aution liesi.

Ja taasko mun täytyis lämpöä, valkeutta antaa ja kuormani yksin kantaa?

Ei, riittää jo. Suo, kohtalo, mun mennä pois, pois sinne, pois, lepo missä ois! Kaksikymmentä vuotta olen ollut jo kansan pylväs, kaksikymmentä vuotta pyhä, synnitön, syytön ja ylväs, olen ollut suotta, sen tunnen nyt, sen tuntea sain yön tuskissain, tuon tunnen nytkin ma valveillain.

En rukoilla saata, en etsiä maata Isän ijäisen.

Siks rukoilin sua Aurinko! He tulevat jo, kas, kansaa, kansaa, ne tulevat kohti!

Valo heille ma olin, mi taivaalta hohti; nyt pelkkää yötä ja epäilystäkö tarjota heille?

En voi, en saata, en palata myöskään taas elämän teille. Mitä tehdä, mitä? Yhä toivoa sitä, joka tule ei koskaan, vai jättääkö kaikki ja päänsä syöstä paasihin korven? Näin pääsen yöstä, näin pääsen tästä sydäntuskasta, kauhusta, häpeästä!

Pyhä Aurinko, ota vastaan minut! Minut siunaa, niinkuin ma siunaan sinut.

(Syöksyy alas pylvänsä päästä.)

IV.

KUMMITUS.

(Kohtaus nykyaikaisen sanomalehden toimituksesta.)

Tuli kummitus kerran toimistoon— ihan oikea kummitus, keski-yöllä— oli, toimitus viistänyt viidakkoon ja tuuminut: Itse toimittakoon lehti itsensä, ei elä ihminen työllä!

Vain toimitussihteeri raataa ja hikoo ja kiroo ja pauhaa ja paitakin likoo ja hermot jo on päin helkkariin. Piti puhua Turkuun ja Viipuriin, myös katsoa maaseutu-lehtien läjät, nuo kahun kalpean levittäjät yli toimiston nuoren pockulalauman. Hän tuumia sai joka liitteen ja sauman, kun taittaja toi sanan hymyilyllä: »Kaksikymmentä palstaa on liikaa jo kyllä!»

Kuten huomaatte, parhain paikka tuo ei ollut saapua kummituksen. Hän kuitenkin tuli ja astui luo, veti visusti jälkeensä kiinni uksen ja seisahtui sekä katsoi päin läpi pääkallo-reikien hirveäin. Hän tarkoitti totta, ei tullut hän suotta; taas maannut hän maass' oli kymmenen vuotta, oli alkanut luuvalo vaivata poloa, siks liikettä vaati hän, seisaalla-oloa, näin lähtenyt tuost' oli toikkaroimaan hän luottaen kummitus-kauhunsa voimaan.

Hän tottunut ain oli efektiin, näät hän oli mieltynyt teatteriin, hän rakasti suuria vaikutuksia, papinpaatosta, kuutamokuiskutuksia, käärinliina-liikkeitä, tapeetti-ovia, tikar-temppuja, haa! myös myrkkijä kovia, oli kummitus oikea näät, ei väärä, mut väärä nyt sattui matkansa määrä.

Ei toimitussihteeri nostanut nokkaa, ei huutanut, ei edes säikähtänyt.

Kun kummitus seisoo ja yskii ja pokkaa, hän saa sanan vastaansa vain: »Mitä nyt?»

»Haa, haa!» hoki kummitus.

—»Mitä siinä niin hahhah!» sanoi sihteeri.

—»Ois mulla uutinen.»

—»Jahhah», sanoi sihteeri, viitaten stenofoniin, »puhu tuohon, mun täytyy nyt taas telefoniin!»

Nyt kummitus suuttui: ma lemmolle näytän, kun kaikki ma parhaat keinoni käytän, kun kalistan hampaita vastakkain ja tansahtamaan saan sääreni vain. Voin saarnata myös, voin messuta myös; totta juukeli, heität ja hellität työs tai ainakin senverran katsahdat tänne, ett' tunnet kuin laukee järkesi jänne ja lankeat peljäten polvillesi, pyhimyksiä pyytelet turvaksesi, tulet tuhmaksi taas, kiellät kirkkahan pääs, kadut vaivaista syntistä synnyntääs!

Oli kummitus oikein vihoissaan. Näät kummitus vaatii kunnioitusta ja uskoa, maailmankatsomusta, hän muuten ei kummitus olisikaan, kukaties mikä ois tai ehk'ei mikään! Sitä kestäis ei paras prestiisikään, olis vaarassa varjojen eksistenssi, koko korkea kummitus eksellenssi, koko kirkkomaa, koko hautuumaa, ties Herra, kuin kävis kirkonkaan ja suntion, piispan ja pastorin ja kirkkoherran ja

kanttorin, vois tulla hulluksi hippakunta, ei lautamies saisi enää unta, ei ehkä korkea raatikaan— se onnettomuus ois kansan ja maan!

Ja stenofoniin hän uutisen tuon ärjäisi: »Kummitus toimistossa!» Ja vartoi nyt vihanhurmiossa, miten sihteeri vastaan-ottais sen.

Mut sihteeri palasi puhelimesta ja istui vanhalle paikalleen, ei mitään merkkiä romantisesta, hän vaipui vain yhä realiseen, hän puhui Porvoosen, Raumalle, Poriin, hän heitteli pinkkoja paperikoriin, mut nähnyt ei vierasta vieläkään.

Nyt loppui jo tyysti tyyneys tään, ohi sihteerin silmien luurangon käsi nyt ojentui: »Olen ystäväsi.»

Tuli hiljaisuus, tuli vaitiolo. Mut säiky ei sihteeri, ei ole nolo, kynän nostaa hän kyllä ja katsoo kättä luusormista, mutta peljästymättä, käsvaratta pitkin jo katseensa kulkee, hän hirviön silmiin katsoa julkee, tuon tutkia kiireestä kantapäihin. Meni tuokio, kaksikin hommihin näihin, kunis äänellä hieman värvähtävällä— joka ei ole ainainen tapa hällä— sanat painavat lausui: »*Onko joku?*»

Sanat historialliset: »*Onko joku?*» Hän ei kieltänyt mitään, ei myöntänyt mitään, hän tahtoi avoinna porttinsa pitää joka mahdollisuuden mahtua sisään, mut myös ulos, toisia jos tulis lisää. Sanat korkeat niinkuin Kosmos, vaikka hän huomasi, ett' oli vaaran paikka.

Tuli kummitus tuosta hulluksi aivan, hän kalisti harvoja hampaitaan, näki toisen hän vieläkin suuremman vaivan, rupes riivattu tuossa hän tanhuamaan, hän heitti säärtä ja sitten toista ja, kumpikin ne oli reumaattiset, se vast' oli vilskettä aikamoista, kovin puuskutti putkensa pneumaattiset, luut kalisi, löi nivel niveltä vasten, yli tuolinkin karmin hän säärensä sai, yli pöytien, hyllyjen arvokasten, yli tolppojen, saksienkin, huihai!

Mut toimitussihteeri tyynenä pysyi, papereitansa koki hän varjella vaan, tosin hieman hän kalpea oli, kun kysyi: »Eikö käy herra Kummitus istumaan?»

Ulos laukkasi kummitus, hirnahti kerran, hävis päätänsä pidellen huomahan Herran.

Mut toimitussihteeri katsoi hetken hänen jälkeensä, tuumien syytä tään retken: Jaa, jaa, tais uutinen hänellä olla. Hän stenofonihin mietteissään nyt kääntyi, sai sieltä uutisen tään, sanat: »Kummitus toimistossa!»—No jaa, mut parempi otsake! Halloo, jaa jajaa, ei »toimistossa», ei niin, ei niin, me panemme: »Kummitus hunningolla.» Voi ottaa sen—pikku-uutisiin!

ELÄMÄN KOREUS

(1915)

ELÄMÄN KOREUS.

Kiinni riipun elämässä kaikin vaistoin, kaikin taistoin, vaikka kaikki tuskat tunsin, vaikka kaikki maljat maistoin.

Tartun elon sorjan tukkaan, pidän kiinni enkä päästä, sääli muita en, en itse myöskään itseäin mä säästä.

Kiitän joka tuokiosta, kiitän Sallimusta syvää, minkä elää vielä salli, minkä antoi pahaa, hyvää.

Teen sen itsetietoisesti: rikon taikka kärsin,—kestän, noin ma pelon peikot torjun, noin ma kuolon kauhut estän.

Tiedän, että sorrun, sentään— taikka kenties juuri siksi— elän suurta sunnuntaita, tunnen kaikki

kaunihiksi.

Kenties juuri siksi mulle taivaan tuliruskot palaa, etten eespäin enää toivo, etten taapäin enää halaa.

Tässä seison enkä taida muuta: tällaiseksi loi mun aika, ijäisyys ja luonto suuri, joka elää soi mun.

Pyydä anteheks en mitään, mitään en ma anteeks anna, olen niinkuin luonto itse, joka lausuu: kärsi, kann!

Harmetkohot hapsset, menköön selkä poikki taakan alla, sentään elämää ma laulan, kiitän mieliä kirkkahalla.

Hyvät herrat, kauniit naiset, kyynelin ma täältä lähden, itken niinkuin syksy-ilta peittyessä pohjantähden.

Rakastan ma raivoon saakka tähteäni omaa tätä, elon joka ilmausta, maata sydän-sykkivätä.

Rakastajan lailla eroon kerran elämästä tästä: ikihyvästit kun heitän, vielä nautin elämästä.

Pyhä, suuri Tuntematon, turhaan mulle huntus nostat, tiedän, että kuolen silloin, koska näkös mulle kostat.

Siksi painan silmät kiinni, umpiluomin uskon sinuun, rinnoillesi pääni painan, tunnen, että uskot minuun.

Ah, te kuolevaiset! Kuulkaa, nähkää onnellista kahta, jotka punapursin soutaa, joutaa pitkin Lemmenlahta!

Kukat tuoksuu tuhtopuulla, tähkät täyteläiset häilyy, riemut rypäleinä tiukkuu, päivä alla, päällä päilyy.

Miks en laulais, laikahtaisi, koska sopii sorja raiku siihen, mist' on miesten retki, missä naisten naurun kaiku?

Rakas, pyhä, suuri Luonto, sulle soitan, sormet liitän, lumosit mun lasna kerran, siitä miesnä nyt sun kiitän.

Sulle uskoton en olla taida enkä tahdo,—helmaas suutelen ja kuolen, vaivun valheeseen ja kuvitelmaas.

24/1 1915.

KUKKIALTA.

NAISSAARI.

Naissaaren niemessä valkea paas merimiesten merkkinä loistaa, karit ympäri sen monet purret kaas, taru koitojen kohtalot toistaa, taru sun ja mun, kesä-illoin kun niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Se nousee aalloista pystypäin kuin nainen valkearinta, se huutaa hurjana myrskysäin kuin pyydetään palavinta, kuin kuolemaa sävel kuuluttaa, —niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Mut kun meri heljänä heijastuu ja loivina laineet läikkyy, kuin kaukainen kantelo soipi sen suu, merenkultana varsi sen väikkyy läpi mainingin öin valoisin, —niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Tuo silloin laineilta laulu soi: Ain ollut hän ei kivi kuollut, hänet myös elonhekkuhun Luoja loi, hän myös on lempinyt, huollut, mies saarelle nous, pois aamulla sous, —niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Hän huomaa sen vasta, kun valkeni yö, hän rannalle rientäen juoksi, hän kaahlaa, hän paasihin polvensa lyö, hän kutsuvi armasta luoksi, mut aaltojen taa tää pois katoaa, —niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Hän uhmaa tuulia tuskassaan, hänen varttansa kuohut kaulaa, rajatonta hän huutavi rakkauttaan, taas lempeä vienoa laulaa, näy sankari ei, meri mahtajan vei, —niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Sadat vuodet hän siinä jo seisonut on, nyt vain hän on valkea paasi, monet toivehet, itse toiveheton. hän ympäri yössä kaasi, moni talvi ja syys veren lämpimän hyys, —niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Mut kun suvi saapuvi suloinen, veri jällehen paadessa vertyy, hän muistaa lempensä muinaisen, hänen mielensä kauas mertyy, mihin sankari sous, joka saarelle nous, —niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Ja silloin jos tuhovirtensä soi, ah, Herra armias auta, pian haahdet aalloissa huppeloi, pian pinnalla tuhto ja lauta vain yksin ui, moni orpoutui, —niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Hän rakkauden voimaa kuuluttaa, jok'ei armahda, sääli, ei säästä, joka surmaa sen, keltä suukon saa, joka ei elin-aikana päästä, joka kuin kulo lyö, min loi elontyö, —niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Hän laulaa loihtua lemmen sen, joka polttaa, polkee ja tallaa, kodit korkeat jättäen kylmilleen, mökin liedelle kylväen hallaa, kun ihmistä kaks käy vierahaks, —niin kauniisti kajavat veen yli itkee.

Ja siks moni poski kelmenee, moni kauhistuu uros aimo, kun huolensa ilmi huokaisee Naissaaren valkea vaimo, surut sun ja mun, kesä-illoin kun niin kauniisti' kajavat veen yli itkee.

KALAMIEHET.

Hämäläinen idylli.

Ruuhessansa liki kaislarantaa istuu korpraali ja everisti, vanhat kumpikin ja kuulunehet kerran suomalaiseseen ruotuväkeen; kummankin jo harmennut on hapsi, kummaltai jo paras miehuus mennyt, mutta viel' on tuima silmän tuli, huulten viiva vinha kummallakin, jos ei onkeen iske ahven, koska toinen kalan venheeseen jo veti.

Näin he istuneet on kaiket kesät; everisti kaupungissa asuu, mutta joka suvi sieltä saapuu huvilaansa, päähän Huhtaniemen, kalastamaan vellamoisten karjaa; korpraali on kotimiesnä talvet.

Kalastetaan karit järven kaikki, joka lahden soppi soudetahan, riidellähän riipan laskennasta, kummalle se purren puolle pannaan; toisen onkea jos nyppäisevi, toinen ehdottaa jo ensi paikkaa, siihen taas ei suostu toinen; sentään jouta liiaksi ei jännitetä, ettei rikkuis kalarauha kaunis.

Näin he istuneet on kaiket kesät.

Mutta saunarantaan saavuttaissa saalis tuiki tyysti punnitahan, tirkistetään, tarkistetaan, viedään kirjaan, jota everisti pitää— koko saalis ynnä suurin kala; kumpainenkin hyvin muistaa, kuka sen on saanut, mutta vait on toinen kateudesta, ylpeydestä toinen; vihdoin tuutingin on tunti pyhä.

Everisti kuistillansa istuu, pitkää piippuansa polttelevi, katselevi kaukometsän rantaa, maistaa maljastansa silloin tällöin; korpraalipa kyökin akkunassa avoimessa haikujansa vetää, samoin katselevi kaukometsään, samoin maistaa joskus maljastansa; häiritse ei hiljaisuutta kukaan.

Hämärtyy jo suvi-yöhyt, päivän viime puna iltapilveen peittyi, järvi peilityynnä kimmeltävi, rakshtavi rantalehdon rastas; polskahtavi hauki ruohikossa, kuuluu kauempata koiranhaukku, aironsointi viiden virstan takaa; eikä sitten enää kuulu mitään.

Näin he istuneet on kaiket kesät.

Mutta silloin juuri murhe saapui: kerrotaanpa, kesä muuan tuli, korpraali ei ollut entisellään, käynyt hält' ei syönti eikä sounti, usein unhotti hän airon aivan, päästi pitkänsiiman purren alle, vaarin ottanut ei, vaikka koho kokonaan jo veden alle painui. Tuumi everisti: »Vanhaks tullut on jo Matti, honkiin horisevi, mutta niinhän käypi meidän kaikkein.» Mietti noin, ja koki miestä sietää.

Mutta kerran, koska Matti hältä sotki sotkuksihiin ongen parhaan— synti suurin kalamiehen, jonka tekee tomppeli vain tottumaton— jaksanut ei sisuansa suistaa enää everisti, vaanpa ärjäs hälle silloin vihan-vimmoissansa: »Matti p—le! Sua lempo riivaa!»

Vastannut ei Matti mitään, siiman selvitteli seikkaperäisesti, pani onkehensa uuden lieron, siihen sylkäisi ja viskas veteen alakuloisena kulmiltansa, sitten vasta verkalleen hän virkkoi: »Taitaa lempi riivata ei lempo, sattua voi vielä sotkus vyyhteen.»

Eikä everisti ymmärtänyt, katsoi vain kuin miestä mieluulta.

Mutta aamunapa muutamana, juur' kun oli kalaanlähdön aika, juhlatamineissaan Matti oli, univormussansa muinaisessa, tehden kunniaa, kun kuistillensa huonehestaan everisti astui; hymyhuulin

siinä Matti seisoj selkää suorana kuin nuorukaisen. Sanat virkkoi: »Jumal' antakohon! mutta mielin tästä naimisiin.»

Langennut jos oisi kansi taivaan, Luojan manner luja järkähtänyt, kuu ja päivä radoiltansa ratki, talon katto, seinät siirtynehet, ei ois everisti hämmästynyt kuin hän hämmästyi nuo sanat kuullen; taapäin astahti ja miestä katsoi hän kuin kummitusta kotvan, sitten Matin muistain mielipuoliseksi naurun kaikuvan hän päästi, kysyi: »Sinä naimisiin! Ja kenen kanssa?»

Vastasipa vakavasti Matti: »Kenen muun kuin tuolta Saaren Sannan, viime yönä kaikki kaupat tehtiin.» Täytyi uskoa jo miehen sanaan, tuiki totiselta näytti Matti, epäillyt ei everisti enää, veti kerran kaksi viiksiänsä, takaisin hän portahilta pyörsi jalkaa polkaisten ja ärjähtäen: »Mene sitten vaikka Hiiden kirnuun!»

Vastas Matti: »Jumal'antakohon, pyydän viikon pari virkalomaa.»

Yksinään nyt everisti istuu ruuhessansa liki kaislarantaa, yksin puhisee, ja puntaroipi saunarannassa hän saalistansa, josta iloa ei hällä enää, koska kadehdi ei tuota toinen; yksin totiansa nyt hän maistaa, miettii ainoata arvoitusta, joka yöt ja päivät päässä pyörii: »Kuinka saattaa, kuinka kehtaa olla miehen mieli silloin naimisiin, kun on kesän paras ahven-aika?»

Eikä päästä voi hän pulmastansa.

Usein miettii tuota yöhön myöhään, katselevi kaukometsän rantaa, päivän peittyessä iltapilveen, järven peilitynnä kimmeltäissä, raksahtaissa rantalehdon rastaan, polskahtaissa ruohikossa hauvin, kuulussa koiranhaukun kaukaa, aironsonnin viiden virstan takaa; miettii, miettii, eikä keksi mitään.

Joku nousee aatos nuoruudesta, elämästä elämättömästä; hetken heijastuu ja jälleen haipuu. Mutta kauan kamarissaan vielä everisti kahtakäteen astuu.

Vieri noin nyt viikko pitkä, pari.

Mutta aamunapa muutamana, kuistilleen kun everisti astuu, taas on onkitamineissaan Matti siinä kuin ei ollut oisi mitään; katsahtavi everisti häneen, mutta kysymättä mitään, mennään rantahan kuin ennen, käydään ruuheen niinkuin ennen, päivä ongitahan niinkuin ennen, eikä kumpainkaan toisen mieltä kysy, kuulostelee; saavutaan kuin ennen saunarantaan, puhumatta saalis punnitahan, vaan kun tullut tuutingin on tunti, everisti kuistillaan kun istuu, Matti avoimessa akkunassaan, eellimmäinen päätään kääntämättä sanan vihdoin virkahtaa: »No Matti?»

Matti silmin tuimin tuijotellen posken nojaa nyrkkihinsä, lausuu: »Petti, p—le, kuin naiset pettää, vaikka hälle varmat kihlat annoin!»

Sellainen se oli Saaren Sanna.

Kerrotaan, nyt everisti nousi, täytti ensin itsellensä lasin, toisen Matille ja niitä yhteen kilahutti, vakavasti virkkoi: »Tervetuloa taas miesten joukkoon!»

Kiertyy kyynel Matin silmäkulmaan:
»Kaunis sentään oli Saaren Sanna!»

Everisti laatusasti lausuu: »Viekkaus on nimi vaimon; paras että ijäks siitä sillä pääsit.»

Matti vastaa: »Jumal'antakohon, vaan on hyvä everistin haastaa, tuntenut kun ette vielä koskaan ensi rakkauden pyhää tulta!»

Kumpainenkin vaikenee nyt vallan.

Mutta uuden aamun tullen istuu ruuhessansa liki kaislarantaa jälleen korpraali ja everisti, viekoittelun vellamoisten karjaa; taas on Matti ennallaan kuin muinen, onkeaan kuin palokärki sihtaa, pääse hält' ei enää pitkäsiima, unhotu ei airo eikä koho; taas on ilo everistin saada kala taikka toista kadehtia, hältä kiistää kiviriipan paikkaa; eikä tuosta hetken häiriöstä enää elin-ajassaan he puhu.

Näin he kalastavat kaiket kesät.

LUONNON HELMASSA.

KYLMÄ ILTA.

Kesken kesää syksyn valju valta; hohkaa kylmän henki kaikkialta, hallatuulen hammas luihin puree, metsä, järvi murheellisna suree, saaret seisoo liikkumattomassa ikävässä ikiharmajassa, puhuu kuolemaa jo puiden tohu, uhkaa kadotusta korven kohu, aalto lyijynraskas rantojaan huuhtoo ikuisilla huulillaan.

Viiltää veno kesken luonnon karun; vana kertoo orvon onnentarun, joka tuskin päästen päivänkukkaan kuihtui kylmyyteen ja joutui hukkaan, vaan ei sentään elämästä laannut, vaikk' on vuosia jo maassa maannut, kulkee kummittelien ihmismaita, muistaa aikojansa autuaita, joskus laikhtavi laulamaan kylmin rinnoin kevätriemujaan.

Saaret seisoo liikkumattomassa ikävässä ikiharmajassa, järvi jäähtyy, sydän synkkä hyytyy, tahto taittuu, pikkutöihin tyytyy; ah, ne päättyi elon juhlapäivät, autuus, tyhjyys, tuijotus vain jäivät, pulmain päästely ja kummastelu, kunne joutunut on lapsen lelu, mietiskely, miksi inehmoin elonlangat niin on, eikä noin.

2.

PILVINEN PÄIVÄ.

Jälkeen aamu-usmien järvi hopeoituu, päivätönnä päilyen koreaksi koituu.

Kuvastelee koivu, kuus, rannan viita viilee, kummallinen hiljaisuus syvyydessä piilee.

Sadekuurot kulkevat kaukaa siellä täällä, käy kuin aallon unelmat virit vetten päällä.

Harras niinkuin ystävän taivahan on tuntu, vaihtuva kuin elämän kaukometsän huntuu.

Sataa munkin mielehein hopeainen seule, kaartuu kautta aatostein samettinen neule.

Niinpä hunnun alle jään, sillä peitän pääni, uskon yhteen ystävään, yhteen elämäni.

3.

KUUDAN-YÖ.

—Mitä laulatte Kukkian kultaiset laineet?

»Me hautaamme matkasi haaveet ja maineet.»

—Mitä tiedätte taivaalla yön sinipilvet?

»Me peitämme taistosi kalvat ja kilvet.»

—Mitä kerrotte pilvistä kuun kultajuovat?

»Ett' immet jo Salliman anteheks suovat.»

—Mitä virkat sa viitojen, lehtojen tuoksu?

»Jo että sun päätyvi päiväsi juoksu.»

—Ja Kukkian kuusten ja koivujen humu?

»Sun että jo häipyvi silmies sumu.»

»Taas saat elon nähdä kuin kehdoissa kerran, näin tuntea itsesi, tuntea Herran.»

4.

AAMUN SARASTAESSA.

Ja jos vähän mulla vain aikaa on, mun mieleni kaari on mittaamaton, taas riennän ma riemuun ja huoleen; ovat kauniita Kukkian päivät ja yöt, mut kauniimmat vaativat ihmisten työt mua myrskyn ja maailman puoleen.

Levon lempeän lapset ei muistele mua, mut kuitenkin, Kukkia, siunaan ma sua, jos tartunkin sauvaan ja viittaa; menen matkaani hattua heilauttain, kun säilyi mun sieluni vapaus ain, vähät muusta ma maan päällä piittaa.

Voin kuiskata sentään: jo orjasi olin, kun, Kukkia, saartesi kumpuja polin, elinkautinen valtasi vanki; mut aamu kun koitti, se armahti lastaan, sain voiman ma taistella rauhaani vastaan, näin voittaen

vaikeimmanki.

Oli tenhoa ilmassa, tiesin ma sen, mut ett' ero oisi niin tuskallinen, ei arvata saattanut kukaan; ma pelkään, sun öin sekä päivin ma nään, mut ennen kuin loihdusi lankahan jään, vien kultaiset muistoni mukaan.

TULI JA RAUTA.

JOULU BELGIASSA.

He asuivat kaikessa rauhassaan, he raatoivat, tekivät työtä, tulet hehkuvat heidän tehtaissaan ylt'mpäri valkaisi yötä; he padoin sulkivat valtameren. Ken sulkee, ken sulkee nyt syyttömän veren, jota pelot poljetut huppeloi, mi huutaa, min huuto taivohon soi? Laps siellä nyt itkee taattoaan, emo miestänsä miekkavyötä.

Tääll' lepäävät arki-askaret, maa nauttivi joulurauhaa, kyläteillä kaikuvat kulkuset vain lapsuus-iloa lauhaa; siellä soi sota täydellä voimallansa, koko kansa on häädetty kodeistansa, ei rauhan, vaan kuolon enkeli yli talvisten tannerten kulkevi; siellä lepää myös arki-askaret, mut tykkien jylinä pauhaa.

Meille oikeutta, totuutta opetetaan ja ijäistä ihmisyyttä, miten miekkujen asia päällä maan on suojata syyttömyyttä; siellä itse on oikeus kattoo vailla, monet hoippuvat haudoilla haamujen lailla, yli kumpujen käy kuin huokaus: ei koita kansojen vapautus! Siellä miekan oikeutta opetetaan, miten kansa kuolevi syyttä.

Ah, tähdet kaunihit, kirkkahat vilun pohjolan viitojen yllä, te *Karman* korkeat taivahat, sen näätte ja kuulette kyllä, väkivalta nyt riehuu, on ihmiset hullut, tää tähti, tää tähti on hulluksi tullut, te sinne kauneimmin kaartukaa, missä raunioina on rakkain maa; tänä yönä on tähdet kirkkaimmat polon Belgian kenttien yllä.

EUROPA 1915.

Sata vuotta sitten: Napoleon ja Metternich, Pyhä liitto, ei unhotu Waterloo, Wellington, ei Moskovan surmaniitto, ne painuivat maahan ja hurmeeseen, ne nousevat aikojen takaa kuin muistelot murheiden, vapauden, kuin kansojen vartio vakaa.

Ne sortui ne soturit urheat, se kaatui se vanha kaarti, mut raukesi pilvetkin raskahat, jotka Europan taivaan saarti, jos hukkuikin hankihin *Grande armée*, jos *Vive l'Empereur* ei soinut. jäi kansoille usko vapauteen, jota murtaa ei vuossata voinut.

Taas surmaa pauhaavat tykkien suut, rajat maiden ja kansojen siirtyy, nyt Kitchner, Shilinski, Joffre ja muut nimet Klion kirjahan piirtyy, taas kärsivät, kuolevat miljoonat, taas vaarass' on kansojen vapaus. Mitä eessä on? Vaiensi profeetat tää aikojen ankarin tapaus.

Koko Europa vaieten vartoo niin, vain miekoilla on puhevuoro, soi Ranskan virroilta Weikseliin nyt vuossadan jättikuoro, maat järkkyvät alla armeijain, sota soi meren yllä ja alla, ja päällä kirkkojen korkeain käy taistelo taivahalla.

Mut kansain on vapaus loukkaamaton! Miten vaihtuukin tappio, voitto, ijät kaiket taivahan kaarista on tuo kaikuva syyttävä soitto: Itävalta hyökkäsi Serbiaan, meni Saksa Belgian sotaan, on häpeä iskeä heikompaan, ken kaatuukin miekan otaan.

VALKEAT HANGET.

Valkeat hanget mustan maan, toitteko rauhan maailmaan?

—»Emme, me peitimme vain veret, rauniot, ruhjotut ruumiit, asunnot autiot!«

Valkeat hanget mustan maan, teidät ken tänne kutsuikaan?

—»Tulimme tuulien, tähtien teiltä tuomahan valkeita viestejä heiltä.»

Kuinka kuuluvi
viestinne?

—»Näe ja katso ja kuuntele!»

Ymmärrä teidän en kieltänne mykkää, vaikka se tuhanten tuskia sykkää.

—»Tulimme tuomahan unhoitusta, kaivannee sitä maailma musta.»

Liian on viestinne
varhainen!

—»Varromme, siks kuin on hetki sen.»

Taidatte saada vartoa kauan, aika on myrskyn, aika on rauan.

—»Myrskyn ja rauan on tehtävä ratkaista, ei elon ijäisen kulkua katkaista.»

Voi suvi tulla
ja talvi uus—

—»Palaamme jälleen kuin ikuisuus.»

SURMA HIIHTI SUOTA MYÖTEN

1.

KIMMELSI KITEET.

Kimmelsi kiteet, miekkoina iskivät mielipiteet, välkkyi aatteen ankara teräs, nukkuva nousi, hengetön heräs, kasvoivat kansat jo oikeutta kohti, kullakin vapaus tähtenä hohti.

Niin silloin tulikin Surma.

Välkähti rauta, aukesi myös monen aatteen hauta, haihtuivat ilmahan tuulien tuvat, lempeät haaveet, kaunihit kuvat; taas oli taivas kirkas ja seijas, kuoleman henki vain kummuilla leijas.

Kimmelsi kiteet.

2.

RATSUMIES.

—Minne riennät, ratsumies?
»Kuolemahan kukaties.»

—Sinnekö niin kiire sulla?
»Tahdon eellä muiden tulla.»

—Tuonelaanko tummaiseen?
»Vievät voitonseppeleen.»

—Tuonko riennät riemun tähden?
»Seppelpäänä täältä lähden.»

—Vaan jos kaadut etkä voita?
»Tahtoani kunnioita!»

—Tahtoasi tuhkaks tulla?
»Ei lie vaalin valta mulla!»

—Jos ei sulla, kellä sitten?
»Tutki juoksut jumalitten!»

—Tutkin poves pohjaan asti.
»Sinne Luoja tiensä rasti.»

—Rakkaus on Luojan rata.
»Oppinut en parempata.»

3.

ÄITI JA LAPSI.

Tuli tuvan ovelle Surma.

Äkkäs äidin lapsinensa istumassa ikkunassa, viittas, nosti viikatteensa: »Lempeä lepo Manalan.»

Liikahda ei äiti, lapsi.

Tutki Tuoni tarkempahan: kuolleet kumpikin olivat!

Tuumi tuota hetken, kaksi, jop' on muistui mielehensä hiihtäjätoveri toinen, Tauti, käyjä talviteiden.

Paukahteli kiuas kylmä:

»Nää ei Taudin tappamia.»

Tutki Tuoni tarkempahan:

»Niinpä Nälkä ne näversi.»

Hanki haastoi ikkunalta:

»Viel' oli kapea kakku.»

Tutki Tuoni tarkempahan: näki reijän pienen-pienen puhki äityen povesta, halki lapsen hartioista.

Jop' on tunki tuttavansa, irvisti ikeniänsä: »Sota, sorja veikkoseni, aina eelleni ehätät, kuljet tuulen teitä myöten, riennät sa ratoja myrskyn, isket inhat, isket vanhat, poiatkin emon povelta.»

Läksi tuosta läylimielin saloa samoamahan, kentän poikki potkimahan, eilisen kahakan kentän.

4.

PÄÄKALLOT.

Jo hanki haihtuu, lähtee jää, pääkallot suosta irvistää, ne kysyy toinen toisiltaan: —»Mink' olet mies sa vieraan maan?»

Ei tunne toinen toistansa, mut kaikki korjas kuolema, nyt kaikk' on samankaltaiset: —»Sua tunne en, mua tunne et.»

—»Ma sodin vuoksi synnyinmaan.»

—»Ma pyrin sankarkunniaan.»

—»Ma eestä ihmisyyden löin.»

—»Ma sotamiehen leipää söin.»

Suo sulaa, hanget haipuvat, pääkallot mutaan vaipuvat, vain poreet sieltä täältä käy, ei kohta heitä ketään näy.

5.

NYKYAIKAINEN IKARUS.

Sain ma siivet aurinkoon, itse ilman herra oon, ukkoselta vaajat vienen; jumalaksi luotu lienen.

Minkä tahdon, sen ma voin: päiden päällä salamoin, isken maihin ihmisien, katot särjen kaupunkien.

Suitsen surmaa helmastain, tapan, ketä tahdon vain, aseellista, aseetonta— niitä jo ma niitin monta.

Vuosisatain unelman, toivon pitkän toteutan, niinkuin lintu lennän, liidän, kimppuun ihmiskunnan kiidän.

Kunniaani laulakaa kaikki kansat, kaikki maa, kiitostani veisatkaatte, silloin tekin siivet saatte!

MAININKEJA.

MAININKEJA.

Pitkinä, loivina maininkeina mieleni myrskyt päilyy, elämänseikkailun, haaveen halut vain kokemuksina säilyy.

Vanhenin vuosia kuukausissa.
Mistä sen saatan tietää?
Siitä että jo suuttumatta
voin loukkauksia sietää.

Siitä, että on mieleni murhe mun suurempi tunteeni tulta, että jo kiellän itseltäni, mitä ennen en kieltänyt sulta.

Pitkät, kauniit aurinkopäivät saattavat eessäni olla taikka kuolema, köyhyys ja kurjuus— kuolema tunkiolla.

Merkitse mulle ei enää, mi muille, ei mulle se merkkitaipaus, ei rikkaus, ei rakkaus, ei arvo, ei valta, vain sieluni ijäinen vapaus.

OUDOT.

Outoja ollaan ja oudommiksi ain yhä käymme. Miks, ah miksi?

Tuskin sa muistat enää mua, tuskin ma ymmärrän enää sua.

Sanat on saanehet toisen mielen, sydän on oppinut oudon kielen.

Kauan vierailta ovilla ollen olemme tulleet turmiollen.

Sulta mennyt on mieles herkkä, multa kuihtunut kevään kerkkä.

Leiki et enää, et enää läiky, mulle ei taivahankaaret väiky.

Etsimme toisesta itseämme, entistä, kaunista elämätämme.

Et sinä löydä enkä minä.
Käyt niin minulle sääliseksi sinä.

Suuri, summaton, tuhma lapsi!
Etkö näe, jo harmeni hapsi?

Etkö näe, jo elämä meni, nuoruutes ja nuoruuteni?

Emme me toistamme koskaan tapaa.
Ah, mikä vaiva: olla vapaa!

Ah, mikä tuska: tuntea, että elämme, kuolemme kyönelettä!

KAKSI KÖYHÄÄ.

Ääressä takkavalkean me kaksi turvatonta, sill' aikaa kuin on ihmisillä niin monta turvaa, monta.

Ääressä takkavalkean me kaksi koditonta, sill' aikaa kuin on maailmalla niin monta kotia, monta.

Tiedätkö, sentään en vaihtaisi ma elämäni tätä: jos sinne ma vieraihin vietäisiin, mun siellä tulisi hätä.

Tulis hätä mun sieluni siveydestä, sen vaikka ne muuksi sanoo, tulis tuska olla kerjäläinen, mi almuja pyytää ja anoo.

Ja sentään ma annan ja annan vain, vaikk' ei sitä ihmiset huomaa, suon alati sielusta, mielestäin vain runsautta Luojan luomaa.

Ääressä takkavalkean me mieronköyhää kaksi; joka päivältä, joka vaivalta sa käyt mulle kalliimmaksi.

Ääressä takkavalkean me ruhtinaallista kaksi; jos maailma ei sitä huomaakaan me teemme sen rikkaammaksi.

Me teemme riemusta rikkaammaks ja kaihosta kauniimmaksi; ääressä takkavalkean sua suutelen kerran ja kaksi.

Sua suutelen, itken ja iloitsen ja tuumin: hän kaikki kantoi; hän voi mua sietää tuokion, siks ijäisyyden hän antoi.

SUVI-ILLAN VIENO TUULI—

Suvi-illan vieno tuuli huokaa vuoren alta, hongikon polkua hopeoipi kuuhut taivahalta.

Hiljaa huojuu korven honka, kaukana kākō kukkuu, vaieten astuvi vaeltaja, mielen murhe nukkuu.

PAISTA, PÄIVÄ!

Paista, päivä, köyhän päivä, paista päälle päivän lapsen, siniviitojen välitse; paistat päälle yönkin poian, halki mielen hallaisenki, keltalehtien lomitse.

Paista päivä, suuri päivä, paista suurta sunnuntaita saarelle suven ijäisen; paistat työnkin paahtajalle, elon arki-askareihin, joista voimani väsähti.

Paista, päivä, lämmin päivä, paista mulle, paista muille, koko kylmälle kylälle; anna mulle uusi usko, muille armas aamurusko, enin orjille elämän.

TALVINEN TARINA.

Tuo tiainen, lieto lintu, se hyvin vilussa viihtyi, sentään kaipasi sisälle, ihmislieden lämpimähän.

Tuo kanarialintu kaunis se hyvin sisällä hyötyi, sentään kaipasi ulomma, luonnon laajan laulupuille.

Toinen toistansa rakasti, toinen toisen maailmoita.

Tuo tiainen, lieto lintu, usein istui ikkunalle, kovin ruutuhun koputti; niin kerran sisälle pääsi.

Tuo kanarialintu kaunis näki akkunan avoimen, sen takana talvipuiston; uskalsi ulos jo tuonne.

Tavannut ei toinen toista, oli kurjat kumpainenki.

Tuo tiainen, lieto lintu, iski päänsä ikkunahan, maahan kuolleena putosi.

Tuo kanarialintu kaunis kiinni jäättyi oksallensa, kuolinvirtensä viritti.

Rakastivat toinen toista.

SYDÄN-YÖN LAULU.

Kaikki on käynyt niin kummalliseksi; uutta en enää ma uskoa keksi, laulan ma siks, mitä ennen ma lauloin, kun ijän kultaisen impiä kauloin, mietin ma taapäin, taapäin ma taivun, muistojen muinaisten helmahan vaivun,

Uskoin ma ennen ihmisten sukuun, nyt olen joutunut tähtien lukuun, jotka ei aattele, jotka ei tunne, kiertävät, muistamatta mistä ja kunne, kohta jo itsekin unhotan elon, jään vilun valtaan ja jäätävän pelon.

Mulla on pelko, ett' oon jo kuin kuollut, että se Minä, jok' on riemuinnut, huollut, kärsinyt, lempinyt, työtäkin tehnyt, joskus jo ammoin on hautansa nähnyt, tunne en enää itseä, muita, laulelen muinaisen ajan lauleluita.

Näinkö käy kaikille? Siinäkö satu? Niinkö on lyhyen elämämme latu? Niin! soi yltämme, altamme

kuoro; mutta se, jolle jo sattui vuoro, painavi päänsä kuin tehnyt ois murhan, tuomiten turhaakin turhemmaksi turhan.

Yhtä en sentään ma laulamatta jätä, en sydän-yötäni yksinäistä tätä, missä mun ympäri suitsuvat soihdut, muinaiset niinkuin muistojen loihdut. vaikka ne oiskin vain virvatulta, saakohot virteni viimeisen multa.

Huomaanhan, että jo kaikki on toisin; mutta jos harmajapääkin jo oisin, nousen ma vielä laill' elon aaveen, kuulutan kunniaa helkkyvän haaveen, kuink' oli kaunista uskoa kerran kukkahan kauneimpaan elon Herran!

Maaria, Maaria, ah, emo Luojan! Löysin sun luonasi turvan ja suojan, näin sinut ihmisten joukossa täällä, lemmin ja lauloin pilvien päällä, siksi kuin itsekin haihduin ma pilveen, unhotin kaikkeni kuin unen ilveen.

MIELITIETYLLENI.

Tiedän, tiedän, mielitietty, miksi luotain läksit pois: kova, kolkko, lämmin, vieno kuinka yhteen soida vois?

Sentään tässä sydämessä asuu itse aurinko, vaikka pohjan pilvet, hallat kaihti siltä kasvot jo.

Voi en kantaa kämmenellä enää esiin sydäntäin, piilotan sen sinne, missä mietin ypö-yksinäin.

Liekö lemmen aika mennyt, kosk' en vihata ma voi, vaiko tuska valkeaksi muinen tumman mielen loi?

Paistan yhteis-ymmärrystä yli kaiken kauniin maan, elon ulkopuolla itse, elämää luon maailmaan.

Taikka jos ma vielä virkan: elän, vaikk' en entinen, elän tähtein tuollapuolla, tunnen kauhut tyhjyyden.

Mutta myöskin riemut, hurmat, joist' ei tähdet tietää voi: heill' on pakkokierto, mulla vapaus, jonka taisto toi.

ERI TILAISUUKSIIN.

VAPAUS!

Oikeuden marttyyreille omistettu.

Jos on suurta tehty missä, sit' on tehty sydämissä, kautta tarmon, kautta kunnan, hyvän kautta omantunnon; siellä on Suomen juuret meillä, jotka kestää elon teillä, kestää, vaikk' on vaara vakaa, kuuluu vuosisatain takaa.

Terve teille, Suomen suuret, joill' on synnyinmaassa juuret, syvät niinkuin Suomen puilla, syvemmät kuin meillä muilla; kuka enin kärsi, vasta häll' on tieto maailmasta, tunto isänmaankin oman, armahan ja onnettoman.

Vapaus, sana meille soipa Vainon virsi kaikkivoipa, kauas kuulu, kauas kaiu, Suomen rantamilla raiu! Vapaus, teille vankilasta, muille kerran koituu vasta, mutta elää vapaa henki halki Suomen surujenki.

NELJÄS KÄSKY.

Kalevala-päivän johdosta 28 p. helmik. 1914.

Kaukana, kaukana
kansan on syntymäjuuret.
Tuskin isää, äitiä
muistavi kukaan,
varsinkaan jos ei
ole olleet ne suuret,

jos eläneet vain korvessa
kontion mukaan.
Kaikk' unohtuu;
myös kansojen kauneimmat virret,
Pois lahoaa
kodin yhteisen korkeimmat hirret;
jäljelle jää
vain vaistojen yhteisten touko,
Väinölä, jonka ei urhoa
ampune Jouko.

Korvesta tultiin,
kuultihin myös kodin kuusta,
kauniimpaa ei laulua
laulettu koskaan;
ei runo raiu
nyt pyhän pihlajan puusta,
raikuvi myrskyjä
rautaisen vuossadan, joskaan
emme me ijäti
inhasti uskoa saata,
ettei kauneus
kerran kaitsisi maata,
sois pyhä virsi
vieläkin henkisen mahdin,
sois yli tykkien jyskeen
ja ratsujen tahdin.

Untenko kansa?
Siinä me uskossa kuollaan.
Ei meitä auta
höyry, ei sähkö, ei lento.
Siinä me surraan,
siinä me huomenet huollaan,
siinä on myös vesa toivomme
kultainen, hento.
Muistako sitten
jälkehen jäänehet liemme
vai muut meistä,
sen uskon me hautahan viemme:
ei sovi ihmisen
olla ihmisen herra
muulla kuin hengellä vain,
kuin Väinämö kerran.

Hulluuden kansako?
Sitten on elo turhaa!
Sitten ne harhausi
taatot ja taattojen haaveet!
Mutta niin kauan
kuin on väkivaltaa ja murhaa,
kulkeva haudoilla
on esikansamme aaveet,
etsien vieläkin
virtensä armasta aikaa,
lempeyttä luonnon
ja tahtonsa valtiastaikaa,
soittaen korviin
maailman mahtavienki
korkeutta, jolle
outo on tään ajan henki.

PROLOGI.

Suomen Näyttelijäliiton yhteisnäytäntöön 7/4 1914.

Monet kulkee mielikuvat sielussain, ei unhottuvat, kun ma muistan kultahetket, kaikki kauniit hengen retket, jotka meille muille soitte, elämän kun aateloitte, teitte ihmisistä taulut, kaiutitte kauniit laulut kuulla yksinäisen mielen, riemuita myös kotikielen.

Silloin oli onni elää!

Nyt vain kaihon kannel helää; vaan ei taide kuole sentään, vaikka elon hetket lentää, vaikka murtuu mielikuvat, pilvilinnat, tuulentuvat, vaikka meidät jättäis aika, silti elää taiteen taika, elää parhain, minkä teimme, ilo nuoruus-ihanteimme.

Herää sukupolvet uudet, valkenevat vastaisuudet suomalaisen hengen lennon, myöskin taitehemme hennon; olkoon heille helpompata käydä tämän työemme rata, syödä leipä leveämpi, kantaa kuorma keveämpi.

Mitä vielä virkkaa voisin?

Taitehesta tarinoisin, siitä, jok' on sydämissä, miljoonissa ihmisissä.

Mitä auttais neron aivot, ellei oisi kultakaivot täällä, tuolla, kaikkialla, joka kylmän kuoren alla? Sinne, kumppanit, me käymme, viemme virret, sinne näymme, ihmisien uskoon uuteen, ijäiseen hiljaisuuteen.

Mik' on nykyhetken usko? Aamun vaiko illan rusko punertavi päämme päällä? Tuot' ei tohdi virkkaa täällä. Mutta vaikka pimeneisikin yö ja toivot totuus veiskin, oomme sentään ihmisiä, tuntevia, mieltiviä, emme luopua voi koskaan unten-onnestamme, joskaan toteutuis ei toivehemme, vaikka särkyis sydämemme.

PÖYTÄLAULU.

Kiitos ja kunnia vatsamme hyvän, aiomme ottaa naukun nyt syvän, kiittäen Luojaa kaikista töistä, niin elon päivistä kuin elon öistä. Hurraa! Eläköön rakas syntymämaa!

Luojanpa jälkeen nyt luonnon on vuoro, siis sitä kohden nyt kurkkumme kuoro, kiitämme päivää, kiitämme kuuta, myös kodin armahan pihlajapuuta. Hurraa! Eläköön rakas syntymämaa!

Laulakaamme vihdoin nyt luomakunnan kukkaa, naista, mi miestään ei heitä, ei hukkaa, ruusuja kasvaa ne rakkauden vuoret, olkohot vaimomme vanhat tai nuoret. Hurraa! Eläköön rakas syntymämaa!

Viimeinen vihdoin on veikkouden malja, olkohon eessämme viini tai kalja, yhdessä istuen oomme me vahvat kuin kädet, joissa on kalpojen kahvat, Hurraa! Eläköön rakas syntymämaa!

VÄINÖLÄN VÄKI.

Kantaatti.

1.

LEMMENLAULU.

Lemmen aamu, rauhan huomen! Katso, juhlii luonto laaja, tunne, tuoksuu kukka tuomen, kuule, laulaa lehto taaja! Meidän aamu, meidän huomen! Ennen häät on ortten alla, kuin tuo kuihtuu kukka tuomen, puuntuu puolat kankahalla.

Onnen aamu, armas huomen, tuoksuu rinnan nuoren terttu, katso, juhlii luonto Suomen, laulaa lemмен leppäkerttu! Meidän hetki, meidän kevät! Ennen voittaa kuolo kesän kuin nää kihlat himmenevät, jäähtyy liesi meidän pesän.

2.

YKSINLAULU.

Meni sulho metsälle, veikko vieri kalaan, kauempänä taaton kaski kunnahalla palaa. Minne, ah, mennän, mennän polo morsian niin lietomieli ennen?

Äidillä on askareensa, siskosilla ilveet, mulla mielet vaihtuvat kuin lehdon vienot vilveet. Luulen, ah, luulen, menen karjan paimenehen, kuusten virttä kuulen.

3.

VAIMOJEN VALITUSLAULU.

Voi meitä, voi!
Tuossa taaton, tuossa veljen
verta hanki joi.

Voi meitä orpoja,
voi meitä kurjia,
voi vihan päiviä,
päättömiä, hurjia!

Kolme kertaa poltettiin,
kolme kertaa nousi,
tuhkastansa taaton pirtti,
joikui kirves, jousi.

Voi meitä, voi meitä!
Talvi-ilta lankee,
kiihtyy pohjan pakkanen,
on eessä kuolo ankee.

Voi, tuolla jo tulevat taas!
Uusi kurjuus!
Kuoloakin ankaramp' on
orjuus, on orjuus!

Voi meitä, voi teitä
kotilemmen, kotilieden
koidon ryöväreitä!

4.

MIESTEN KOSTOLAULU.

Tämä kerta teidän kerta, ensi kerta meidän, tämä kerta meidän verta, ensi kerta teidän! Poltatte nyt meiltä tuvat, poltamme me teiltä, vaikka haavat arvettuvat, armoa ei meiltä! Tämä kerta teille voitto, ensi kerta meille, nousee punasurman koitto, kodeistanne teille! Veitte meiltä immet, vaimot viemme vielä teiltä, hiihtää koston urhot aimot kohta teille meiltä!

5.

LASTEN LAULU.

Talven pitkän ahkerasti luimme,
nyt me niemen kainalossa uimme,
sitten kirjat kiirehsti loukkoon,
itse varsain, vasikoitten joukkoon,
koska kevät on,
elo huoleton,
päiväkulta paistaa,
kesämarjat maistaa.

Talven pitkän ahkerasti luimme,
nyt me yhtä utterasti uimme,
piehtaroimme, pyytelemme kalaa,
myyröstämme niinkuin myyrät salaa,

koska kevät on,
huomen huoleton,
kesä tulla taitaa,
vaikka ilman paitaa!

6.

PELTOLAULU.

Kaitse, Luoja, köyhän karja,
kaitse köyhän siemen,
että kauan kukoistaisi
väki Väinön niemen;
jos et suone tyyntä säätä,
suonet tuulta lauhaa,
ettei sota, rutto, halla
raasta Suomen rauhaa;
meille, meidän lapsillemme
rauhan askar anna,
ettei tänne maailmalta
vihan viestit kannan;
tämän maan me varjellehet
oomme vainon alta,
tääll' on ahot autuaiden,
valoisien valta.
Kuin on rakas, rauhallinen
toimemme ja työmme,
olkoon tyynet, onnelliset
päivämme ja yömmet;
kuin me teemme toukojamme
hartahasti, hiljaa,
heiliköhön sydämemme
hengen kultaviljaa;
kuin on soinut Väinön soitto
riemuhun ja vaivaan,
kantakoon se kiitostamme
korkeuteen nyt taivaan;
tämän maan me varjellehet
oomme vainon alta,
olkoon täällä onnen lehto,
valoisien valta.

7.

KAIKEN KANSAN LAULU.

Vaarass' on taattojen tanner, vaarassa maammojen manner, onni ja vapaus maan!
Raikuvat tornista torvet, vastaavat Väinölän korvet: Suomea suojelemaan!
Vaarassa on kotikieli, on laki oikeamieli, on isä, äiti ja laps!
Katso, jo rientävät uuteen kaikk' asevelvollisuuteen, vanhuskin harmajahaps.
Vaarassa on suku Suomen! Koita ei konsana huomen, voiton jos saa vihamies.
Vartion hetki on lyönyt, vaikea eessä on työ nyt, tiedätkö paikkas ja ties?
Vaarass' on valtion pylvää, toivomme, muistomme ylvää, viljelys vanhempien!
Haihtuvi haavekin orjain. Maailma on oma sorjain, valpasten, vapaiden!

LEIRIVALKEAT

(1917)

AIRUT.

Yli vyöryvän veen, yli myrskyisän maan
uros rientävi raisulla ratsullaan.

—»Mihin kiire sun, mies?»—»Minä viestiä vien.»

—»Kuka itse sa oot?»—»Joku joukosta lien.»

—»Mihin? Mistä?»—»Ma tiedän vain matkani pään, kun joutanut muuta ma en kysymään, ma tehtävän sain, polun äärettömän, näet kirkkautta kohti mun kiirehtävän.»

—»Ja matkasi milloin jo alkanut on?»

—»Ajan aamussa uskoin jo aurinkohon!»

—»Siis päivänkö linnoihin päättyvi ties?»

—»Niin totta kuin oon pyhän auringon mies!

En tahdo, en voi epäonnistua! Ma tiedän, mun viestini turvaa mua, se on hyvä, se on hyvä! Siks riemuitkaat mun kanssani maailman kansat ja maat!»

Hän rientää, hän kiittää, hänt' enää ei näy. Mut kansassa synkeä kertomus käy, hän määräänsä pääsi, hän paikkansa löys, ja palkkansa hänen oli pyövelin köys!

Mut hetkellä, jolloin hän hirtettiin,

jo vapauden virsiä veisattiin.

Kuka oli hän? Haihtuja helmahan yön!

Hän vain oli ajatus alkavan työn.

Mitä miehestä muuta ois virkkaminen? Hänen kertoivat kotiinsa saapunehen yli myrskyisän maan, yli vyöryvän veen pyhän Jumalan leimuavaan sydämeen.

Syksyllä 1915.

HEIMOKANNEL.

HELEÄ HEIMO.

Suomen Kansallismuseon avajaisten johdosta 30/1 1917.

Astuvat heleän heimon urhot entis-yöstä esiin, tulevat taatot tapparoineen, maammot väärttinöineen, tyttäretkin töineen, lapset päivänlaskun, jotka sortui sotakesiin.

Kulkee ylitse kuolon virran kansaa uutta, kummaa, hämäreistä, himmeäistä kohti kuolon rantaa, antimensa antaa, kääntyy taasen takaisin pois porraspuuta tummaa.

Ah, te laskevan päivän lapset! Ettehän enää haihdu, ettehän enää menne meiltä Tuonen tuollepuolen, taakse huomishuolen? Eikö jo kerran kansan yökin valkeudeksi vaihdu?

Eivät vainajat vastaa mitään. On kuin kimmeltäisi hymy siellä, kyynel täällä, peittyy Tuonen lehtoon, himmetessä ehtoon; mutta on kuin valokuova jälkehensä jäisi.

TERVEHDYS SHAKESPEAREN KOTIMAAHAN.

Erääseen englantilaiseen muistojulkaisuun
23/4 1916.

Astuivat jumalat kerran tykö ihmistytöiden, siittivät sukua suurta: henki Hellahan yleni.

Tunnen toisetkin urohot, kuvat kullat-kangastuvat kautta maailman sydämen: Shakespearen sekeiset hahmot.

Kolmannet kohoamassa vasta on korvesta Kalevan, täten teitä tervehtävät: elä Englanti iloinen!

Astuvat saloilta Pohjan Lappi kaikki lauluinensa, Viron kansa virsinensä, Karjala sävelinensä, kaikuvat keralla Suomen muistoa merisen miehen, sadun sankarin väkevän, velhon kaikki-katsehisen, niin mieli tulena tuiski, henki laajana lepäsi kuin päivä merien päällä, yö yllä inehmonlasten.

Vaikk' ei kaiku kauas kuulu, kannel heimon kahlehditun, soi kera vapaiden kerran!

SUOMEN SÄVEL.

Abraham Ojanperän muistolle omistettu.

Päivän poiat, laulun lapset, heimo henkien ijäisten tuskin muisti muinaistansa. Kansa kantelon pyhäisen ihaili, imehti noita rikkahien rihkamia, kauppasaksojen kaluja, verkoja Venäjän, Ruotsin, jumalia Juutinrauman.

Kuitenkin joka sydämen kautta kulki tieto tumma, soi sävel alinomainen: »Emme liene eilisiä, liemme suurtakin sukua, kansoa valon väkevän, tuutumata vuostuhanten, oli meillä onni kerran, aika auringon sävelten, sukukilpi kirkkahampi, sukukannel kaikuvampi.»

Astuivat alas urohot, nuo suuret Kalevan sulhot, neuvotonta neuvomahan, orpoa opettamahan.

Ja se nousi Suomen päivä, nousi kullaisna keränä, ja se kaikui Väinön kannel kuin koski keväisnä yönä, keväthonkien humina; ja se huomasi heimo Suomen, muisti itsensä ijäisen, entisen elonsa tiedon, armahan ja aurinkoisen: lujin on lempi luottehista, laulu lahjoista elämän, elo Luojan antimista.

Kirkastui jo kansan kilpi.

KESÄKANTAATTI.

1.

NÄKY MERELTÄ.

Haaksi merta kyntelevi.

Helmasta meren sinisen kaukotornit kangastuvat paisteessa suvisen päivän; virkahti tulija vieras: »Lienevät tupia tuulen, pilvilinnan liepehiä.»

Lausahti tulija tuttu:

»Varro, vierimme lähemmä!»

Helmasta meren sinisen päädyt korkeat kohosi keskeltä kesäisten puiden; outo tuota tuumimahan:

»Ken pani palatsit tänne maille pohjan pakkasien?»

Kotiin-saapuja sanovi:

»Laskemmepa laiturihin!»

Laski laiva laiturihin, kaupunki etehen aukes, liike kaunis ja iloinen; mielti miesi muukalainen: »Mistä on Lappi kullat saanut, Suomi kirkkahat hopeat?»

Tiesi maan oman asukas:

»Takoi kaikki kansan tarmo.»

SUOMEN TARU.

Kertoi hän tarun totisen, tarun kumman kuulla miehen muukalaisen kansasta välillä vetten maasta hallan, mahdollista sanan ja taian.

Kansan kohtalot kuvasi, taistokaudet, kurjuudet alinomaiset kunnes paistoi päivä hengen, armo-luojat antoivat ajan paremman.

Rauha siitti siunausta, tarmo takoi, rakkaus teki tehoa, maa varttui, levisi leipä, Suomen hongat tulivat tueksi Suomen.

Hoiti korpi heimoansa, Suomen kosket luomislaulua kohisi, saip' on pyörät pyörimähän, kauppa kasvoi, kirposi kipinät sähkön.

Tuosta työn virsi virisi, loihtulaulu noususta soresan Suomen, kansan nuoren kasvannasta, pää-kylästä nenässä utuisen niemen.

3.

NUORI KANSA.

Vaikka on nuorta kaikki täällä, sure siitä emme, lautuva niinkuin hongan latva kosk' on nuoruutemme.

Vaikka ei paista kauan päivä Suomen sydänvesiin, ehti se luoda Suomen hengen ja Suomen onnen esiin.

Vaikka ne myrskyt mylvähtäisi huomentuulen tullen, totta on täällä toimi-alaa sullen ynnä mullen.

Vaikka se seilais vastahankaan Suomen suuri pursi, totta se aallot korkeammat muinoisin jo mursi.

Vaikka ei paina kansat paljon aikakautten va'assa, varmaan on säilyvä laulun mahti kauan laulun maassa.

Vierivä kauan on maailmalle virsi pohjan yöstä, kertova kauan aamunkansan toiveista ja työstä.

4.

VANHOJEN VAROITUS.

Kumahti kumpu, helähti hiekka, taatot haudoista havasi: »Mikä on miesten? Tajua emme mieltä heimon noin puhuvan:

Kalevan kansako nuori? Meidän laulumme, meidän loihtumme nekö eilisen ikäiset?

Kuulkatte humua honkien: ne on nuoremmat! Kuulkatte kohua koskien: olemme vanhemmat! Tuolta me tulimme, mailta ennen mahtavan etelän, alta palmun päivälatvan: suuri, suuri Suomen on sukuperintö!»

5.

SUVIVIRSI.

Niinpä kaikki yhtykäämme, työhön rinnan ryhtykäämme, nuori, vanha kansa vaikka haudastansa, virkkaa vienot äänet sieltä äidin kieltä, taaton mieltä.

Maa on meille armas suotu, vaan ei valmihiksi luotu, paikat täällä riittää kylvää ynnä niittää, heleässä Helsingissä sekä Suomen sydämissä.

Vaan on vasta voimaa luovaa mies, ken uudet muodot muovaa, muodot hengen, aineen, nostaa maansa maineen, uskaltaa ja alkaa uutta vaikeampaa vastaisuutta.

Heinäkuulla 1916.

SUOMEN PÄIVÄ.

Soi päältä Pohjan sankean nyt taika talvi-yön, maan kaiken kautta ankean lyö liekki laulun voittoisan kuin tähtikalpa Väinön-vyön tai mahti hengen työn.

Jo rauta, vaski vaipuvat, kun kultakannel soi, yön tahdot julmat taipuvat ja vainon haamut vaipuvat, suur' Rakkaus, min Tieto toi, myös Suomen päivän loi.

21/2 1917.

SUOMEN LINNA.

Prologi Kalevala-viikon yleiseen kansalaisjuhlaan
Suomen Kansallisteatterissa 25 p. helmik. 1917.

Turja, tuulien kuningas, puki päälle vainopaidan, suki varsansa valion, huuti heimolle vihurin: »Hoi, miehet, ulos urohot, läkkän kaikki katsomahan Suomen peltojen periä, liepeitä Suvannon linnan!»

Pakkanen, Puhurin poika, iski kahta kämmentänsä, tempasi teräskurikan: »Siispä saamme nyt tapella!»

Routa, ruhtinas nevojen, nuoremmalle noin nimesi: »Viel' älä liikoja iloitse, eessä on tuhannet turmat!»

Toki suorivat sotahan nuo sulhot sumean Pohjan, sata kuuraista urosta, tuhat miestä tuurallista; kussa kulki Turjan tuima, kypärät kyventä iski, raaka raikui Talven taika, soi säilät revontulien.

Se oli suuri Suomen linna, Kalevan kuningaslinna, alla kuusen kukkalatvan, päivänpuolella mäkeä.

Kaleva, kuuluisa kuningas, itse istui ikkunassa, näki saartavat salamats, lausui päästä pöytälaudan: »Vainovalkeat palavi etäisellä Pohjan puolla!»

Liikkuvat liki jo linnan nuo peikot pimeään Pohjan, katselevat, kuuntelevat, sydän on sisälle syöstä: »Kaikki on unessa kansa, surma Auringon suvulle!»

Routa, ruhtinas nevojen, nuoremmille noin nimesi: »Saattavat salata meiltä miehiänsä, miekkojansa!»

Toki ryhtyi rynnäkköhön tuo väki väkevän Turjan, vinkuivat Vihurin nuolet, paukkui Pakkasen kurikka, kovin lauloi Lappi laaja, Halla harmaja saneli, murtui muurit Päivän lasten, linna Auringon aleni.

Kaleva, kuuluisa kuningas, näki jo turmansa tulevan, sinkosi sanan salaman päästä pitkän linnansillan: »Nousemme norosta kerran, alta turpehen tulemme!»

Sortui jo sorahan linna, kera kaatui kansan kaiken, Auringon heleän heimon, juuren, juuttaman jumalten.

Vuossadat samosi, kukki kummulla viherjä viita, nurmi peitti nukkuvaiset, turve turpehen alaiset, vain joku kävijä outo kuuli kummia sanoja maasta muinen mahtavasta, kansasta perillä Pohjan, joka uskoi Aurinkohon yönkin yltyvän uhalla, kesähän keskellä kinosten, mahtihin manalle mennä.

Kansan kannel jäi jällelle liki suuren Suomen linnan, alle kuusen kukkalatvan, päivänpuolelle mäkeä.

Tuo päreä Päivän poika kulki tietä kuusipuista, istahti ilokivelle, käänti kanteleen kätehen: »Siis mitä minulle kerrot, soitto menneiden kesien?»

Puhui kannel puusta tehty: »Kerron itsesi ihanan, laulan sulle Päivän laulun.»

Tuo päreä Päivän poika, pani sormet soittamahan, laaja laikkui Väinön laulu, virsi Auringon virisi; kuni soitti Päivän poika, sini sankarit heräsi, loimusi väkevä loihtu, kummut kuolleiden kumisi.

Tuo päreä Päivän poika se vielä enemmän soitti, kilvet maan alta kilahti, kalvat kalskui Tuonelalta, nousit maasta maan-venyjät, tulivat turpehen alaiset, sulhot hirnuvan hevosen, neitsehet heleän helman.

Tuo päreä Päivän poika sekä soitti että lauloi, lakosi viherjä viita, siirtyi sammal vuossatojen, pyhät kaartui pylvähistöt kantta taivahan tavaten, seisoi seinät Suomen linnan kuin pielet pihalla Luojan. Kaikui mahti maan povesta: »Nyt me nousemme, tulemme, nyt on hetki Päivän heimon!»

Toinen raikui taivahalta: »On nyt hetki Hengen iskun, tuokio valon vasaman!»

Turja, tuulien kuningas, Pakkanen, Puhurin poika, Routa, ruhtinas nevojen, kaikki tuota kauhistuivat: »Mittyinen tämä on kansa, tulevi Tuonelta takaisin, Tiedon tapparats tanassa, kilvessänsä kuolonkirjat?»

Jumahti Jumalan kannel: »Se on kansa kaikkivoipa uskossa esi-isien, heimo huomenen huminan sekä illan himmenevän!»

Teki työnsä, tiesi tiensä, jätti kansojen merehen Väinämön venehen jäljen.

VAPAUDEN VIRSI.

Murheen, tuskan, uhman virsi tottuneesti kaikuu täällä, harvoin väistyi hallan kirsi, paistoi päivä Suomen päällä, minkä paistoi, petti senki, jälleen jäähän, yöhön heitti, minkä kukki kansan henki, kaakon tuuli, tuisku peitti.

Kuinka? Meitä vaaditaanko laulantaan nyt riemuvirren? Valkeusko voitti? Maanko mahti nousi alta kirren? Suomen oikeus, Suomen vapaus tunnustettu tuolta puolen, mistä joka merkkitaipaus meille oli aihe huolen?

Kysyy, katsoo Suomen kansa: Naapurissa nähdään unta! Vaiko ollaan valveillansa, vapaa koko kansakunta? Ihmis-oikeus istutettu maahan, missä äsken vaimen viihtyi hukka, viihtyi kettu, vaan ei kunnan kansalainen?

Kaikuu hurraahuudot vastaan: »Vapaus, vapaus meille, teille! Vangit astuu vankilastaan, mahti siirtyi marttyyreille, katkes kahleet vuosisatain, sortui vanhan vallan pylväs, aamuruskoon uutten ratain rientää Volgan heimo ylväs!»

Kuulee, katsoo Suomen kansa: Tokko tuo nyt lienee totta? Harvoin työssä haaveitansa tarkistetaan tappiota. Moni näkee suurta unta, löytää haudan hangen alta, taivas heittää päälle lunta ja hän kuolee maailmalta.

Raikuu miljoonitten mielet: »Vapaus, vapaus! Etkö usko? Palaa idän ilman pielet, hehkuu ajan huomenrusko! Pestään jäljet veljesveren, koittaa päivä meille, muille, rantaan Tyynen, Mustan meren, Väinän, Vienan virransuille!»

Verkkaan nousee Suomen kansa. Oisko onnen armas aika? Kaiuttaako kanneltansa tässä taivaan Luojan taika? Vaikk' on teillä valta eri, toinen kansa, toinen kieli, sylkähtää mun sydänveri, lämpenee jo läyli mieli:

»Tuota toivoin tuon ikäni, katsoin kautta aikakauden koittavaksi, voittavaksi vapauden Venäjän maassa, kun oli kaunis kansa siellä, vaan oli orjana pidetty, pantu rengiksi pajarin, piestäväksi tsaarin piiskan.

Ja tuota ikäni toivoin heräämistä kansan hengen rannoilla Nevan rämeisen, Donin, Volgan vieremillä, kun oli kolkkoa asua, outo olla naapurina talon suuren ja pimeän, liki tuiman linnanherran.

Löisin nyt käden kätehen, virittäisin virren uuden kunniaksesi, Venäjä, veljien vapaudelle, vaan olen itse orja vielä, outo maassani isien, kiviriippa rinnan päällä, suukin suljettu minulta.»

Vastaa riemun raikahdukset: »Eikö muuta? Sitten sulle kohta aukee auvon ukset kovan onnen koetetulle! Katso! Katso! Vapaa olet, vapaa sinä, vapaa minä, polkuasi omaa polet, yhdytähän ystävinä.»

Jop' on uskoi Suomen kansa, kouraan tarjottuun jo tarttui, lieto luontui laulantansa, kaikkialla riemu karttui, kuuli hongat kummaksensa, kuinka lauloi maassa hallan kansa virttä vapautensa kerran kera vieraan vallan.

21/3 1917.

JUHLAVIRSI

Yleiseen kansalaisjuhlaan Kansallisteatterissa 25/3 1917.

Aron himmeän helmasta aurinko nous, kuin oikeuden juhlaan sen soi sotajous, se leimusi lempenä syntymämaan, se vaati koko maailman valkenemaan, ja vapautta, veljeyttä kansain se soi, se työmiehen rintahan toivoa toi, liki kansaansa liitti taas sotilaat ja keveämmin hengähti heimot ja maat; yli maanpiirin astuu nyt armeija työn läpi myrskyn ja kauhun ja kuolon ja yön, mut kasvoilla kaipuu ja uskonto uus ja sydämissä valtioiden vastaisuus.

Säde singahti maahan myös talven ja jään, sen sai sydänlähteet lämpenemään, moni haavekin vainottu valveutui, viha väistyi ja kosto, mi nyrkkiä pui, ja kyynelsilmin ihmiset yhtehen sai, me kaunista

unta vain nyt nähemme kai, sama sallimus oikeutta antane ei, mi valtaherran valtikalla kaikkemme vei, ei lahjaksi elämäänsä kansakunta saa, sen vasta uljas uskallus valloittaa, ja kauniimpi kuin tuli tarjottu lie, on urholiekki uhman ja salamoiden tie!

Ei viel' ole meidän, min onnetar suo, sen omaksemme vasta työ, taistelu tuo, sua auta ei armo, jota ansaitse et, siks hukkaan sa vapautta huokaelet, mut nähty viel' ei aamua sen armaampaa, jos itseensä uskoo mun unelmaini maa, tää kansa on itkenyt, laulanut yöt, se täyttääkö päivän myös paahtavan työt, tään heimon nyt kourassa kohtalo on, nyt Kalevalan kansa on kahleheton, mut niin jos tahto taivahan on Jumalan, se hurmehin kastaako maan vapahan?

PEKKA SVINHUFVUD.

Hän tuomaripöydästä vietiin pois— hän, kansan mies, joka oikeutta säätää ja muillekin jakaa ties, ja oli kuin Suomesta sortunut ois lujin turva lain, väkivalta ja vääryys jäljelle jäänehet vain.

Hän tuomaripöytähän istuu taas— mut hallitsemaan, hän, oikeuden vartija, kalpa nyt kansan ja maan, hän valvovi siinä kuin harmaja paas, vakavarma niin, teräskatse kantava myrskyihin kaukasiin.

Kun tuomaripöydässä istuu hän— ties Suomi sen, ties valkeat vallat kansojen oikeuden— valo on hän illankin himmenevän, tulenpatsas yön, jota seuraavat joukot hengen ja ainehen työn.

Kun äänensä tuomaripöydästä soi— liet päällä veen jylyn kuullut loitolla vyöryvän pauanteen— niin rauhassa maamies raataa voi, petos, vilppi vaan käy piiloonsa mustaan peittäen muotoaan.

Siks ympäri tuomaripöydän tuon lyö kansa nyt kädet liittoon kuin kilpilinna taas ehjeinyt, ja seisova aalloissa aikojen vuon pyhä on se paas, väkivalta min kaas, mut oikeus pystytti taas.

31/3 1917.

VAPAA SUOMI.

Niin on Väinön laulun taika kuin on Suomen myrsky-aika, jylhä niinkuin jyske korven, soipa niinkuin kutsu torven, viepä luota lehdon, viidan virransuille vainon, riidan.

Eipä juokse jouten virta, suotta suihka laulun pirta, kertoo kevätvetten työstä, talven maasta, kansan yöstä, ottaa, ahmii yltään, altaan, luottaa heimon vapaan valtaan.

Kas, kuin kaikki pyörät pyörii, askar joutuu, joukot hyörii, kaikkialla taisto tuima, riemu työn ja riento huima; kesken myrskyn, kesken vahdon, seisoo paasi Suomen tahdon.

Vannokoon nyt mies ja nainen, kansan vapaan kansalainen: »Tahdon olla siinä myötä, missä tehdään Suomen työtä, tiedän suunnan, tiedän retken, totta löydän paikan, hetken.

Yhteistyöhön työni liitän, tuosta kaitsemusta kiitän, että antoi päähän järjen, jolla teljet tieltä särjen, murrann muurit, auon aidat, ratkon vieraat pakkopaidat!»

Niin on Väinön laulun taika kuin on Suomen myrsky-aika, kaunis niinkuin kansan tarmo, armas niinkuin taivaan armo; missä kuljen, minne kaadun, tuon ma tunnen laulun laadun.

6/5 1917.

VAPAA VIRO.

Terve, Eesti, terve, veljet, terve, siskot Suomen sillan, terve, että murtui teljet, päättyi puhde pitkän illan! Taara auta kansaa kahta, jotka kaitsee Suomenlahta!

Kansa Kaupin, Lemmitynkin, kauan kestitt, kauan kärsitt, etpä kuollut, vaikka synkin mielin orjan leipää järsitt, heilui heinä taikka olki maata vieras valta polki.

Niin ne saartoi saksan-linnat niinkuin raaka rautamyrsky, niin ne nyyhki Lindan rinnat niinkuin laulun laajan hyrsky, säilyi valtas pihtipieli, Eestin mieli, Eestin kieli.

Meillä ruotsi, teillä saksa, sama vihdoon tsaarivalta! Kertoa ei kieli jaksa, kuink' ei kuoltu maailmalta, riittää, että rinnan tiellä kohdataan nyt riemumiellä.

Yhtä ollaan veljesverta, puuta yht' on kanteleemme, yhteen kuuluttiin me kerta, siispä vapausliiton teemme, tasavallat kansan kahden poikki laajan Suomenlahden.

Vala suuri vannokaamme Suomen, Eestin Jumalalle, ettei koskaan meidän maamme enää mahdu sorron alle sortajankin sortumatta, muukalaisen murtumatta.

12/5 1917.

SUOMEN PARTIOVÄEN MARSSI.

Me vapaan Suomen vartiot maan vastaisuutta kannamme, me sille suunnan annamme, kun vanhain päättyy partiot, siks viivat, kulmat, kartiot me tarkallensa tiedämme, säät myrskyisetkin siedämme kuin vuoren harmaan hartiot.

Me turvaa tuomme heikkojen, me tuumimme, me toimimme, me oomme yhteisvoimimme myös suoja yhteisseikkojen, näin parvet siskoin, veikkojen kun kasvavat, kun karttuvat, maan vartioiks ne varttuvat ja surmaks Suomen peikkojen.

Me armahdamme, autamme, me emme pyydä hyötyä, saa saalista, lyö lyötyä ei kelpo keihäsrautamme, on laaja astinlautamme maailman santa raikuva, siks vapaa viel' on kaikuva tää laulu päällä hautamme.

ERÄS PANTHEON.

AKSELI GALLEN-KALLELA

26/4 1915.

Karjalan, Ruoveden ruhtinas! Singota Sun oli tehtäväs, liekkejä lingota, rauhan et raataja, vaan sodan heittäjä, myrskyjen Kullervo, myrkkyjen keittäjä!

Europan, Afrikan emiiri! Vallata maat monet, taidetta huonoa tallata työs oli: kun sotavankkuris vyöriivät, päällänsä mustat ja valkeat pyöriivät.

Herttua hengen ja ainehen! Taulumme, templimme, patsaamme, soittomme, laulumme kaikki nyt sinulle kantavat veroa: On osa niissä sun henkesi neroa.

PEKKA HALONEN.

21/9 1915.

Syyspäivän tasaus: yhtä pitkät piirtyy nyt vanat valkeuden ja pimeyden, Neitseestä Vaakaan päivänkehrä siirtyy, kuu täyttyy, kypsyy unet tähtien,

Ja suurta suutelemaan morsiantaan, yön vallatarta, Jupiter nyt käy, ja taivaan korkeudesta taivaan rantaan häät pyhät häilyy, luonto terhentäy.

Tyventyy tyrskyt maailmankin, hartaat vain hiljaisuuden sopusoinnut soi, syventyy sydän, kuultaa kuolon partaata, jumalat juhlii, kansa karkeloi.

Syyspäivän tasaus: metsät kirjavoituu, maa merta, taivas maata heijastaa, maan kaiken ylle kauneus puhdas koituu, ijäisyys ihmissielut seijastaa.

Soi kuolemattomien kuoro, niissä yö, päivä yhtä pitkän määrän sai, elämä kaartui värein välkkehissä: Halosen päivä! Taiteen sunnuntai!

JEAN SIBELIUS.

8/7 1917.

Dityrambi.

Varrella Sääksmäen vienojen vesien, kohteessa menneiden, kauniiden kesien, vuorella pyhällä miettivi mies, silmässä säkene, rinnassa lies.

Kesä-yö ympäri terhentä seuloa, taivahan neiet huntuja neuloo, sinipuna-huntuja, valkeita vaatteita, tummia tuntuja, maailman-aatteita muinahisuudesta, aamusta uudesta; kuiskivat korvaan mieltävän miehen, loihtivat, laulavat sankarin tiehen kukkia, kumpuja houkuttavaisia, untenkin umpuja, kauniita naisia, suvi-yön lempeä, liljojen hempeä; soittavat säveltä toistenkin virsien, soittoa pohjolan hallojen, kirsien, talvien taikaa, revontuli-aikaa, vaaroja, taistoja, surmankin vaistoja, valkeuden miekkoja, Tuonelan hiekkvoja, maineita turhia, sielujen murhia, ilkeyttä tuhmaa, jättien uhmaa; näyttävät elämän kaaret ja pielet, maailman menon ja ihmisten mielet.

Salama silmästä sankarin lentää, kauas ja kauemmas henkensä entää, honkien huminat heimojen laulut, luonnon ja elämän kirjavat taulut taipuvat yhteen yksilön mielessä, kaikuvat uudessa, oudossa kielessä, helkkyvät ijäistä ihmettä monta, kuultavat kauneutta ainehetonta.

Maailma kuulee: hulluksi luulee miehen, mi mieltien valtoja viettien kaikessa katsoo vertausta vaan, jättää jo suuren, kukkivan maan, sentään ei seppeltä kulmiltaan.

»Minne on ties?» monet äänet ne raikuu. »Käänny jo mies!» monet kansatkin kaikuu. »Et mene eespäin, taapäin sa kuljet, onnesi, maineesi tiet, ovet suljet, suurt' olet tehnyt, suuri sa lienet, kunnias kuulun nyt hautahan vienet!»

Saavuta äänet ei etsijän korvaa, sointuja uusia sielunsa sorvaa, lauluja armaita auringon lasten, kukkia, kulmilla autuuden kaste, soivat kuin heleät, hohtavat kellot, kuultaa kuin nukkuvat nurmet ja pellot, läikkyvät lähteet, hiljaiset hirvet, taivahan kullassa lehdot ja virvet, sinipuna-hunnut, tummemmat tunnut, valkeat vaatteet, taivahan-aatteet.

Kesä-yö ympäri terhentä seuloa, Kohtalon neiet kangasta neuloo kanteloniekan, mi vuorella kerran sai pyhän miekan armosta Herran, toi tulen taivaalta ihmisten tupiin, uskonut, luottanut muiden ei lupiin, soitti kuin soi hälle taivahan kaaret, kotimaan luonto, sen salmet ja saaret, mut ensin itsensä luontoa kysyi, yhtenä, ehjänä, pyhänä pysyi.

Sankari Sääksmäen vieniojen vesien, mestari menneiden, kauniiden kesien, muinahisuuden, Suomenkin uuden!

VILLE VALLGREN.

15/12 1915.

Niin, Ville Vallgren! Aatoksemme lentää nyt päiviin, joita tuskin muistat sa. Elämä vierii, elonhetket entää, mut sama lienet ollut poikana, Sinä ikuinen poika ja laps, vaikk' oletkin valkeahaps.

Hän meist' on ehjin! Hänen poskiltansa punertaa aina uusi päivän koi, hän itse on kuin suuri Suomen kansa, maineensa vaikka yli maiden soi, hän meistä on suomalaisin, myös maailmankansalaisin.

Hän meist' on sitkein! Tuota nähkää selkää, tuon päätä, tukkaa, vartta vanteraa, näette miehen, jok' ei mitään pelkää, mi sinuttelee vaikka s—naa; hän itse on lämmin ja hyvä, hänen taiteensa suuri ja syvä.

Mut ensin häntä katsokaa, kun suuttuu hän eestä taiteen oman, muidenkin, hän hurjistuu, hän muodoltansa muuttuu, hän lietsoo kaikki tuleen, liekkiin, jos vastustaa joku, lyö sen maahan ja silmin jo syö.

On hällä huumoria—niinkuin meillä— mut enempääkin: tulisielu myös. Se liikkuu suuren taiteen valtateillä, maa toinen tunnusti jo toimes, työs, maa suuri ja mahtava, niin jätit saapuessa kotihin.

Rakensin Ranska jo sun voittokaares, Parisin tähdet loisti taivollais, kuin Robinson sa itse asuit saares, lie ollut sullai omat Perjantais, me tiedämme vain, että tulit, taas maan tämän lapseksi suut.

Ja siksi silmääni nyt kiertyy vesi, kun sinut piirrän sinne maailmaan, sun poikasydämines, porsainesi Boulognen metsän tietä kulkemaan, näen siellä mä sun, näen täällä, sama aurinko aina pääs päällä.

Me keskipolven miehet: meille suotu ei Suomi enää yhtä ehjä, uus, on monet meille ristiriidat luotu ja mielten, miesten sekasortoisuus, mut heidän on taiteessa sulo kuin kevään ja kukkien tulo.

Niin, Ville Vallgren! Mitä täyttänetkin, sun kauttas kaikki yhteen kuulumme. Sa mitä näytteletkin, näyttänetkin, on sentään aina loppusumma se: Ken kansoille kauneuden toi, hän maastamme maailman loi!

KASIMIR LEINO.

17/9 1916.

Alas astuvat immet taivaan joskus ihmisten lasten vaivaan, suovat lohtua, unhoitusta sinne, missä on mieli musta, polku yöllisin, yksinäisin, talvi ankarin, tanner jäisin.

Laulaa lempeät immet taivaan joskus ihmisten lasten vaivaan, päivä paistavi, ruusut puhkee, kaartuu kattohon templi uhkee, pyhät nousevat maasta pylväät, laulun laakerit kiertyy ylväät.

Tulkoon armaimmat immet taivaan unten suurien urhon vaivaan, kaartukoon elo kaunein hälle, elämän kauneuden etsijälle, jok'ei tinkiä tainnut, joskaan haavehensa ei täytyis koskaan!

ROBERT KAJANUS.

2/12 1916.

Kajanus, terve juhlapäivänäsi! Suurpiirteinen on ollut elämäsi. Et työtön koskaan ollut. Harmennuit taiteesi taistoissa, ja varmennuit. Päämääräs suora oli päivänkoittoon. Sa viedä tahdoit Suomen taiteen voittoon, itävän nähdä nuoren siemenen, maan yli lainehtivan laihojen. Työs pyhän täytit. Tarmos jännitit: sydänten sillan maassa rakensit sävelin, jotka kohtaloita tietää tään karun maan, tää kansa min sai sietää... Ja katso! Suomen hongat huminoi ja uudet laihot uusin lauluin soi.

Sa talon teit! Sa itse veistit hirret, ne vedit poikki nummen paatisen. Vihisi sulle vastatuulten virret, et vaipunut, vaan nousit nostaen. Sun lämmin rakkautes, sun tarmos vakaa, sun koskaan uupumaton uhraukses, sun koskaan vankkumaton vakaumukses, valoisa toivos vastustenkin takaa, miehuutes, milloinkaan ei epäilevä, iloa ympärilleen säteilevä, kohotti korkeaks sen aatteen sijan, min sulle sääti sielu taiteilijan.

Kas siinä ritar-aseet, joita käytit, kun tietä Suomen säveltaiteen näytit! Sa pellon perkkasit, Sa kylvit maan, jo varhain näit sa toivot Suomen toukoin, nyt kaikki riemuin sinne rientää joukoin unelmas valtakuntaan valoisaan.

Sa joskus yksin seisoi. Vankkana isäisi maahan juures juutit sa. Olentos pyhäkössä, missä salat on aartehees, Sa missä sähköyt, palat, ylinnä riemun vapaa liekki lyö kuin helkavalkee, jot'ei voita yö, kaikelle päällä maan mi uljast' on, suurtyötä, joka kestää tappion, mi Luojan luonnossa on nuortuvaa, ei erakkoista eikä orjaisaa.

Avajat akkunasi: sisään käy keväinen pihkantuoksu, linnunlaulu, veet välkkyy, loistaa luonnon suuren taulu, maat, metsät, joissa päivä himmentäy. Iloitset kedon kukka-ihmehistä, jäät niiden eteen kauan ihailten, saat ilon yrteistä sa pienimmistä, ne tunsit päivinä jo lapsuuden.

Sua hykähdyttää joka hyönteinenki, sen viisas askar ja sen vilkas henki, vain kultakuoriainen vihreä, mi huomaamatta ruusun-lehtiin hiipii ja nopeaan sen kukkeuden riipii, saa sulta äkkisurman säälittä. Sua aalto ailahduttaa, määrästänsä mi tietoisena kotirantaan lyö, kun kultapilvet iltaretkellänsä mereltä kuultaa sekä saapuu yö.

Sun katsees näkee joka kauneus-asteen, min luonto malliks ihanteelle luo, sen milloin kätkee alle aamunkasteen, taas kukkakuusin korkein ilmi tuo, tok' enin Päivää lemmit, alkutulta Aurinko-meren, voimaa ikiluovaa titaanin tuon, mi kaikki siiltää, muovaa— saa Zoroaster-palvelun hän Sulta. Voit kuulla värähdyksen jokaisen, mi nousee, kohoo ääneen korkeampaan, sävelmään vyöryy aina valtavampaan ja vihdoin sopusointuun kaikkeuden, miss' soi: »kaikk' ihmiset on veljiä», kuin sinkois laulu enkel-siivillä. Sa kuulet hiljaisuuden myös tuon aavan, miss' elo tuntuu tarkoituksen saavan sen runsauden suonenlyönnit parhain sanovat julki salat tähtitarhain...

Sisäisin äänin kuulet kutsumuksen, se raikuu takaa oman rintas uksen, sen kuiskaa hiljaa kaikki piirit maan: Pysähdy, vaikka tuokioksi vaan! Tuo tunnelma sun syvyydessäs säilyy, se mielessäsi miettivässä päilyy; ajattelijan kauneus-elämää alaista elät, suurta, kiihkeää...

Mut jos sun perus-äänes joskus soinut on vastakaiutonna tyhjyyteen, jos aattees lento oudoks jäädä voinut on niille, jotka tyytyy vähäiseen, kuin vahti kunnian nyt Suomen kansa Sun ympär' yhtyy, aikakirjahansa ijäisen kiitoksensa kirjoittaa ja rakkauden, mi seuraa raatajaa, iloisna kyntäessä taiteen sarkaa— jälkeenkäpäin, kun elon päivät karkaa.

(Tuntemattoman ruotsinkielisen tekijän käsikirjoituksesta muodostettu.)

ILOISTA TIEDETTÄ.

TRUBADUURI.

Talo puuntaa rantamalla, kesä-ilta lankeaa, hehkuu kuuset kukkulalla päivän viime suudelmaa, lahden laine pitkä päilyy, kaukaa käenkukku soi, ulapalla purje häilyy, saaret hiljaa unelmoi.

Saapuu työstä niittykansa päivän kortta kaattuaan, istuu vallat kuistillansa riippumatot maattuaan, naiset kauniit, herrat hienot, keskikesäin vierahat, posket puhtaat, äänet vienot, sormet hoikat, soreat.

Vait on metsä. Niityt, pellot vartoo yötä valkeaa, kilkattavat karjankellot suven aikaa suloisaa, saunan savu rannan alta kertoo raatajista työn, hattara vain taivahalta haavehista pohjan yön.

Silloin, katso: pursi outo puikoo kohti valkamaa, vaan on kumma venhon soutu, siivet sitä kuljettaa, ei, ne joikuu joutsenina, kaartuu kaulat korkeat, päilyy lahden lumpehina linnut päivän-paistavat.

Viiltää rannan alle venho, vieras maihin astuvi, katsehessa kaukotenho, ryhdiltänsä ritari, hatun heiluu sulka, yössä olkapäällä luuttu on, ja hän laulun laulaa yössä kuulla kaiken kartanon:

»Notkui neiti nuori kerran, kasvoi täältä kaukana, kaunis niinkuin kukka Herran, pyhä niinkuin Maaria, liitti yhteen laulu meidät, luutuin hänet hurmasin, vaan hän toista lempi, heidät säilälläni surmasin.

Kuolleet on he kumpainenki, vaan ei kuollut rakkautein, siksi niinkuin haudan henki yhä harhaa sydämein, siksi samoon maata monta, vellon vettä vierastai, laulan osaa onnetonta, harvoin lempi säälin sai.

Eivät ajan lapset tunne enää, mit' on murtumus, tiedä itse eivät, kunne heiltä haihtui rakkaus, katoa uljuus, lempi, maine, kaikki kaunis raukeaa, menee niinkuin merten laine kohti paatta harmajaa.

Laulunikin lie jo turha, sentään virren viritän, tunnollani vaikk' on murha, murhasitte enemmän, koska loppui lemmen loihdut, heitän taistohansikkaan: saitte elon suuret soihdut sydämistä sammumaan.

Teitä kiehtoo hyöty lähin, teitä aine tenhoaa, nautiskella voitte vähin, ette enää rakastaa, ette surra, ette huolla, ette luoda elämää, siksi tarvis pohjan puolla tiedettä ei hilpeää!

Ah, ne aivot kenpä tietää kerran kahden autuaan, maan ei mataluutta sietää enää saata milloinkaan, hän on mennyt maailmalta, irti ihmisistäkin, miesi, tullut tuonelalta, tuonne käypä takaisin.»

Nukkuu talo rantamalla, niityt, pellot unelmoi, punapursi rannan alla, kaukaa airontahti soi, järvi peilitynnä päilyy, peittyi lahdet terheneen, illan, aamun ruskot häilyy päällä metsän, maan ja veen.

Kesä-yön on hetki herkin, aatos untuu unelmiin, viitto viita nuorin kerkin tuulentupiin utuisiin, liehuu lempi, herää hempi, aitan uksi narahtaa, tyttö, joka ennen empi, sulhon kaulaan karahtaa.

Miesten, naisten mielialaa hiiltää outo himmeys, aaltoo aatoksissa salaa niinkuin tähkän täyttymys, poven polttaa nuoret kummut, kuvat heljät heijastuu, arat aukee unten ummut, sielunsilmät seijastuu.

KULKUSET.

Muistan, kuinka lasna muinen taivon tähtiä tähysin, elon etsin arvoitusta tuoltapuolelta elämän.

Mitä löysin? Miettehiä raskasmielisen sydämen, autiutta ilman aavan, illan tummuvan tuloa, varjoja piteneviä, päiviä lyheneviä, kaiken kaunihiin menoa, jähmetystä jään ikuisen.

En totuutta nimeksikänä, viisautta vähemmän vielä.

Kuuntelen nyt kulkusia, tiukuja elon iloisen, soipien, sorea-äänten, kyläteillä kiitävien.

Mitä löydän? Vaikka onkin lumi valkea kujilla, mennytkin minun kesäni, löydän kukkivan elämän, luonnon laajan, Luojan suuren, kuulen kaikkeuden sävelet, tunnen riemut ihmisrinnan, tuhat tuskaakin totista.

Päivä päivältä enemmän arvailen elämän arvat.

Enkä syrjässä alati istu, kuule ikkunasta, valjastan runonkin varsan, istun itse korjahani, annan tiukujen helistä, joulukulkusten kulista, käyn kera ilohon, ajan taloihin Tapanin kanssa.

SYYSKYLVÄJÄ.

»Syys tullut on. Miks yhä kylvät, mies?

Pian peltosi kattaa jo talven ies.»

—»Kylvän ma keväitä uusia varten, antaudun armoille kohtalotarten.»—

»Olet vanha jo, mennyt on kevääsi oma

Sun eikö jo maassa maata ois soma?»

—»Kannan ma kuorman riemun ja huolen, siementä kylvän, siks kuni kuolen.»—

»Näin uskoen uutehen keväimeesi sa uskotko myös ylösnousemukseesi?»

—»Tiedä en. Teen vain tehtävääni.

Soi läpi sieluni ijäinen ääni.»

»Mitä sulle virkkavi ääni tuo?

Se kauhua kuolon vai lohtua luo?»

—»Virkkaa: On valhetta vain moni verho.

Totuus on kotelo, toukka ja perho!»—

KUVIA RAUTALAMMELTA.

1.

ILTATUNNELMA.

Taa korprien päivä painuu, vesi kultana kimmeltää, mut kultaisempina kaislat ja salmet ja saaren pää.

Ah, rinta rauhaton, jospa levon täältä se löytää vois ja muistoistaan jos pääsis eik' ollut toivoja ois!

Tuon auringon kullan kenpä vois kätkeä sydämeen ja itselleen olla outo kuin kaislat ja välke veen!

2.

YLISKAMARISSA.

Hiljaa, hiljaa, sydänparka! Vaikk'en liene liian arka, säikyn Suomen suvi-yötä, siin' on tenho, taika myötä; pelkään puita kukkivia, valkamia valoisia, punapurttia rannan alla, kauneutta kaikkialla.

Hiljaa! Enin säikyn noita posken nuoren purppuroita, impeyttä silmän syvän, lempeyttä huulen hyvän, tuota kaulan kaareutta, poven kummun kukkeutta, pelkään pettymystä uutta, ihmislemmen ihanuutta.

3.

VENEMATKA.

Tähdet yllä ja tähdet alla, veen yli valju kuudan, vierii äänetön pursi yössä, purressa miesi muudan.

Metsät kaikki jo kellastuivat, talvi jo tulla taitaa; jättää ystävät yksiksensä, aatoksiinsa aitaa.

Ihmiset hankihin hautautuvat, miettivät talvitöitään, tutkivat elonsa tarkoitusta, synkkiä sydän-öitään.

Tuumivat, seulovat selviöitä, jäljelle jää vain hyvyys, ylle yöllinen taivaankansi, alle tähtinen syvyys.

Häipyvät taakse jo talojen lamput iltahan äärettömään; purskahtaa mies purressansa itkuhun äänettömään.

Kesällä 1915.

UUDEN VUODEN MIETTEITÄ 1916.

Upposi onni aikoinaan synkkihin sydänvesiin vaiko astuikin alle maan, ei ole tullut esiin, upposi unelmat, laulutkin sydänsuruun syvään, jäi vain aatos ijäisin, usko ihmishyvään.

Voi en onnea toivottaa, toivotan siis vain rauhaa, vuotta suurta ja valoisa, uskoa uutta, lauhaa, rauhaa muille ja itsellein, rauhaa maailmalle, ettei kylpien kyönelein mentäis mullan alle.

Vaiko haudassa vasta tuo valkea vuosi koittaa, vuosi uus, joka rauhan suo, rakkaudella voittaa, vuosi kansojen, ihmisten, ihmis-ijäisyyden, tahto taivahan, tähtien, ääni äärettömyyden?

Ei! Sen täytyy jo täytyä täällä maailmassa, toivotun todeksi näyttyä kuin sen näimme lassa. Lapsenko uskohon uudestaan lien jo tullut itse, koska aivoilla tunnen vaan, aattelen sydämitse?

CONCEPTIO ARTIS.

»Pohjalaisten Kirjallisuuskerhon» ensimmäiseen vuosijuhlaan '/', 1917.

Niinkuin rientelevät kuohut virtojen maan koskin kymmenin kohti kaukaista, siintelevää ikimerta, tahto taitajan käy kautta myrskyn ja yön, kunnes aamuinen aatos muotonsa kirkkahan löytävi kerta; sydänlähteistä tullen korven voimaa se kantaa, järjen järvien päällä päivän päilyä antaa, kunnes äärettömyydet yllä kaartuvat aavat, aallot aatteen ja tunteen siannon taivaisen saavat— mutta kirkkainkin taide kätkevi taitajan ain sydänverta.

Niinkuin kärkelevät Pohjan kummuilla nuo ruskot aamun ja illan, päärmeillä valkean yön punakelta, yllä taitajan työn tuska, hekkuma on, sopusointunsa vasta saavat ne suurelta rakkaudelta; vuorten, laaksojen poikki hunnut kuultavat häilyy, Isis koskematonna, ikiverhottu, säilyy, koura taitajan kohoo, taasen raskaana raukee: Isis armoton, milloin mulle kauneutes aukee?— Isis ilkkuvi hälle vaaran jo viidennen harjantehelta.

Niinkuin hiljenevät äänet luonnon, kun saa Turjan rannoille raisun pakkasen talven ja yön ikivalta, tahto taitajan myös tuiki tyyntyvi, kun viestit tähtein hän kuulee taivaalta kylmänä kaareutuvalta; hänen tarmonsä talttuu, hänen myrskynsä suistuu, päivät lapsuuden lauhat hälle mielehen muistuu, niinkuin taivalten takaa hänen laulunsa helää, siinä autius, tuska, tunto tyhjyyden elää— Hän yksin on! Eikä armoa saa hän ylhäältä, ei matalalta.

ISTUIN JA ITKIN—

Istuin ja itkin vuoteeni laidalla, muistelin jällehen Sua. Miksi mun hylkäsit? Miksi et sietänyt sietämätöntä mua?

Istuin ja itkin elämäni itkua rinnassa rikos ja rauta. Emmekö yhdy? Emmekö tapaa? Herra armias, auta!

UKKOSPILVI.

Ukkospilvi mun pääni päällä— mitä se tietää sulle? Outoja onnen vaiheitako vaiko murhetta mulle?

Ukkospilvi sun pääsi päällä— mitä se tietää mulle? Onnea vaiko onnettomuutta— saman se tietää sulle.

NIMETTÖMÄLLE.

Eräs elegia.

En tunne, en tiedä, en etsi ma Sua, et tunne, et tiedä, et etsi Sa mua, mut sentään mun on kuin ois suvi suuri, kun tahtomattamme me tapaamme juuri.

Olet virpi Sa outojen viidakkojen. Sua tuntenut en, Sua kaivannut en, on kuitenkin kuin oisin kotiini tullut, kun lasken ma helmaasi haaveeni hullut.

Ma tunnen: mun viisainta vierä ois

Sun luotasi pois, ikipäiviksi pois,
ja sentään ma viivyn, ja yön hetket entää,
Sua katson ja katson, ja aatokset lentää...

Olen etsinyt, kaivannut, surrut ma Sua, ja sentään on kuin oisit surrut Sa mua, Sa tuttu, Sa tietty, Sa
ijäinen iki, jota aavistin ain, joka tullut ei liki.

Saat tehdä Sa mulle, mit' tahdot ja voit,
Sua aattelen yöt, Sua aamuni koit,
tulit tähtenä taivaalle tähdettömälle,
Sun kauttasi synnyin ma taas elämälle.

En etsinyt, tiennyt, en kaivannut Sua, vain jotakin kaunista kadotettua, siks seison Sun eessäsi silmät
nyt veessä kuin seisaisin lapsuuden Eedenin eessä.

Ma tahtoisin olla sun eessäsi nyt, mitä kertoo sun katseesi kyyneltynyt, uni kaipauksen, hämy mielesi,
milloin mua muistaen muista et itseäs illoin...

En tunne, en tiedä, en pyydä ma Sua, vain jotakin kaunista kadotettua, joka kulki mun ohi, joka tullut
ei liki, jota aavistin ain, joka pois meni iki.

ROCOCO.

Kesäkuva Helsingin saaristosta.

Yli Turholman tyynten vetten sävel soiton ja karkelon soi; vene valkea salmen suussa kuin ulpukka
unelmoi.

Sen tuhdolla impi istuu niin kuulas kuin illan kuu, min paiste piirtyvi mereen kuin keijujen porraspuu.

Mut airoilla mies on nuori,
hän huokaa, hän haaveksii.
Hän vihdoin vienosti virkkaa:
—Ah, neiti de la Gardie!

Te tuntenut ettekö koskaan elon kaihoa kauniimman, ikävää elon seesteisemmän kuin kummuilla
pohjolan?

Teill' eikö mielessä soanut sävel outojen maiden ois, ahot kangastuneet, miss' Atis Camillan kohdata
vois?—

Hymy huulia immen kaartaa, mut silmänsä sirkentäy: —Ah, kreivi Creutz, niin kauas ei miettehet
minulla käy!

Toki tietää tahtoisin sentään, mitä kuiskisi armaalleen tuo Atis, jos Camillan nyt kohtais hän
yksikseen.—

Mies nuori vaieten katsoo vain taivahan rantoja päin, toki vihdoin vienosti virkkaa: —Ma luulen, hän
kuiskais näin:

»Ma mättähän tiedän, min kaiho luo kutsuvi kulkijaa, siell' leikkiä meidän on armas ja autuas
unhoittaa.

Nuo unhoittaa hovin herrat ja naisetkin naurusuut ja muistaa vain lumot luonnon, tarut lemmen ja
illan kuut.»—

—Ja jos Camilla nyt vastais:
»Mätäs onnelan miss' on tuo?»
mitä vastaisi Atis hälle?—
—»Sydän lempivä vain sen suo.»

—Ja jos Camilla nyt päänsä hänen painaisi parmaalleen, ja virkkais: »Vie minut sinne!» mitä vastais
hän armaalleen?—

Yli Turholman tyynten vetten tuli tuuli ja äännet vei. Mitä vastaisi silloin Atis, sitä kukaan kuullut ei.

Mut päin Kulosaaren rantaa vene valkea käännähtää. Joku kitara kaukana helkkää; vana
aamunkultahan jää.

ERÄS KAJAANI-MUISTO.

Syystunnelma.

Paistaa kuuhut päältä Pöllyvaaran, kohu Ämmän, Koivukosken soi, valkeana takaa virranhaaran terhen kylmä tienoon auteroi, syksyn henkäys on maassa, puissa, metsä harva huokaa verkalleen, nurmi nukkuu talven haaveiluissa, talot häipyy yöhön yksikseen.

Nousee rintaan niinkuin kaiho kumma: jotain kallista on mennyt pois! Elämäkö? Ei, on tuoni tumma... tää on harmajaa kuin hallaa ois. Haihtunut lie elon aika parhain, toivot, taistot, tuskat päätyneet; miesnä seison, mistä lähdin varhain, eessäin öisen synnyinseudun veet.

Lehti keltainenko lensi? Tuolla mua tahtovatko tervehtää tienoot, joissa onnen päivänpuolla elin rikkahinta elämää, missä lauloin elon ensi laulut, töitten suurten unta nähdä voin, hehkuin niinkuin hehkuin luonnon taulut alla heinäkuisten aurinkoin.

Nytkö muistelo vain mulle eessä, muistot siitä, mit' on takanain? Kiilto kylmä myöskin kyyneleessä?... Sammuneet on riehut rinnastain. Katson elämään kuin ruumislautaan: tähän asti, tästä eespäin ei! Tänne jään, ma tänne hankiin hautaan kaiken, minkä mielen murhe vei.

Siispä astua ma aion täällä, siks' kuin kumpu kaartuu kodoksein, katson kuuta Pöllyvaaran päällä, vierittelen virttä sydämeini, muutun muuksi, olen mies jo toinen kuin mun tunki veikot, tuttavat, armaskin tuo ainut... Ah, ma voinen uudistua niinkuin unelmat!

Ei, en mitään voi! Mun täytyy tänne jäädä sellaisna kuin saavuinkin, tuonen-tyynä joka hermo, jänne, palaneena päin ja sydämin... Värisyttää! Täältä pois! Mun täytyy päästä maille päivän, laulun, työn! Täällä järki hämyyn himmentäytyy, täällä alkaa taika Turjan yön...

SYYSKUVIA.

Syyskirjavat kuvat kuin tuulien tuvat mun sieluni silmien ohitse käy, monet mennehet muistot kuin kuolevat puistot— punahehkunta, jolle ei loppua näy.

Olen tottunut tuohon: näin nääntyvän ruohon ja kuolevan kukkien sydämeistäin, mut mistä, ah mistä sävel soi kevähistä— taru lempeni, jonka jo loppuvan näin?

Runon raikuvan kuulen ja nuoreksi luulen taas itseni, taas elon karkelo käy, taas viittovi taistot, veren kuohuvi vaistot— punahehkunta, jolle ei loppua näy.

Taas nään sinut illoin kuin näin sinut silloin elonliekissä seisovan seppelepäin, mua vaativan sinne, mihin jyrkin on rinne— taru lempeni, jonka jo loppuvan näin.

Taas voimiini uskon, taas huomenen ruskon kerä kultainen henkeni taivaalla käy kuin auringon hymy, jumal-aatosten jymy— punahehkunta, jolle ei loppua näy.

Se leimusi kerran kuin lempeys Herran, taas onnesta orvoksi yöhön jäin Pois tummunut multa on maan-elon kulta— taru rakkauden, jonka nyt rauniot näin.

NIIN KAUKAA JA SENTÄÄN LÄHELTÄ NIIN—

Niin kaukaa ja sentään läheltä niin soi armas, tuttava ääni, mun kiertäen unihin kirkkaisiin ja päiväyten kultahan pääni.

Niin kaukaa ja sentään läheltä niin käy käteeni armas käsi kuin kerran kuollut kätteleis sua lapsuuden ystäväsi.

Niin kaukaa ja sentään läheltä niin mua muistovalkea vainoo: hän nyt on ylin ystäväin, mut muinen armas ainoo.

TALVIPÄIVÄN PAINUESSA.

Te talvisen taivaanrannan puut, mitä tiedätte meistä, elon hallavan hankihin eksyneistä? Punakeltaiset saaret ja salmien suut, miten katsotte miestä, jok' on kantanut ain ilonkaipuunsa iestä?

Ja aurinko itse, mi laskulle käyt, mitä mietit minusta, jok' en ymmärrä, saa en selkoa sinusta? Kuin rakkaus sa minulle suurelta näyt, sen uskoisin taikaan, mut onneni painui jo entiseen aikaan.

Se painui, kun petti mun ystävä ylin; minut jätti hän yöhön ja päivien päättömien pakkotyöhön. Vain talven nyt tunnen ja pakkasen sylin, ah, aurinko meni, mene pois, mene pois polo rakkauteni!

Hämy hangille lankee. Mut rantojen puut ne laulavat laulun kuin elämäni viimeisen, talvisen taulun; ja tummuvat saaret ja salmein suut, ne lohtua tarjoo kuin kukkaa, mi vaivaisen kumpua varjoo:

»Miks murehdit, onneton, mieletön mies? Sua lempivi hän kuin haavetta valkean yön hämärän. Olet hälle kuin hiljaa hiiltyvä lies; sait rakkaudelta, min päivältä saa nyt yön punakelta.»

Yö tummuvi yhä ja pakkaneen kiihtyy. Hän ei konsana tule, en konsana häntä ma syliini sule. Mun mieleni murhe niin oudoksi viihtyy ... ah, aurinko meni, mene pois, mene pois polo rakkauteni!

TÄHTI.

Yksi etsii viisautta, toinen etsi rauhaa, kolmannenpa sydämessä veren kosket pauhaa, nuorin on hän tietäjistä, pyhyiteensä pyrkivistä.

Virkkaa vanhin viisas yössä: »Vaikka vuodet painaa, onpa rinnanriemu, että viel' en ollut vainaa, koska Herra salli hetken, määräs tämän tähtiretken.

Tiedän, etten kotimaahan koskaan enää palaa, että täyttyy täällä kaikki, mitä mieli haluaa, minkä vuoksi olin, elin, mitä mietin, tutkistelin.

Totuutta on monta mulla, enempiin ne jakoo, ajatukset aivojani niinkuin aurat vakoo, yhtä vain en tietä keksi: tulla yksinkertaiseksi.»

Huokaa toinen tietäjistä: »Tunnen, että palaan, vaan en tiedä: minne? mistä? Toki tuonne halaan, minne painui päivä ehtoon taivaanrannan palmulehtoon.

Poltto povessain on täällä, eikä ennen raukee kuin mun kerran pääni päällä kuolon kukka aukee, mielen murhe, tuska tunnon murtaa multa miehen kunnan.

Tiedän, etten maailmassa enää muuksi muutu, miesnä oon, mik' olin lassa, elämään en suutu, tahtoisin vain nähdä kerran rakkauden ja rauhan Herran.»

Jatkaa kolmas jaksajista: »Koska teitä kuulen, heräjän kuin horroksista, päättyneen jo luulen tämän pitkän tähtiretken, tulleen elon juhlahetken.

Autuaammat ootte mua: teitä vaivaa Henki, mua, maahan vangittua, valta ainehenki, kauneus ja kaiken kaiho, mitä kukkii luonnon laiho.

Sielustain en vielä riistä siemeniä vaiston, vaikka tiedän, että niistä varttuu vilja taiston, nuo kun voitain voimat elon, kukistan myös kuolon pelon.»

Pysähtyi jo tähti pyhä, tietäjille näytti, mitä kukin etsi yhä, mikä mielen täytti, kaikui heille kaikkialta sopusoinnun suuren valta.

Heilimöivät henki, aine heille kerran yhteen, lauloi rinnan riemulaine siemenestä lyhteen, joka kelpas jumalille, mutta kasvoi ihmisille.

RITARIT.

Ne lempi ne ritarit uljahat, ne huokasi aamuin ja illoin, he samaa imeä rakastivat, tuo virkkoi vanhempi silloin:

»Mun palaa rinta ja palaa pää, minä matkaan suurihin sotiin, siell' aika on säiläni välkähtää, sinun lie paras jäädä kotiin!»

Veli vanhempi matkasi maailmaan, teki töitä hän miesten ja miekkain, veli nuorempi jäi kotinurkkahan vaan, mut hän oli veljistä viekkain.

Kun tähdet sytty ja saapuu yö, hän impensä ikkunan alla niin hiljaa luuttunsa kieliä lyö sydänhaaveella hartahalla.

Veritöistä hän veljensä laulut luo, oman lempensä noihin liittää, pian ikkunaan käy impi tuo, sen aukaisee sekä kiittää.

—»Runo laulaos töistä Rodrigon taas, sa ruhtinas lauluniekkain!» —»Hän kunnia kaiken on kansas ja maas, tarun kerron ma keskeltä miekkain.»

—»Ah, luuletko, uljas mun unhottaa vois kalpojen karkeloissa?» —»Jäis' ennen mult' unhoon taivas ja maa, jos itse ma oisin noissa.»

—»Sun hehkuiko mielesi milloinkaan myös haaveista sankaritöiden?» —»Isabella, ma lemmeistä hehkun vaan, käyn aaveena kuutamöiden.»

—»Minä miekkojen leikkiä ihailen.»

—»Minä vain olen lempeni orja!»

—»Minä lemmin laulua vapaiden.»

—»Käy sydämessän sota sorja!»

Hän jälleen luuttunsa kieliä lyö niin kummalla kaipauksella, ja tähdet viittoo ja tuoksuu yö, ei torjua voi Isabella.

He muistavat veljeä taistelevaa, he huokaavat hehkuvin rinnoin, he suutelevat sata suudelmaa he syleilevät sydän-innoin...

MEREN RANNALLA.

Istun, istun, neiti nuori, katselen sinistä merta, ajattelen armastani, muistan suurta sulhaistani, mennyttä meren ylitse keskellä kesäistä yötä. Vannoi hän takaisin tulla syttyessä syksyn tähden.

Jop' on syttyi syksyn tähti, ei tullut takaisin armas, tuuli pohjoinen porotti, ei tullut keralla talven, meret suuretkin sulivat, ei sulanut poveni poltto, taas on Suomen yö suvinen, ain on armas saapumatta.

Istun, istun, neiti nuori, illan valkean hämyssä, rannan kuohuilta kyselen, tutkin taivon pilvilöiltä, pettikö minun omani, unhottiko uskollisen.

Rannan vaahto vastoavi: »Niin on mieli miehen nuoren kuin aalto meren selällä, tuulen viemä, toisen tuoma, viskoma joka vihurin.»

Hattarainen haastelevi: »Tutki ennen, turha tyttö, tuulen tietä taivahalla, polkua suvisen pilven, pihat ilman piirtäväisen!»

Istun, itken, neiti nuori.

Kuulen saapuvan sanoman
ilman pitkiltä pihoilta,
Luojan lempeän tuvilta:
»Mitä itket, turha tyttö,
Suomen suuressa kesässä?

Eipä sulhosi luvannut tulla yössä valkeassa, vannoi hän takaisin tulla syttyessä syksyn tähden.»

Jop'on kuivui kyöneleeni, mieli helläksi herahti; vuotan vielä vuoden, kaksi.

KALYPSON SAARI.

Hän saaren rantoja yhäti käy, Odysseus, sankari Hellaan, hänen mielensä oudoksi synkistäy, ei venhoa vapauttavaa vain näy, Kalypso, neitonen saaren, hänet kahlehti kauneudellaan.

Hän aistivi, kuinka myrskyssä merimiehet aavalla laulaa, miten haahdet heittyvät hyrskyssä, veen päällä vellamot tyrskyssä, ja kuinka kuohuista rannan ne nostavat kättä ja kaulaa.

Niin raskaasti rintansa huoahtaa: »Ahot Ithakan, ah, te armaat, teit' enkö siis enää nähdä saa, kotiliettä en koskea korkeaa, mua tervehdi eivät koskaan siis äidin, ei puolison parmaat?

Tuo tuhkahen sortui Ilion, mut Ithaka mennyt on myötä, olen tullut ma suureen turmiohon; kuka voitettu nyt, kuka voittaja on, en tiedä, mut tiedän, että elo maineeton on manan yötä!

Akilleus, ah, olet miekkoinen mies, joka Tuonen lehdossa lepää, Agamemnon, hän tiensä varmaan ties, Menelaoksen lauha on taas kotilies, mult' yksin miks kodin armon Poseidon ankara epääät?

Puna häpeän peittävi poskiain, mun rintani kaihosta riutuu, en viestiä saa sotaveikoistain, en poiastain, jään tänne ain kuin kurja mies, kuin Paris, mi lemmen huolihin hiutuu!»

Hän huokaa, hän rantoja raisuja käy, Odysseus, sankari Hellaan, hänen katseensa kyynelin kylmentäy, ei silmäänsä sirkeä neiti näy, mi lähestyy, noin virkkaa hänet valliten vienoudellaan:

»Sun käärin ma kutrein ja sulkkuvöin— mitä on isänmaa, mitä maine? Sun huokaan ma huulias päivin ja öin, Odysseus, ah, sua ain ikävöin, meri ääretön on, yli äärten lyö lempeni kultainen laine!»

Ja päivät ja viikot ne vierivät pois, kuut kulkevat niinkuin aaveet, on joskus kuin kuoroa ilmassa ois, kuin laineilta sankarilauluja sois, taas pilvinä päivän tieltä ne haihtuvat kuin kotihaaveet.

TOTTA JA PILAA.

Runonpäitä.

1.

SOPUSOINTU.

Terve rauha, rakkaus, Suomen suuri kukoistus, kohta tääll' ei vihaa kukaan, mennään kaikki muiden mukaan.

Puske eivät puolueet, onhan kaikki yhtyneet, uni kaiken kansan taattu, yöhön asti päivä maattu.

Joskus joku riehahtaa. Silloin suuttuu koko maa, yhtyy koko yhteiskunta luomaan päälle unhon lunta.

Kuka lukee lehtiä?

Harva taitaa ehtiä.

Poistuneet on polemiikit,
aatepistot, sanapiikit.

Eihän toki loukata saane kukaan toistansa, siksi leikkii kiltit kilit, missä muinen hulivilit.

Aattehia loukatkaa!

Siit' ei järky Suomenmaa.

Henkilöitä karttakaatte,
silloin itse rauhan saatte.

Kansanvalta vaikenee. Kannel yksin helisee, piirtäjien pilkkataito vuotaa vaan kuin lämmin maito.

Yhdyn yhteissointuhun,

kutsun siihen sun ja mun.

Riidelköhön roskaväki!

Meillä kukkuu rauhan käki.

27/3 1914.

2.

ROVASTIN TUPAKKALAKKO.

Kielsi tohtori topakka kirkkoherralta hyvältä tuon tutun tupakanpolton. Vaari sauhunsa veteli niinkuin ennen iltiksensä.

Poiat, tyttäret puheli, sukulaisetkin saneli: »Eikö jo isä osaisi hillitä himoja mielen?»

Ukko kuunteli, hymyili, hyvät kiskoi rintasauhut.

Virkahti vävykin, nainut vasta neien pappilasta, kylän kiivas kappalainen: »On häpeä vanhan miehen olla noin halunsa orja!»

Urahti. hyväkin ukko: »Voinen hallita haluni, kun sinä hallitset halusi, naurata et naista nuorta koko kullaisna kesänä.»

Lupasivat kättä lyöden.

Tuli kolkkous talohon, kova aika kummallekin, kulki yksin ukko, yksin maita maisteri vaelti, kumpikin rypyssä otsin, silmin synkin, syyttäväisin.

Kerranpa kesäisnä yönä vävy istui ikkunassa, tuumi kohtalon kovuutta, saapui siihen nuorikkonsa, näytti puutarhan polulle, virkahteli virnahuulin: »Katsopas isän iloja, katso tuonne tuomen alle!»

Siellä istui vanha vaari, veteli sauhuja sakeita myhäellen, suu mytyssä.

Tuot' oli tehnyt yöt suviset.

Kauhistui jo kappalainen, sentään itsekin älysi turhaksi lupauksensa; sopu säilyi pappilassa.

Huomenna hymyili kaikki: luonto, luoja ja inehmot.

3.

JUHANNUS HELSINGISSÄ.

—»Juhannus on tullut, ja tule tyttö mukaan, valmis ma oon, mua varro ei kukaan!»

—»Juhannus on minulla ja juhannus on sinulla, vaan mitä kanssas on tekemistä minulla?»

—»Sua kaiken jo talvea katsoin ma, kulta, silmäsi sytti mun sydämeni tulta.»

—»Entä jos seuraisin, siis mitä sinulla?

Minulla on riippuva mattokin, minulla!»

—»Minulla on vene, joka varmana kiikkuu, vaikka sen laidoilla lempikin liikkuu.»

—»Vakavamman varaan mieli on minulla!

Lie kuten lainehet lempikin sinulla?»

—»Lempeni luja on kuin purressa ruori, kun sitä kätesi sun kääntävi nuori.»

—»On joka sormella moisia minulla?»

—»Matkaan menen, jos on toisia sinulla!»

—»Älä mene vielä! Ma tahtoisin jatkaa...»

—»Jatkatko kanssani elämän matkaa?»

—»Juhannus on minulla ja juhannus on sinulla, mutta ei muuta kai tekemistä minulla!»

4.

HELKALAULU.

Kaikki piiriin, kaikki myötä, pyörikäämme pitkin yötä, helkalaulu laulakaamme, harvoin toisihimme saamme, arki kuuluu ahkerille, pyhä-illat iloisille.

Teemme päivät orjantyötä. Karkelkaamme kaiken yötä, laulakaamme lauantaista, kun on kaksi sunnuntaita peräkkäin nyt kerran meillä, sekä meillä että teillä!

Näätkö varjotonta yötä? Kaikki piiriin, kaikki myötä! Heleällä helkakuulla kaikukoon nyt kaikkein suulla huoletonna laulu Suomen, kunnes koittaa uusi huomen.

Huomen tuopi uutta työtä, työll' on uusi huoli myötä, huoletonna huojukaamme, harvoin joutohetken jaamme, harvoin köyhä lemme saapi, köyhän lapsi laulahtaapi.

5.

KEVÄTMYRSKY.

Mikä karkelo maassa? Mik' ilmassa soitto?

—Se on kevään ja nuoruuden voimien voitto.—

Mi virroilla viske? Mi metsässä ryske?

—Jäät lähtevät, on pyhä vapauden jyske!—

Mut tuolla, mut tuolla mitä maassa niin kierii?

—Mädät lehdet vain hautaansa vinhasti vierii!—

Mikä niillä niin kiire ja kauhu ja hätä?

—Elon uuden ne nousua kestä ei tätä!—

Siis kuulunko syksyyn vai kevät-aikaan?

—Saat uskoa vain oman tarmosi taikaan!—

Mut rakkaus jos sydänraukan jo särki?

—Se maahan siis hautaa, mut säilytä järki!—

Mihin muistoni haihdutan toivojen tieltä?

—Elon tiedoks ne muuta, saat onnesi sieltä!—

Mut tieto jos tuo vain onnettomuutta?

—Siis tarvitset tietoa, oppia uutta!—

Siis kertonet mulle, mik' kevään on oppi!

—Sa raivaa henkesi jokainen soppi!

Mik' on madonsyömää, sen mato syököön,

mi kestä ei myrskyä, myrsky sen lyököön!—

4/6 1916.

KÄÄNNÖKSIÄ JA MUKAELMIA.

AURINGOLLE.

(Edmond Rostand).

Oi sinä, joka kuivaat itkut pienten kukkain, teet lehdestä kuolleesta perhon elävän, kun Pyreanean tuulet mandelpuiden hajatukkain värisyttävät sydämiä kuin ihmisrukkain näät kohtalon kourissa vääntelevän.

Sua jumaloin, Aurinko! Sinä, jonka valo otsat kaikki seppelöi, mehut kaikki kypsyttaa, min säteihissä säihkyä joka kukka ja talo, joka kuin Luonto-äidin ja rakkauden palo ain itseänsä jakaa ja kokonaiseks jää!

Sua laulan, sa saat minut ottaa papiksesi, sa sinivetten, punapurttien päilyjä, oi, mi valitset niin usein, kun painut laskullesi, vain mökin köyhän ikkunan airueksesi, mi hyvästisi viimeisen viskata voi!

Sun paisteestas pappilan päivänkukat aukee, sun sätehesi kiiltämään kirkonkukat saa; läpi niinipuun lehvien, ilta kun raukee, valonuoles niin kirkkaina eteeni laukee, ett' tuskin maata polkea uskaltaa.

Sa rusottamaan saat ruukun tummankin pinnan, joka kuivavan rääsyn lipuks kunnian teet, sa kultaat vilja-auman kuin kuningasten linnan, sen pikkusisko, mehiläiskeko, siinä rinnan saa sulta sivumennen myös kultahetaleet.

Sulle kunniaa niituilla, metsissä, mailla! Sa siunauksen tarhoille, tanhuile suot. Mitä sisiliskon silmät ne ois sua vailla, mitä joutsenen siipi?—sa mestarin lailla joka viivat suuret, mutta myös pikkuseikat luot!

Sinä leikkasit irti tuon kaksoissiskon tumman, mi luona lepää sen, ken on luotu kiiltämään, soit kaikelle kauniille kaksoisluvun kumman, kun annoit joka asialle varjon tuon summan mi usein on kauniimpi kuin se itsekään.

Sua jumaloin, Aurinko! Ruusut ilmi loitset, tuot lähteesen tulet, luot luojat pensaston! Puun pimeään sa punaat, mielen halvan haltioitset! Oi Aurinko, mi kaikki muuksi muutat, arvioitset, jota ilman ois kaikki —vain sitä kuin se on!

SHAKESPEARE.

(Zachris Topelius.)

Ken ruhtinas tuo laulun maan noin sitoi valtakourallaan runouden, neron valtikkaan titaanit uhmaisimmat ja myrskyt intohimojen löi säännön, muodon kahleesen, elämän valtamerien näin viihdytellen vimmat?

Hyvä ja paha taisteli, taivaasta tähti putosi, suur' oli aika, suurempi se sydän myrsky-huima, humussa tuulten kasvoi se kuin liekki, laulu, sytyke ja paistoi vuosisadoille kuin tulenpatsas tuima.

Maan tomuhun, maan harhoihin se sinkos, mutta kuitenkin se kuului tähtitarhoihin ja korkeuden kotiin, tuon tulen löysi mieron mies: inehmo, heikko vain, kenties, hänessä hehkui Luojan lies, hän kuului jumal-sotiin.

Kuin hän ei kukaan kuoleva tajunnut pahaa, parasta, ei pientä, suurta, jaloa, ei keskinkertaisinta, ei kumaraa, ei ylpeää, ei pimeydessä piilevää, ei jyrkännettä jylhimpää, min kätki ihmisrinta.

Ja kukaan mies ei päällä maan viel' ole vilpin, murhankaan jo itse saanut sanomaan niin tunnon-tuomioitaan, ja koskaan viel' ei ihmisen niin hyve käynyt hymyten, kun kuolemaankin kulkien nyt sai se palkinnoitaan.

Kuvattu aikakirjoja niin rohkeilla ei vedoilla, niin hahmoja ei haudasta viel' ole ilmi tuotu, ei eteen kansan kasvavan vaiheita entismaailman puvussa elon purppuran niin ihanasti luotu.

Siks suuruutta jos lempii ken, hän kohta oma onpi sen, on mahti maitten, kansojen, ei jouda mullan alle: vaikk' urhon kattaa kummun yö, on kansain suuri rauhantyö se liitto, jossa Suomi lyö nyt kättä Europalle.

Näät ihmisyyden laulaja hän oli Herran armosta, tuon lahjan piti arvossa ja palveli näin Luojaa; Hän, lähde kaiken valkeuden, myös Shakespearen loi seppelen, soi kuolevalle säkenen, mi kuolemalta suojaa.

LENORE.

(Bürger.)

Lenore nousi, koitti koi, hänt' uni raskas painaa: »Kuin kauan viivyt, Wilhelm oi, liet uskon tai vainaa?»— Keralla Fredrik kuninkaan hän lähti sotaan Böhmin maan, ei mitään miekan tieltä ees kirjoittanut sieltä.

Väsyivät pitkään riitahan kuningas, keisarinna, tekivät rauhan rakkahan, ol' kevät kaunehinna; soi rummut, torvet toittottaa, kotihin joukot samoaa, hei, sotalauluin soivin ja virvin vihannoivin.

Ja pitkin teitä, polkuja ja maita kaikkialla nyt nuori, vanha vastassa on miellä riemuisalla. Iloitsi moni morsio. Ah, taatto! huusi lapset jo, Lenore suruissansa vain vartoo sulhoansa.

Rivistä riviin kulki hän ja nimet kaikki kysyi, ei vierä viesti elämän, salassa sulho pysyi. Pois joukot riensi riemuineen; hän heitti hapsen hajalleen ja maahan syöksyi raivoin, hän enää eli vaivoin.

Luo äiti kyllä kiirehti: »Ah, armahtakoon Luoja! Laps armas, kuink' on laitasi? Mun sylissäin on suoja!» »Oi äiti! Kaikk' on mennyttä, maailma, onni, elämä, myös Luojan armo mennyt, ma kuolen murheesen nyt!»—

»Ah, Luoja auta, armahda! Laps, isämeitä lue! Kaikk' oikein ohjaa Jumala; nyt, Herra, meitä tue!»— »Oi äiti! Harha houkkion! Jumala väärin tehnyt on, lie turha Häneen luottaa, myös rukous on suotta.»—

»Ah, Luoja, tiedän, tunnen sun, sa autat armos tautta, pois huolet haihtuu siunatun tuon sakramentin kautta.»— »Ei, äiti, turru tuska tää, ei kuollehelle elämää voi sakramentit suoda, ei hoivaa mulle tuoda.»—

»Laps, entä jos tuo viekas on maan muukalaisen puolla avion uuden, uskon, jo solminutkin tuolla? Laps, sydän tuo sa unhota! Ei siitä hälle onnea; kun täyttyy elon määrä, myös painaa vala väärä.»—

»Oi, äiti! Kaikk' on hukassa! Mi mennyt on, ei palaa. Mun onneni on kuolema, en muuta enää halua. Ah, että tänne synnyinkään! Ah, sammu, valo sielun tään, on Luojan armo mennyt, ma kuolen murheesen nyt!»—

»Ah Luoja, ethän tuominne sa tuota lapsirukkaa! Ei järjissään hän haastele hänt' ällös heitä hukkaan!

Laps, huoles maiset unhota! On sulla taivas, Jumala, sa muista sielus ylkää, mi milloinkaan ei hylkää.»—

»Oi, äiti! Mit' on taivaskaan!
Oi, äiti! Mit' on Horna?
Wilhelmin luon' on taivas vaan
ja häntä ilman Horna!
Ah, että tänne synnyinkään!
Ah, sammu, valo sielun tään!
Hänt' ilman jää en eloon,
käy taivahan en iloon.»—

Näin tuska häntä tuiversi nyt kautta suonten, aivoin, näin Sallimusta syytteli ja herjasi hän raivoin; löi rintaa, kättä väänteli, siks kunnes päivä himmeni, kuu taivahalle sousti ja kultatähdet nousi.

Mut kuule! kuule! Ulkoa kuin ratsun kopse kaikuu, ritari nousee portaita, sen kannusraudat raikuu; ja kuule! kuule! kolkutin jo helkkää äänin hiljaisin, ja portin takaa soipi, niin että kuulla voipi.

»Halloo! Laps, miksi avaa et?
Nukutko, valvot siellä?
Sa itketkö vai hymyilet?
Mua millä muistat miellä?»—
»Sa, Wilhelm, ah! Näin myöhällä?
Mult' ollut mielen särkeä
on valvokki ja uni!
Mist' tulet, kaivattuni?»—

»Vain sydän-yöllä samoomme. Ma Böhmin maasta kulen. Ma myöhään lähdin matkalle, sua ottamaan nyt tulen.»— »Ah, armas, ensin tänne käy! Yön tuuli tuima viilentäy, sua sisään pyydän käymään, syliini lämmittäymään.»—

»Laps, laulaa anna tuulien, suo ulvoa sa niiden! Soi kannus, korskuu hevonen kuin ois se orhi Hiiden! En jäädä tohdi! Nopeaan mun taaksein nouse satulaan, on peninkulmaa sata häävuoteeseemme rata.»—

»Ah, sadan peninkulmanko häämatka meill' on, luulet? Löi yksitoista kello jo, min soinnun vielä kuulet.»— »Kuu paistaa! Ratsut raisut ain on meidän ynnä vainajain, sun tänään vielä, lupaan, vien hiljaiseen häätupaan.»—

»Tuo tupa miss' on, millainen? Häävuotees missä piilee?»— »Etäällä! Lautaa kuus! Mut sen on suoja tyyni, viilee.»— »Ma mahdunko?»—»Me kumpikin! Mut joudu, juokse, armahin, häävierahat jo hartoo, häävuode meitä vartoo.»—

Lenore lensi, kiirehti, nous povi niinkuin palkein; hän ratsumiestä syleili jo käsivarsin vaikein; jo heittyi orhin selkähän. Hihhei ja hei! Ei pelkää hän, vaikk' onkin vauhti huima, lyö tulta laukka tuima.

Kuin kahden puolen tien nyt puut ja niitut, nummet kiittää, kumahtaa sillat, virransuut ja viidat ohi liittää!— »Kuu kirkas on! Ah armahain, on raisut ratsut vainajain, sua kammottaako kuolleet?»— »Ah, ei! Mut jätä kuolleet!»

Mi tuolla laulu, soitto soi? Nuo kaarneet niitä tuumii? Soi kellot, kuolinvirsi, oi: »Me hautaan viemme ruumiin!» Jo saapuu kalmansaatto luo ja parit, arkun tuopi tuo; kuin kurnu sammakoiden on laulu kantajoiden.

»Kes'yllä ruumis haudatkaa, te soiden laulun, surun! Nyt sulho suuri ratsastaa, vien kotiin kullamurun! Hei, lukkari! Sa kuoros tuo, häälaulua mun kuulla suo! Hei pappi! Siunaa meidät! Ma häihin kutsun teidät!»

Katosi paari, vaikenä myös laulu, soitto; heitä, hurraa! kaikk', kaikki seurasi nyt pitkin maita, teitä. Ja eespäin vaan, hihhei ja hei! tuo vauhti tuima heidät vei, yössä orhin harja huiskaa, tien kivet tulta tuiskaa.

Kuin kahden puolen tien nyt puut ja pensaat, kummut kiittää; kylät ja kaupungit ja muut asunnot ohi liittää! »Kuu kirkas on! Ah armahain! On raisut ratsut vainajain! Sua kammottaako kuolleet?»— »Ah! Jätä maahan kuolleet!»—

Kas, kas! Tuoll' yössä tanhu käy kuin ratas kehräpuinen, se milloin näkyy, taas ei näy, on joukko omituinen.— »Hihhei! Sa kansa karkelon, vien vuoteesen ma morsion häätanhu tanssikaatte, niin kera tulla saatte!»

Ja kohta kumma kansa tää kahisten myötä hiipii kuin pensasto, kun tuulispää sen lehdet kuivat riipii.

Ja eespäin vaan, hihhei ja hei!— tuo vauhti tuima heidät vei, yöss' orhin harja huiskaa, tien kivet tulta tuiskaa.

Kuin kiitää kuudan-maisemat, kuin kaukometsät väikkyy, kuin yllä tähdet, taivahat ja taivaanrannat läikkyy! »Kuu kirkas on! Ah, armahain! On raisut ratsut vainajain! Sua kammottaako kuolleet?»— »Ah. voi! Sa jätä kuolleet!»—

»Hei! Hei! Jo kukko kiekuihan?

Pian tuntihiekka loppuu.

Ah, tunnen aamun koittavan!

Hei, orhi, nyt on hoppu!

Hihhei! Päämäärä tässä on.

Jo aukee vuode morsion,

on raisut kuolon ratsaat!

Täss' ovat portin patsaat.»—

Ja kohta rautaportin luo hän suistain ratsun sinkoo, lyö piiskallaan, ja portti tuo pois telkimensä linkoo. Kilahtaa auki aidat sen, käy juoksu yli hautojen, ylt'ympär' ristit yössä vain väikkyy kuudanvyössä.

Haa, katso, katso! silloinpa, huh, seikkaa hirveätä! ritarin putoo haarniska kuin ruumisliina mätä. Miss' oli äsken hällä pää, nyt paljas kallo irvistää, luuranko viikatteineen ja tunti-mittareineen.

Hypähtää hepo, korskahtaa, sen turpa iskee tulta, ja hei! sen alla aukee maa, jää sulho vain ja kulta. Huu! ulvoo ilmat autiot, huu! vastaa hauta-onkalot, Lenore tuntee pelon välillä kuolon, elon.

Ja kummitukset kuutamon nyt kehään järjestäyvät, kajahtaa laulu karkelon, he piiritanssiin käyvät: »Vaikk' katkee sydän, kärsi se! Äl' Luojan kanssa riitele! Hän sielus armahtakoon; käy ruumis maan nyt rakoon.»

RISTILUKIN LAULU.

(Adolf Paul.)

Aho vihreä paahteessa auringon salon harhaisan helmassa on, siell' istuvi lukki niin musta kuin yö, vain vaaninta häijyllä työ. Kas, auringon välkkeitä väijyvi tuo, ne kelmeiksi kehrää ja verkon hän luo niin voimallisen, ah, niin kevyen, min silmuihin sielut hän pauloo ja lyö ja kiusaa ja surmaa ja syö.

Ja valkeus ja päivä niin valjuksi käy, yli maailman yö pimentäy, siell' ihmiset sieluttomat haparoi, mut toimehen tulla he voi. Yö heistä on kirkas kuin huomenen koi, mut huomen jos koitti, se yönpelon toi, he aaveilevat, he haaveilevat, kuin henkensä vankka ja valtava ois, ja hukkuvat, nukkuvat pois.

Mut lukki se kehrää ja tummuvi maa; ei sielua yhtä hän saa, halk' aikojen astuu se seppelepäin, käy urholta urholle näin, se valtikan heille ja herruuden suo ja voiton ja herjan ja kuoleman tuo ja tuskan ja yön vuoks sankarityön, kaikk' kamppailevat lukinlangoissa nuo, ja kaikilta hurmeen hän juo.

ILTA RANNALLA.

(Arvid Mörne.)

Rannan honka vaeltavan varjonsa näkee vesiin:

»Tumma puu sysimusta-latva, ken sa oot?»

Merien mainingit vastatkoot! Taas on kaikki hiljaa. Yksinäinen tuuli yön vain vielä käy, haavanlehtiin leyhyy, nukkuu, metsät vait on vallan. Yksinäinen pilvi liukuu ilman alla, päällä pohjoisimman harjanteen. Rauha saartaa taivaan, maan ja veen.

Taivas tummuu. Rannan honka vaeltavan varjonsa näkee vesiin: »Kaunis puu, sa oudonsynkkä-oksa, vailla pohjaa, suojaa, ohjaa, mistä voimaa imi juures, mistä heimos heilinyt on ylhäisistä?

Tummuus tutkimaton latvas peittää. Runkos vapisee, se varjon heittää, vartoneeko helmas himmee, musta tähden tai yötuulen kohtausta? Kaunis puu, kaltaisein sa oot! Ken sa oot?»

Rannan puu nää varjoaan ei enää, vedet viihtyy, nurmet nukkuu, metsät mykistyy. Yö kaikki kattaa. Pimeys hiipii puiden runkoin väliin, väikkyy rantaan, läikkyy vesiin, kaartaa kannet taivaan, syttää

korkeudessa, syvyydessä tähdet helmen-heljät, tuikkivaiset.

JOTAIN TAHDON TIETÄÄ—

(Arvid Mörne.)

Jotain tahdon tietää, enkä liikaa, salaisuutta tahdo en hohtokivi-kaunehen, sanain merkitystä en laulussa, jot' ihailen, tarkoitusta elon en nykyisen, en entisen.

Jotain tahdon tietää, enkä liikaa, en, miks hyisen ruudun kukka niin on tähden lainen, en, miks Herran kaaren piirtää pilvi satavainen, en, miks runon poljento kuin kedon vilja keinuu, en, miks loppusoinnun umpu laulun puussa uinuu.

En, miks itse laulan tässä pitkin kesäpäivää, runous on kukkanurmi, kulkee monta häivää, katse kiittää, kukka tuoksuu, laulaa leivo pilvein, ett' on kesä, ett' on elo hällä ilon ilvein.

PIKKU NEIDIT.

(Hjalmar Procopé.)

Ne pikku neidit teikkaa, ne katuviertä kapsaa, ja kengänkannat keikkaa ja kukat hattujen, nuo kautokenkä-janat kuin rannan kaislat rapsaa; vain hulmuhame-vanat jää heistä jälkehen.

Ne käy kuin karavaanit, ei heitä paina mure, ne kiikkuu kuin banaanit parein ja joukoittain, on saaneet viran vakaan, he eivät silti sure, ei palkan pienuuttakaan, mut kiire heill' on vain.

He etsii tärkein elein pian konekirjaimia, he rientää poskin helein pian puhelinten luo, ne pikku neidit pyörii, ne tietää, rattahia on kaikki, kaikki hyörii, kun käskee kello tuo.

He käyvät elon läksyyn, sen päivätyöhön pitkään, rikasten ääneen äksyyn ja korkolaskelmiin, he uurtaa ja he puurtaa, ei kestä voimat mitkään, jo vanhuus selän kuurtaa ja hylyks jää he niin.

Mut siitä viis, he tuumaa: hapata lailla lesken tai ruokarouvan, huumaa ei myöskään onni se; osaamme emme myö me, vaikk' katukansan kesken me automaattiss' syömme vähäisen palamme.

Me emme istu, neulo myös korusompelusta ja kosijoita seulo sadoin ja tuhansin, mut rakkahalle riittäin me raositamme usta kai niiaten ja kiittäin kuin iso-äitikin.

NUNNA.

(Ernst V. Knàpe.)

1.

Lyö, lyö, lyö, nyt lyö epätoivon pyörremyrsky merta sielujen kiusattujen. Yö, yö, yö! Valkeutta ohjaavaa ei näy. Yö, yö, yö yli ihmissielujen kiusattujen.

Rauhaa, unta ja rauhaa vain!

Rauhaa sieluille ahdistetuille!

Rauhaa tuskien tummuuteen,

rauhaa kalvavan kaihomielen!

Rauhaa, unta ja rauhaa vain!

—Nyt myrskyt meidät kuolohon laulaa.

2.

Puun heelmää emme maistaneet, mut paratiisin kadottain me kauan oomme harhailleet jo teitä orjantappurain; ah, onko portin enkeli, mi meitä uhkaa miekallaan, sen airut, joka armossaan parantaa haavat lupasi? Ma sinne, sinne kaihoan luo elon lyhyen unelman, miss' unhoitusta laulut soi, puu tumman-vehryt huminoi. Tuon katumuksen tunnen vaan: kun meidät liitti mahti maan, miks tuhat vuotta eläneet me emme, tuhat lempineet ja nousseet vielä haudastamme! —Niin raukes hukkaan unelmamme.

3.

Sun saapuvan kuulen, et rauhaa suo, tulet hiljaa tummassa yössä, sinä saavut kuin liekki ja leimaus luo tai vyöryvän vetten yössä. Pois väisty, kiusaaja, pois, ah pois! —Pyhä Maaria, päästä, auta! Suo tuokio rauhan, jos lyhytkin ois, tai taistoni pitkän hauta!

Herra, Herra! Verin hehkuvien täytyy mun itkeä, vartoa niinkuin eksynyt laps, näin haavehin ijäti kalvavin hartoa; kaunis sielu on kuollut ja harmaa on haps. Ja koskaan ei syli lempivä saavu, ei armas— Pois!

Taas yö minun tuskaani ilkamoi, taas helkkyvä lapsenauru soi. Pyhä Maaria, köyhä ja hurskas, oi, oli rikkaus sulla, mi lohdun toi, oli sulla laps!—

Herra, Herra! Mua uhkaa maallisen lemmen uni, sa näät minun tuskani, kamppailuni, et rukousta kuule sa milloinkaan! —miks teit niin kauniiksi, kauniiksi maan?

4.

Käy elon taulut ohi himmeten kuin iltataivaan varjot vaihtuvaiset. Mun tieni on kuin tiet on puistojen, kun kuoli päivän viime ruskot maiset. Soi ympär' elon laulut vaieten kuin puiston tumman lehviin kuiske tuulen, vait astun, askeliain kuule en, todeksi unta, uneks totta luulen. —Etäältä oksain alta portti häämöttää, käyn kohti kummastellen hiljaa, mit' on tää—

PIENOISKUVIA.

(Ernst V. Knäpe.)

1.

RANNALLA.

Tyyn' oli ilta ja yöhön siirtyi, vesiin hehkuvat pilvet piirtyi.

Et antanut sanaa, vain silmäyksen, mut syvemmän kuin meren syvyyden.

Soi sävel kumean mainingin myrskystä, menneestä ammoisin.

Aurinko aaltojen valkeuteen vaipui taa meren viihtyvän veen.

Yöpilvet palaa, hehkuu ja halaa, verta ne valaa ja sammuvat pois.

2.

LELULINNASI SÄRKYI—

Lelulinnasi särkyi ja katkeraan nyt itket sa vuoksi sen. Itke, itke, mun ystäväin, surun tuon minä tuntenen.

Ma kerran leikkiä tahdoin, ma myös, tuvan tein minä kaunoisen. Itke, itke, mun ystäväin, surun tuon minä tuntenen.

3.

KUNINGAS BÖRJE.

On vanha jo kuningas Börje, jää jo häneltä valtikka, valta. Pyhän haudan hän matkaa haaveksii ja pääsyä synnin alta.

Hän jättää nyt kotinsa, kontunsa, vuoks sielunsa murehtivi. Korun yhden hän ottaa myötä vain: se sormus on kolmi-kivi.

Ens kivi kuin kastehelmi on, ei kaipaa se kirkastusta. On toinen kuin veri punainen ja kolmas kuin yö musta.

Ens kivi on nuoruus kuninkahan ja toinen on kuningasrata, mut kolmas kaikkea merkitsee, mitä hällä on kaduttavata.

On vanha jo kuningas Börje, jää jo häneltä valtikka, valta. Hän haudan jo matkaa haaveksii ja pääsyä taakan alta.

4.

ELO JULMAKO ON?

Elo julmako on? Me väitämme niin, kun varpunen maahan putoo, mies sortuu sorjihin unelmiin. Se ei kysy tahtoa sun, ei mun, se ruusujen tuoksuun tappaa tään, tuon ruhjovi ruusunpiikeillään. Tomuhiukkanen, tähti tai mato maan ikirauhaan polkien polkuaan se kaikki ne siittää ja murskaa vaan.

5.

MONELLE.

Olemuksesi pohjasta etseit elon pulmien avainta. Mitä sen oli ulkopuolla, ylenkatsoit ja torjuit sa. Mut siinä kun uursit ja puursit, se pieni, min henkesi syrjähän heitti, niin suurtui, että muun kaiken se peitti. Sa itsesi katkerin vihamies!

6.

HAUTALAULU.

Sävel: Integer vitae.

Vaikerrusta ei: elon, kuolon kuormat mieliä miehekkääll' ovat kannettavat. Hehkuu helka-yöt, tulet toivon tuikkaa, haipuvat hautaan.

Hetket kiittää, vuos unen lailla vierii, unhon varjoihin sukukunnat vaipuu, päivät ihmisten levotonna lentää hautojen rauhaan.

ELIEL ASPELIN-HAAPKYLÄ IN MEMORIAM.

(S. Wettenhovi-Aspa.)

Egyptin kuolonkirja sanoo: sielu käy kotiinsa Aurinkoon kautt' töiden hyvien, muumio ehjä vaikka hautaan himmentäy, niin kauan kuin lyö arpa aikain syvien, mut Henki, jok'on sielun korkeampi Minä, jää sinne, missä suret yöt ja päivät sinä.

Tää usko varma vakuudestaan olla voi, näät Henki aina muovaa muodot ainehen. Ylevä kuinka viisaudessaan salamoi tuo Totuus, joka sietää maassa mainehen, mit' että elämässä enin lemmit sinä, aina läsnä on kuin sielun korkeampi Minä.

Ei sovi meille ujut jäähyväiset nyt, käsissä sepeleet me vaikka seisomme, siks virkamme: on kaunis sielu lähtenyt tapaamaan Tuonen ikituttaviamme, valkeita vainajia, joiksi tulet sinä, jos kaikki uskomme sen kuin nyt uskon minä.

Teoistas kiitos, poika Pohjan korea, mies Suomen, urho Lapin laajain unien; yön kirkkaan kieltä kertoi silmäs sorea,— mi uskoi maahan kuusten, maahan lumien; tään kansan tulkki pienin ehkä lienen minä, mut kiitos siitä, että siihen uskoit sinä.

SUOMEN KANSALLE.

(S. Wettenhovi-Aspa.)

Sa laulun kansa, korven kansa karu, maailman pahan riitain tuolla puolen, sa petäjäin, sa pettuleivän taru täys tyyntä toivoa myös alla huolen: On aikas tullut. Katso, päivä koittaa!

Sa kansa, jonka muisteloissa päilyi
maailman luominen, sen alkumuna,
Egyptin usko oli se. Se säilyi.
Sa hengen voimiin uskoit herjattuna.
On aikas tullut. Katso, päivä koittaa!

Hymyilee sfinksi erämaasta sulle isäisi pyramiidein pyhää taikaa, uus valo paistaa maalle siunatulle, se uhmaa kansoja ja uhmaa aikaa. On aikas tullut. Katso, päivä koittaa!

Jo kyllin kukkas piili pohjolassa, se kyllin kyynelistä kastui täällä, mut mainees nouseva on maailmassa, sun kantelees on soipa kansain päällä. On aikas tullut. Katso, päivä koittaa!

ARPAKAPULA AMERIKAAN.

(S. Wettenhovi-Aspa.)

Veikko, merten yli purjehdit, Niagaraan dollar-muodit murhaa, kullan sointu, jolla sammutit henkes hehkun muun, on turhaa, turhaa...

Lienet hartiakas, suuri mies, kunnan orja mammonankin siellä, otsas hiessä leipäs saat kenties taikka taivaltanet vilpin tiellä.

Syntynyt et konnaks »splendidiksi», heitä »trustit», heitä »bussines», sinusta ei lännen lurjuksiksi, Suomi luottavi sun palauksees.

Tallin tauskin tääll' on kultainen, tääll' on ruista kyllin hampahilles, ihmeitä voi aura jokaisen, maat' on lehmilles ja lampahilles.—

Peru isäin, pyhä peltotyö: tuhat suota ojitettavata— jos me tahdomme, pois halla-yö väistyy, karttaa kansaa rikkaampata.

Katso, maa, jok' oli isäisi— imeneet sen vaikk' on muukalaiset— sinne lapsillensa laulavi kuin sen kosket, vielä kotimaiset:

»Suomen mies ja nainen! Pääskykin keväin aina kotihinsa palaa. Tulos heti, tulos takaisin äitis luo, mi ikävöi ja halaa!»

Rahaa jos sull' on, se tänne suo, täälläkin sun säästyy dollarisi, tänne mahtuu miljoonat—mut tuo uudet aatteet uusiin koteihisi!

MARSELJEESI.

(Rouget de L'Isle.)

Lapset synnyinmaan, marssikaamme päivä koittanut on kunnian! Hirmuvaltain, vaaraksi maamme, liput hurmeiset näätte liehuvan. Vainioilta huudot jo vainon tänne raikuu raivoisat, meiltä tappaa he tahtovat isät, äidit, puolison kainon. Aseihin ryhtykää! Riveihin yhtykää! Eespäin, eespäin! Juoda nyt saa sortajainsa verta maa.

Mitä tahtoo tää valtioiden, valapattoin palkkalauma tää? Keitä varten kautta on maiden kahleraudat kauan tehty nää? Kansalaiset! Oh, häpeäämme! Meitä varten on ne vain, meistä luullahan, ruhtinain ijät kaiket me rengeiksi jäämme. Aseihin ryhtykää! Riveihin yhtykää! Eespäin, eespäin! Juoda nyt saa sortajainsa verta maa.

Kuinka? Täällä siis vallitseisko laki laumain ventovierasten? Rosvot, ryövärit meitä hallitseisko, löisi maahan nuoren vapauden? Jumal'auta! Orjainko halpaim meitä tahto taivuttais ja me itsekö vaivuttais alle taas tyrannien kalpaim? Aseihin ryhtykää! Riveihin yhtykää! Eespäin, eespäin! Juoda nyt saa sortajainsa verta maa.

Vallat, peljätkää, vaviskaatte, mustat sankarit salamurhien! Palkan varman töistänne saatte, tohdin taata jo nyt teille sen. Joka mies sotamies on silloin teitä vastaan taistelemaan, uudet nousee helmasta maan, vaikka vanhat kaatuisi milloin. Aseihin ryhtykää! Riveihin yhtykää! Eespäin, eespäin! Juoda nyt saa sortajainsa verta maa.

Muistakaa, sotaveikot sorjat, vapaus teitä velvoittaa: säästäkää nuo ostetut orjat, heidät pakko vain taistohon saa. Mutta valtias tuo täys saastaa ynnä kumppanit nuo Bouillen, pedot, tiikerit pentuineen, jotka äitinsä rintoja raastaa... Aseihin ryhtykää! Riveihin yhtykää! Eespäin, eespäin! Juoda nyt saa sortajainsa verta maa.

Pyhä rakkaus synnyinmaamme, nouse, nostata kättä kostavaa! Vapaus, vapaus varjelkaamme, on sun alttaris armas isänmaa! Alla viireimme hengetär voiton rientäköön kera riemuamaan, vainolaises nähköhöt vaan maamme juhlan ja maineemme koiton. Aseihin ryhtykää! Riveihin yhtykää! Eespäin,

eespäin! Juoda nyt saa sortajainsa verta maa.

AJATAR

(1920)

UUDEN SUOMEN LAULU.

Ei silloin paistanut päivän kulta, kun puhkes kukkahan Suomen puu, jäät järkkyi, tunturit iski tulta, veet verta vyöryi ja maat ja multa, oli kansojen yö, oli surman suu, surupilvessä maailma muu.

Eik' ollut oikeuden valta vankka kun syntyi Suomesta laulu uus, oli vainon vuossata synkkä, sankka, rae lankes, rangaistus kulki rankka, monet heimot ja kieletkin Herraansa huus, paha voitti ja maan mataluus.

Se vaappui Salliman vaskivaaka, kun arpa lyötiin kansan tään, jo riemuin raivosi lauma laaka, jo uhkas hirmu ja rauta raaka joka kukkaa, mi tääll' oli reunalta jään vain pälvestä nostanut pään.

Sen tunki lapsi kuin valkotukka, —nyt lankes kohtalon kolkoin yö, ses aukes ain yhä kuolon kukka, tuo ulvoi ain yhä Manalan hukka, se hiipii, se saapuu, se saartaa, se syö, mitä loi tuhatvuosien työ.

Jo kuuli kuolonsa kellot kansa. Nous silloin valkea Suomenmaa; nyt huohtain hurmeesta, haavoistansa se seisoo jylhässä voimassansa, nyt miekoin, nyt miehin se valloittaa, mit' ei auroin, ei aattein saa.

Ei ollut outo se taiston tiellä, sen muinen ruotsi kuin ryssä ties, miss' iski yhteen ne miehen miellä, teki totta Suomenkin säilä siellä, mut missä, miss' oli Ruotsin mies, kun meill' oli orjuuden ies?

Myös hengen taistoa hehkuvinta tää kansa kauan jo käynyt on: kun valtaa kahta sen kantoi rinta, sen raskas ollut on rauhan hinta. Nyt itsensä voittaja voittamaton valon vuoresta päästänyt on.

Taas tunnen kansani: kalliolla sen valtakunnan on kulmapaas, taas synnyinmaassa on armas olla, ois ilmaa kaikua kantelolla, kun loihtisi laulu vain elohon taas sen kaiken, min kuolema kaas!

AUNUKSEN AAMU.

Miettehet kummat
kulkevat mielessäin kuni tuulien tuvat,
muistelot tummat,
aikojen ammoin menneiden kultaiset kuvat:
nuo olen rannat
jossakin nähnyt, rannoilla saunat ja talot,
valkeat sannat,
saaret ja salmet ja ympäri huokaavat salot.

Tuoll' olen kiikkunut
kivillä lapsena, mansikanmarjoja syönyt,
tääll' olen liikkunut,
lehdoin lempinyt, laulanut, leikkiä lyönyt,
noit' olen soutanut
virtoja, järviä, ajellen karjoja Ahdin,
soutanut, joutanut,
joikunut heimosta hengen ja kauneuden mahdin.

Milloin ja missä?

Jossakin, jolloinkin, vuostuhat-taivalten yössä,
himmenevissä
illoissa, aamuissa, päivänkin päätyvän työssä,
kun sukukantani
vallitsi Vienan ja Väinän ja Laatokan maita,
soi kotirantani
sointuja, joita ei tään ajan lapsoset laita.

Aurinko koittaa,
puhkeevat pilvet, haihtuvi orjuuden haamu,
valkeus voittaa,
käy yli Aunuksen korpien korkea aamu,
louhien lomasta
nousevat entiset, yhteiset muistelot esiin,
onnesta omasta,
vaipunehesta Venäjän virtojen vesiin.

Saarina, nieminä
pyrkii nyt päivähän päin suku Väinämön pyhä,
pirstoina pieninä,
laulaen laulua, loitsua yhteistä yhä:
kuulen ma sieltä
kumpujen kumua, helkettä hautojen hiekkain,
maammojen kieltä,
taattojen mieltä ja kalsketta veljien miekkain.

Uusi on rusko
ranteilla taivaan säihkyvä säilien teriin,
uusi on usko
tunkeva nyt Viron, Vienan ja Inkerin veriin:
ei iki laukee
yltämme orjuuden yö, vihamiehen ei vaino,
jos iki raukee
ei ies Moskovan, Pihkovan, Pietarin paino.

Ah, useasti
virtoja Suvannon kaahlassi kasakan hepo
ääriltä asti
Turjankin tuulisen poistui rauha ja lepo!
Kerran jos poistuis
myös aron poijilta, urhoilta Uraalin takaa
ei taru toistuis
hurmeinen tuo, ja Suomen ois viljelys vakaa.

10/6 1919.

VAPAUDEN VILJA.

Ajan ei meri tyynny, sen syysmyrskyt myrää, tulet Kalevan kaameat taivaalla palaa, teräs tuoll' yhä lyö, tykit tääll' yhä jyrää, yhä vaanivi julmuus julki ja salaa, yön peitossa käy viha, karsaus kyrää, kyyn kähyjä keittää ja myrkkyä valaa: se kuuluvi heille! Mut meidän on tapaa vain muistaa: Nyt Suomen kansa on vapaa!

Oman ortemme alla nyt leipäämme syömme kuin ei tuhatvuotehen tääll' ole syöty, se puhkesi kukkahan, laulumme, työmme, se oikeni oikeus maahan jo lyöty, se valkeni, orjuuden, kurjuuden yömme, se ilmeni, ihmishaaveiden hyöty: näki maa vähä, pohjoinen vapauden unta, kun maanpiirin pimensi keisarikunta.

Sen vaipui jo valta, se sortui jo soraan, tuo maailmanpuu, tuo kansojen kauhu, sen tuhkasta nousevan uuden jo oraan me näämme, mut uhkaa kuin ukkosen pauhu; nuo valtiot uudet jos joutuvat toraan, ne jällehen kasken sen kattavi sauhu, ja jällehen Moskova pettää, ja jälleen me orjia ollaan kuin ennenkin tälleen.

Kuin syyttäjät seisomme aamussa ajan, Ukraina ja Puola ja Suomi ja Viro, tuli tuiskavi myös Lätin, Liettuan pajan, yks meillä on yhteinen tunnus ja kiro, me selvän nyt vaadimme raakuuden rajan, kuin lieneekin valtioviekkauksen siro, näät Moskova pettää, on pettänyt ennen, ja pettävi tuhanten vuosien

mennen!

Siks ain yhä yksi on suurin ja tärkein: Isänmaa, isänmaa olet vapaa nyt kerran! On onnesi vallassa lastesi järkein, siks rukoile heille nyt viisautta Herran: kevätmyrskynä nousi he, kahleensa särkein, syysmyrskyjä sietää he voinee sen verran, ilon että sen itsellensä he suovat ja vapauden korjatun kotiinsa tuovat.

Maamies, joka sänkeä keltaista astuu, jo mielessä ehkä ens-sykyiset sadot, hän vaieten miettii, mi hällä on vastuu, jos tyhjät on talviset riihet ja ladot, mut katso, nyt äkkiä silmänsä kastuu, on kuin poven murtuisi muurit ja padot, ja hiljaa hän kätensä yhtehen liittää: hän Luojaansa vapauden viljasta kiittää.

Mut poian, mi tarttuvi kirjaan ja lukuun, hajamielisen huomaatko otsalla leiman. On kuin hän ei mahtuisi pulpettipukuun, mut jos hänen ryhtinsä oivallat reiman, ole varma: hän kuuluvi urhojen sukuun, hän unhotti kirjat ja keikailun, keiman, kun soi sota syntymämaasta—kentiesi hän on Vilppulan, Raudun tai Ahvolan miesi!

Ja tuomari, tuomiopöytänsä takaa mi kamppailun kaksikymmenvuotisen kesti, lain vartia harmaa, min hartaus vakaa väkivallan ja vääryyden voimia esti, kun oikeutta nyt hän kansalle jakaa, hänen kenties muistuvi mielehen Kresty ja sankarikumppanit Perman ja Vjatkan— hänen silmänsä seestyy, hän muistaa sen matkan.

Vait! Kuulkaa, hän haastaa: »Min tietäjät tiesi, mitä suurmiehet arpoivat aikojen yössä, miten kaikunsa korkeimman sai kotiliesi, miten haaveemme hartaimmat täyttyivät työssä, kun Pohjolan poika ja Karjalan miesi nous harteilla haulikot, kirvehet vyössä, sen näimme: siks voimmekin olla nyt hiljaa, ja hiljaa nyt siunata vapauden viljaa.»

7/9 1919.

KUSTAA AADOLFIN NÄKY.

On kylmä ja kirkas tähti-yö. Veet himmeät laivan laitaan lyö; ylt'ympäri huokaa korpien vyö ja halla harmaja suo-maan. Nuor' kuningas juuri on laivallaan Nevan suulle saapunut oppimaan sodan vaikean taitoa urhoiltaan ja heille apua tuomaan.

Heill' eessään heikko on Moskova, on vallattu Novgorod, Pihkova, Viro, Inkeri viety ja Liettua pois Puolan ja Venäjän maista. Itämeri on Ruotsin!—Ja de la Gardie, taas voitoista uusista uneksii ja Venäjän tsaariksi tervehtii jo prinssiä ruotsalaista.

Kajutassa on ollut kokous; mitä päättänyt, tietää Sallimus ja valtakuntien vaellus, min tuo tuhatvuodet julki. Mut vielä kauan sen jälkehen soi kannelta kaiku askelien, kun kuningas vilkkaasti haastaen kera Eevert Hornin kulki.

Hänen luontonsa on kuin leijonan: hän vallata tahtois maailman, maan tehdä Ruotsista mahtavan, sill' ettei mittaa, ei määrää. Hän merestä ryssän jo työnsi pois, nyt vuoro Puolan ja Tanskan ois, ellei jo Saksasta torvet sois, päin vaatien uskoa väärää.

Wien saapa on tuiman tuomion: kukistettava kuuluisa Habsburg on, protestanttiset saatava liittohon, ett' ois evangelium vakaa; ja itse hän ois sen liiton pää— eik' Europa ahdas riitä tää, uus maailma hänelle häämöittää jo Atlannin aaltojen takaa.

Kuvat kummat, valtavat vaeltelee... Nyt äkkiä kuningas kalpenee, hän valkenee, hän vaikenee: kuu virralle hohtonsa heittää; lumon oudon luo suomaisemaan, sen korpehen, rimpehen koleaan, jota Suomenlahdesta Laatokkaan nyt huuru hallava peittää.

Mut huurusta katsehin hurmaisin nyt näkee hän nousevan kaupungin, ylös pyrkivän tornein ylpehin ja kaunehin pylväin ja kaarin. Ja hän kuiskivi vallassa tenhon tuon: »Pääkaupungin näätkö sa keskeltä suon? Mä tänne Tukholman uuden luon, mi pitää silmällä tsaarin.»

Horn kumman kuulee, hän hätkähtää. Mut Kustaa Aadolfin nousee pää, hänen leijonamielensä lennähtää, sen tähtihin sinkoo säen, ja kansojen kohtalot näkee hän: maan suuren pieneksi piirtyvän, mut onko se Ruotsin vai Venäjän?— Hän virkkaa: »Huonosti näen.

Olen kuoleva vaan mä ihminen. Mut kuitenkin neuvosherrojen tään annan tutkia aatoksen, mitä tuosta he tulevan luulee.» Hän vaikenee. On kylmä yö. Veet himmeät laivan laitaan lyö; kuin kuoloa korpien huokuu vyö, kuin kalmaa kaakko tuulee.

25/10 1919.

TIETÄJÄN TARINA.

On ollut kansa outo kaukana, on ollut maa ja suuri valtakunta, vaikk' uinuu nyt se vuosisatain unta arojen autioiden hiekassa; sen lakkas laulu, sammui viime lies, tien sinne löytää vain nyt tiedemies, mi kurkistellen kumpuin patsahia, tavailen kielen kumman kirjaimia näin muinaisista muovaa uudestansa, mik' oli outo maa ja outo kansa.

Hän maata kaivaa, löytää aarnion: on ollut kansa seppäin, tietäjien, mi tunsi rauhan työn ja toimen hien, mut sotaa ei, ol' aivan aseeton kaluja, kaunisteita takoi vaan, ei murhan astaloita milloinkaan, näin itseksensä raatoi, rauhass' eli, ijäisyys-aatoksin vain askarteli, mut naapurit jos joutui taiston teille, se usein antoi neuvon viisaan heille.

Myös ollut maailma on outo niin, tuot' ettei hätyyttänyt kansaa kukaan, vaan kaikki taipuivat sen tahdon mukaan ja siihen turvas niinkuin tuomariin; näin kansain kesken kunniaa se sai, myös varmaan monta kadehtijaa kai, mut kateet, kaunat voittain hyvyydellään se kaikki suostutteli sopuun hellään, ja —mik' on kumma suurin kertojalla!— se kuoli luonnon lempeen kuolemalla.

Ja päätään pudistaen tiedemies arolla aatoksiinsa hiljaa vaipuu: »Mik' ihanin on ihmiskunnan kaipuu, sen kaiken kansa tuo jo tuns ja ties. Miks elää enää polven nykyisen? Jo kerran täytyi haave parhaiden. Tääll' yhtyi suuri taito, suuri tieto ja suuri rakkaus, niiden lähde lieto; on ollut maa ja kansa onnen lauhan, mi muilta sai ja muille antoi rauhan.»

Mut aron tuuli hiljaa huminoi: »Tie sama kaikkien on kulkeminen. Jos oli kerran kansa onnellinen, sen kaltaisiks myös toiset tulla voi. Mi kerran täytyi aroill' Aasian, lie mahdotont' ei mailla Europan, ja vaikka heimon tuon jo hiekka peitti, niin varmaan monta jälkehensä heitti se hengenheimolaista maailmaan tuot' aikaa vanhaa uudeks uskomaan.»

Ja tuulen kuiskeen kuulee tiedemies, hän tulen uuden tuntee rinnassansa: »Oon heitä myös, on mullai maa ja kansa, on maailma, ja tiedon, taidon lies. On aava eessäin ajan uuden maa; sen tahdon rauhaiseksi rakastaa. Mun vaikk' on yksinäiset päivät, yöni, mun kuuluu ihmiskuntaan hengentyöni, oon pyhä liekki toivon uuden, säen totuuden, jonka sielunsilmin näen.»

Heräsi haaveistansa tiedemies; päin pystyin korvesta hän kotiin läksi, kohosi aikakauden tietäjäksi, mi vastaisuuden suunnat selvät ties, myös salat mustan muinaisuuden yön, päämäärät kauneuden kaihon, työn. Näin unta näki, uskoi ihmisrukkaan; kun kuoli, kummullaan nous nurmi kukkaan, säteili päällä niinkuin päivantähti; hän hengenheimolaisten luokse lähti.

SYDÄN-SUOMEN LAULU.

Voi löytää riemun rikkaamman ja runsahamman huvin, myös murheen ruusut mustemmat, ken haaveksii ja halaa, mut rauhaa, sopusointua ken etsii Suomen suvin, sen miel' on maansa sydämeen ja sinne aina palaa; kun uhkaa unten yö tai taivaan myrskyt lyö, sen vastaan ottaa, varjelee siell' ahkeruus ja työ.

Ja tuntureille tuskan ken jos uhman urho aikoo, tai huiput vallan, kunnian jos hurjimusta kiintää, ne loitompaa hän löytänee, ne täältä kauas kaikoo, tääll' laaksot viljaa lainehtii ja metsää vuoret siintää, veet virtaa viihdykkäät, puut lautuu lakkapäät, ja vetten, vaarain vierillä työn tyynen jäljet näät.

Äl' usko, että tyhjystä nuo niitut, pellot nousi, nää suuret, kauniit kartanot, nää pihlajaiset pihat! Ei niitä miekka miettinyt, ei vainon nuoli, jousi, ei tehneet taiston tapparit tai vihollisten vihat: ne nousseet rauhan helmast' on, ne taika auran taistelun loi kunnahille kukkimaan kuin tähkät sovinnon.

Ja äänet pääskyn älyytkö, mi puhuu viiripuusta, tai kielet ruohon kasvavan, mi kastehelmin päilyy? Ne virttä samaa suurta soi, mi kaikuu kansan suusta, soi kaipausta kauneuden, mi sydämissä säilyy, mi nostaa povet poikien, ja punat neitten poskien, mi aikaan toiseen, armaampaan viritti kantelen.

Jos Suomen sydän sulkeuu, se huokaa huolta mykkää tai mylvähtää kuin myrsky-yö, kuin leimaus ja palo; mut jos se kelle avautuu, se ailahtaa ja sykkää, se siltä sielun tenhoaa kuin kesä-öinen salo, miss' sinippiat karkeloi ja metsän simapillit soi ja ilma illan valkean jäät järjen viedä voi.

Siks sydän vasten sydäntä! Niin syvin valta vaatii. Tuo tiedon kaiken summa on, on elon laajin laki. Sen lain jos epää ihmislaps' ja itsekkäämmän laatu, niin henki hällä jähmettyy ja jäähtyy toiseltaki, jää oudoks onni, rakkaus, työn jalon kumma kutsumus, ja ihmisyyden, isänmaan myös korkein kukoistus.

PYHÄ SYNNYINMAA.

Suomen Tasavallan itsenäisyyspäivänä 6/12 1919.

Sua muistamme ain, pyhä syntymämaa, mikä lieneekin toimmemme, työmme, ylin onni Sa oot, minkä ihminen saa, elon aurinko, tähtönen yömmе; Sun korpies kuisketta kuulimme läsnä, sitä unhotta emme me harmajahasna, Sun valtaasi tahdomme vahvistaa, Sua lempien leipäsi syömme.

Oli kielesi kirkkaus jo vertaamaton, kun soi sitä äiteimme huulet, sen kauneus nyt karttunut, varttunut on, tänä päivänä kun sitä kuulet: se kaikuu nyt huipuilta valtion vapaan, mut kaikuvii maammojen, taattojen tapaan, käy tietona, taitona taistelohon, miten muuttuukuu maailman tuulet,

Ja mielesi meille se suurna jo soi, kun orjuus uhkasi maata, se rintaamme rautaa ja rakkautta loi, jok' ei konsana sammua saata; kun vallitsi kerskaton keisarivalta ja uhrinsa otti jo orttemme alta, me tunsimme: et sitä sietää Sa voi, jos tahdo et voimasta laata.

Siks syöksyimme kuin sinivirtaisi vyöt, siks seisoiimme kuin valon vahdit, siks tulta ne tuprusi pohjolan yöt, soi mielten ja miekkosen tahdit, mut Sulta me tahtomme, tarmomme haimme, Sult' yksin me voimamme, voittomme saimme, Sun hangistas nous unet, urhojen työt, nous taattojen, maammojen mahdit.

Ylt'ympäri Sun, nyt katso ja nää, pyhä lippusi pystynä liehuu, voi leijona viirinä lennähtää, jos taas kirot sortajan kiehuu, mut muuten se vapauden, rauhan on vaate, kuin risti sen rinnassa rakkauden aate, jos ei sitä turmele tuuliaispää, ei riitojen myrsky, mi riehuu.

Valan vannomme juurella viirisi sen yht' olla ain kansaa maamme, tätä heimoa pohjolan pakkasien, min tuskat ja riemut me jaamme, mi talvessa taistellen itsensä nosti, mi kalliisti kalleimman onnen sen osti nyt seisoa parvessa parhaiden, jost' ylpeät olla me saamme!

RAUHAN INTERNATIONALE.

Kun aika kaikki pahempaan vain kääntyy, kun ahdistuu ain yksilöiden olo, kun kansat toiset vuotehellaan vääntyy, kun toisen niskaa polkee toinen polo, kun toiset tautiin, toiset nälkään nääntyy, ois tunnus ainoo: olemassaolo. Oh, *Pax Britannica!* Käy kärsivien korviini huuto, niinkuin ihmisien.

Ei vielä leikitty se leikki, jonka he alkoivat, he, joilla tässä on vastuu; se meitä uhkaa niinkuin ukkoslonka, hikeä, verta monet maatkin kastuu. Mut kuulkaa, huminoipi Suomen honka: ken armon, rauhan, säälin tietä astuu, kumartaa sille kuusen, hongan havut, kun säästyy kodit, karjat, karjain savut.

Oh, *Pax Britannica!* Sun eessä seisten niin monet kulkee mielen runokuvat, tahtoisin haastaa peittyessä peisten, mut mitä merkitsee nyt tuulentuvat, kun Suomi itse välkkeessä seisoa veisten, vaikk' on sen haaveet niinkuin houreet huvat ajasta toisesta, min kynnyksellä me kuullaan, kuinka haastelee se hellä:

»Tulkaatte tänne, kaikki kansat maiset, ei teillä enää kiistaa keskenänne, tulkaatte miehet, tulkaa nuoret naiset, jo täällä laukee tuskienne jänne, min virititte niinkuin orjamaiset tään ajan lapset, eikä iässäänne teilt' enää puutu maine urhon urheen, mut kyllä kyynel sielun säälin, murheen.»

Oh, *Pax Britannica!* Ei soi tää ääni kuin sois se, jos mull' oisi toinen kieli, se ainoaa on sentään elämäni, sen eestä seison niinkuin pihtipieli; mun synkkä sydämein, mun synkkä pääni on täysi nyt kuin tään on laulun mieli: Oh, *Pax Britannica!* Sa ollos jalo, käy korkealta niinkuin pohjanpalo!

22/12 1919.

POHJAN POJAT.

Eversti Kalmille omistettu.

Saapuu vuosisatain yöstä joskus viesti miesten työstä, jotk' on olleet entisiä, sankareita mennehiä, urohia kansan kahden, kahdenpuolen Suomenlahden.

Minkä teitte, varmaan pysyy. Kerran Eestin heimo kysyy, myöskin suku Suomen puolen: elätkö ma vaiko kuolen? Silloin tulee kansaa kaksi toisillensa tuttavaksi.

Eikö riitä? Milloin saamme liittoon meidän kahden maamme? Rakas, rakas heimokunta, josta nähtiin

suurta unta, eikö koskaan Pohjan mailla yhdy muiden lasten lailla?

Murhe mielen täyttää. Eri meill' on kieli, sama veri. Herra Eversti! Ma teille laulan niin kuin kyyneleille, jotka silmän täyttää multa: valkkakaatte Walkin tulta!

12/1 1920.

MARSSILAULU.

Suomen Tasavallan armeijan järeälle tykistölle omistettu.

Ja koska me kurkkumme aukaistaan, me laukaistaan, me paukaistaan, mut nytpä me marssimme, laulamme, kun kaikuvi kaulamme.

Me ensiksi muistamme syntymämaan, tään ainoan maan, tään armahan maan, min laihot niin kaunihiin leivän suo, kun päivä ja kuu valon luo.

Ja sitten me muistamme tyttömme, tuon ainoomme, tuon armaamme, mi kauniimpi on kuin päivä ja kuu, kun suukkoja antaa sen suu.

Mut aina me muistamme tykkien työn kuin kuoleman yön, kuin kunniavyön, jos maahankin kerran me maadumme, maan eestä me kaadumme.

Suo anteeksi Luojani taivainen, jos vaivainen, jos maan matonen, oon rikkonut, itse mä kärsin sen, mut armoille antau en!

28/1 1920.

ULJAS UNKARI.

Jos Unkari vetoo Suomen puoleen, niin Suomi joutuu suruun ja huoleen: me millä autamme heitä?— Ei itkua, kyyneleitä.

Samat tähdet on päällämme täyttyneet kerta, samat tantereet juonehet meidän verta, mut hädässä ystävä tutaan— kun kylläksi tutustutaan.

Me tunnemme Petöfin raikuvan radan, me tunnemme läpi monen vuosisadan, ken on Europan vartia ollut, kun on Turkki ja Aasia tullut.

On tehtävä, mitä voi tehdä Suomi— mut kastua ei saa silmäluomi— nyt Unkarissa on hätä, ei turhaan nyt huudeta tätä.

Nyt auta ei »eljen» Unkarin urheen, nyt Suomikin saanut on suuren murheen; min voimme tehdä, sen teemme, siks kaikuvi kanteleemme.

Sinä urhea Unkari, uljas ja pyhä, Sinun Tapanin-kruunusi loistavi yhä, yli tuikkii se Pohjankin taivaan, jos vaivuitkin sortoon ja vaivaan.

Mut sortua saa ei heimosta parhain, jos itsekin sorrhume myöhään tai varhain, siks uljas Unkari elää ja Väinämön kantele helää!

Minä vain olen köyhä laulaja Suomen— nyt kastua ei sovi silmäluomen— mut ratsun selkään ma nousen, kuin Unkari, jännitän jousen.

Minun ratsuni on runoratsu vainen, ei vierellä isä, ei äiti, ei nainen, mut Unkarin puolesta puhun, kun kuulin ma kaamean huhun.

Nyt ei ole leikki, nyt siellä on hätä, siks kuulkaa, siks kuulkaa nyt ääntäni tätä! Ken tehdä voi, hän tehköön— ja sielunsa silmillä nähköön!

7/2 1920.

KUNNIALAULU.

Helsingin Suojeluskunnan Ikämiespataljoonalle.

On kaunista kaatua
maan eestä varhain,
mut sentään sen kuolo
on kaunein ja parhain,
ken vanhana vaipuu,
kun harmajahapsi
on kaunis kuin sankari,
nuori ja lapsi.

Hän tietävi tiensä,
min eestä hän kaatuu,
hän perheensä puolesta,
maan eestä maatuu,
vuoks vaimonsa valkean,
lasten vuoksi,
hän lähtevi taattojen,
maammojen luoksi.

Hänen rinnassa sykkivi
tuorehin tunne,
mikä on isänmaa, mihin
kulkee se, kunne,
ja jospa hän miekkahan
miestyvi kerta,
hätä maassa on häijy,
ja vuotavi verta.

Mut muuten hän on rakas,
rauhainen, armas,
kuin on hänen vaimonsa
valkean parmas,
jos vaarakin vaanii, hän
käy sitä kohti,
kuin päivä, mi lapsena
päällänsä hohti.

Siks kunnia hälle!
Se on iki soipa
niin kauan kuin Suomi
on suuri ja voipa,
niin kauan kuin syntymä-
maan sydän kaikuu,
ja Suomessa suuruus ja
ja rakkaus raikuu.

19/2 1920.

VAPAUDEN VALJETESSA.

Turun tulevan Suomalaisen Yliopiston kunniaksi kirjoitettu.

Oli aika kerran, oli hetki Herran, kun Suomi suureksi suurtui, kun Suomen kansa oli seisaallansa, kun jumaliinsa se juurtui, mut pienet sielut, kaiken kauniin nielut, taas sotkivat meidät soraan, siks näe me emmi, mitä tarvitsemme, mikä onni on vapauden oraan.

Yks sentään meille jäi elämän teille: isänmaan, isänmaan pyhä vapaus! Oli suuren se ajan, ajan, paikan ja rajan rakas, rakkahin, kaunehin tapaus. Nyt Suomen on laulu, ajan alkavan taulu: maat, metsät ja rannatkin raikuu, kun Auran on voitto kuin Auroran koitto, opin kauneus sen varrelta kaikuu.

Taas suurtuvi Turku, sen soi sävel-urku, sen vanhuus ja viisaus viihtyy; tuli tuikkivi tiedon ajan liukkaan ja liedon läpi tään, joka kirkuu ja kiihtyy; taas tiedon on avain kateederin, lavain, salat kaikki miss' ilmoille tuodaan, miten Suomen on mieli, sen heimo, sen kieli, sen henki, sen suuruus, mi luodaan.

Ei menneisyyttä näin nosteta syyttä: nyt soi sana syntymämaamme! Sen seisomme eessä me silmät veessä, sen kohtalot korkeat jaamme. Mut muistelot armaat, sukupolvetkin harmaat nyt sielujen

silmissä kulkee, pii iskee ja rauta, isänmaa, kehto, hauta, mi meidätkin helmaansa sulkee.

Tule, Turku, ja suurru, taas Suomehen juurru, käy kohti sa korkeaa päivää! Paikka Pietari Brahen, Suomen haaveen ja haahen, älä katso sen häpeää, häivää. Mut jos sinä kerta myös itkisit verta, niin sielusi murheessa muista: kun maassa on hätä, kun kansa on mätä, sanat saamme me tietäjain suista.

19/2 1920.

ESILAULU.

Suomen Tasavallan Kalevalajuhliin 28/2 1920.

Me olemme vanhaa, vakaata verta, on meilläkin ollut maa vapaa kerta; se meillä on taas, mut jos sitä emme huolla, emme seiso me isäimme, äiteimme puolla.

Se maa oli kaunis kuin luode ja vuoksi, mut tulleet kun emme toinen toisemme luoksi, se meni kuin mereen, kuin Vellamo vereen, jätti jäljelle vain sydänhelkkeensä hereen.

Jos sieltä se nousee uudestansa, niin täällä on uusi ja vapaa kansa, mi ei mene pilalle pikkumaisuudesta, vaan nauttii ja loistaa uskosta uudesta.

Sen kulmille kuuluu Kointähtikin silloin, sitä armastan aamut ja itken ma illoin, sen miehet ja naiset on sukua sorjaa, eikä maass' ole yhtään herraa, ei orjaa.

Ja lapsien, jotka on suurempi suku, on lauma kuin tuhanten laulujen luku, jotka syys-yössä syntyy ja surun-yö siittää, mut jotka myös rintamme lohduksi riittää.

Siks olkosi onnellinen, isänmaani, jota uhkasi orjuus, vaino jo vaani, kun istut nyt isäisi orsien alla, ei vie sinun viljaasi vierahan halla.

Mut jos opi et sinä onnellisuudesta, opit varmaan uudesta onnettomuudesta, jos seiso et isäisi, äiteisi puolla, sua seppäs ei sepitä, kukaan ei huolla.

Kai nähnyt oot taivaalla Kalevan tulet? Ne siirtyvät sinne, kunne sa kulet, mut jos sinä erhetyt etsikko-aikas, on menneitä tietos ja taitos ja taikas.

KANSAIN OIKEUS.

Hollannin pienen, mutta henkisesti suuren kansakunnan ynnä sen jalojen oikeus-oppineiden kunniaksi kirjoitettu.

Maa pienikin voi olla mahtava, suuri, kun sillä on Jumalan ja Oikeuden juuri; yks tähti nyt tuikkavi Hollannin yllä, se on kansojen oikeus, mi koittavi kyllä.

Maa mahtava! Vastustit valtamerta. Olet yhtä Sa suuri ja suurenet kerta, kun murheesta nouset, jos murhetut mereen, jos Englanti suistaa Sun nyt vihan vereen.

Niin kansoille karsaille nyt panit padot kuin lempeät ovat oman leipäsi sadot, niin selvänä seisot Sa maas pyhän puolla kuin eest' elät sen, mink' eestä voit kuolla.

Saksan keisari vaikka ois turmion tuoja, ei häntä voi tuomita muut kuni Luoja, ne varmasti ei, joita vastaan hän soti, kun vaarassa oli isänmaa, emon koti.

Saa aina ei määrätä kauppiashyöty, voi olla myös arvossa voitettu, lyöty, maa pienikin, valjennut vapaaksi kerran, mi helkkää nyt suulla ja hengellä Herran.

Olit kaunis Sa maa pyhä, maa jumal-juuren, kun säilytit Saksan Sa keisarin suuren ja kansojen pientenkin kesti-ystävyyden, jota ei ylenanneta ostain, ei myyden.

Maa Rembrandtin, Grotiuksen ja Spinozan!
Tajus maailma taiteesi, oppisi otsan,
ei ymmärtänyt, että niin olet ylhä,
Sun mielesi miehuus niin jyrkkä ja jylhä.

Oli Sullakin Bobrikov-Albasi kerta!
Hän syöstihin, silloin ei säästetty verta.

Oli Schauman: Oli Wilhelm Oranialainen,
jota armasti laps, isä, äiti ja nainen.

Jos Englanti murtaa nyt valtasi vapaan,
se toimii vain Buonaparten aikojen tapaan.
Mut missä on raakuuden, rahavallan raja?
Maanpiiriin ei mahtane sen rajoittaja.

Jos »Entente» Hollannin kimppuun nyt käypi, silmä Suomenkin kyynelin kimmeltäyppi, on Suomessa
suru, olo onneton, vaikka hyvin tiedämme, missä pienen kansan on paikka.

Ei suotu ole suuria lahjoja meille.
Toki saimme sen armon me Salliman teille,
ett' tiedämme, taidamme nyt sanan sanoa:
Saksan päämiestä saa ei nyt Albion anoa!

Me ollahan vanhoja hakkapeliittoja.
Nyt teemme vain auran ja aatteen liittoja.
Me luotamme Grotiukseen ja Spinozaan,
meiltä Hollannin murhaaja saa sanan otsaan.

Ei ain ole rikkaalla oikeus, ken riisti, voi olla myös sillä, ken on köyhä ja siisti, voi olla myös oikeus
voitetun puolla, sitä vaikka ei voittajat vaali, ei huolla.

Siks ilmoille iskemme sydäntemme murheen
ja salamoimme uskoa Hollannin urheen.
Yö maailman saartaa. Jos tähti-yö oisi,
Sana suurtuisi Suomen, Laki Hollannin loisi.

Mut ei ole kaunis nyt Suomi, ei sen kansa. Anna anteeksi, Hollanti, anna uudestansa, että päällämme
päily ei päivän nyt koitto; se on murheemme maa, mutta sielumme soitto.

Suru Suomen on suureksi laatinut kerran, siks laulamme suulla nyt Suomen ja Herran, taru toistuisi
että ei Ranskan Buonaparten, maanpiiri ei ois Pirunsaaria varten.

Nyt Albion erhettyy. Gentlemannin ei ain ole genius sama kuin Englannin. *Imperium Britannicum!*
Missä on mieles? Taas keisarin vankeutta vaativi kieleles.

Sen Hollanti kielsi! Siks sitä kunnioitamme, sen mainetta kuulutamme, laulamme, soitamme, mut
missä Lloyd Georgen nyt mielen on kärki, hienon Wilsonin viisaus, jäisen »Tiikerin» järki?

Yhden ymmärrän: nekin voi puuttua, pettää. Mut tahtomatta ketään nyt soimata, kettää vain
virkamme: kansain on Oikeus ja Laki pyhät kuin ovat pyhyys ja—Hollannin Laki!

8/3 1920.

SUOMI JA PUOLA.

Samat meille on soinehet Salliman kellot, meill' yhteiset olleet on orjuuden pelot, myös eivätkö vainiot
vapauden, jos vaatii sen moisiot molempien?

Olet, Puola, sa puhdasta, kaunista juurta, me vain surun lapsien lajia suurta, mut laulaa me voimme ja
laajeta myös; yös ymmärrämme ja toimes ja työs.

Esimerkki sa ollut oot Europalle, miten sorru ei sankarit orjuuden alle, miten seisoa, voittaakin voi
ritarit, kun hehkui henki ja soi kitarit.

Olet vapaus-uskomme valppahin suoja!
Tuli meillekin vapaus kuin valkeuden tuoja
Mut vallat jos valkeuden auta nyt ei,
pian Puolan ja Suomen yö Moskovan vei.

Ja uljuus jos auta ei toivon, ei uskon, kai urheus on auttava ain Kosciuszkon; rakas meille on rauha,
mut jos sota soi, kai yhdessä virrata hurmeemme voi.

Siks liittohon lyökämme nyt käsi käteen! Lois meihinkin sähköä onnen se säteen, jos
vapaudenkaipuun kaunehin lies meill' yhtä ois, kuin oli orjuuden ies.

Yks meillä on uhka ja yhteinen työmme.
Jos iskemme, edessä iskuinme lyömme.
Mut Suomen ja Puolan jos sortuvi työ,
myös Europan saartavi orjuuden yö.

Sa suur' olet Puola! Me pieniä liemme. Mut maamme, mut maineemme, murheemme, tiemme, jos yhdessä ei elon myrskyissä käy, pian Suomea pientä, Suur-Puolaa ei näy.

Meit' uhkaa Moskova! Kerranko juotti sota-orheja tuo, joka tuskaa vain tuotti verivirroilla Suomen ja Puolankin maan, vaikk' kumpikin vaati vain vapauttaan?

Ja kerranko vain on nähty se vaino, mihin meidät on saattanut pajarien paino? Meill' lapset on murhatut keihäin ja seipäin; isät itki ne Puolankin laihoihin ja leipäin.

Rotu rohkea siks, suku Europan ylpein, niin vapaus on valjennut kyynelin kylpein, äl' unhotu uhmaas, mi säihkyvi taas, päin käyden sun voimaasi voittoisan maas!

Maa kauneimman vapaudenvartion! Kerta me varmaankin yhdessä vuodamme verta, jos yllemme yltyvi taas idän yö, mi meit' yhä tappaa ja pettää ja lyö.

29/3 1920.

KUUSENLEHVÄ.

Tampereen valloituksen muistoksi.

Kuusenlehvä, lemmenlehvä,
isänmaamme päivä.
Milloin näyt, niin häipyy Suomen
häpeä ja häivä.
Kuusenlehvä, kukkalehvä,
muistuu suurin murhein,
milloin muistuu Suomenmaassa
miesten uljuus urhein.

Kuusenlehvä, kukkalatva,
laulu Suomen vapaan!
Sulle suurrun, innostun
kuin esitaattoin tapaan;
koska korpi liikkuu, silloin
kiinn' on ihmiskielet,
mutta mielet iloitsee
ja pitkät ilmanpielet.

Kuusen-oksa, onnen merkki,
Suomen suurin tapaus!
Kasvoi siitä kansan onni,
orjakansan vapaus.
Katkes kahleet sortovallan,
koska korpi liikkui,
Suomenmaassa Suomen kuuset
kimmahti ja kiikkui.

Kerran syntyi Suomi vapaa,
niinkuin syksy-yöstä
syntynyt ois heimon sydän
hengestä ja työstä;
kerran suurtui Suomi, kerran
pääsi päivää kohti,
kerran sille taivonkannen
kaikki tähdet hohti.

Kiitos olkoon Messukylän
jäykkäin jääkäreiden!
Kiitos olkoon kaikkein kyläin
miesten kylmenneiden,

Moni sammui silmä nuori,
Suomen poika nukkui,
monen taaton, maammon toivo
Suomen hankiin hukkui.

Vaan ei haihdu hangen alle
valta Suomen vapaan.
Ollaan siksi onnelliset
taaton, maammon tapaan,
joist' on monta mennyt meiltä,
nukkuu nurmen unta
uskossaan, ett' oisi Suomi
vapaa valtakunta.

Siksi terve teille, lehvät
Suomen uskon urheen,
kuusen-oksat Suomen kunnon,
onnen ynnä murheen!
Siksi terve, valkea mies
Suomen Vapauttaja!
Kussa kuljet, siellä kulkee
Suomen rakkaus, raja.

30/3 1920.

LEIRIN ÄITI.

Suomen »Lotta Svärdien» kunniaksi omistettu.

Näin taru kertoo: Rooman rohkeen aikaan siellä eli nainen, vaimo, keisarinna, mi uskoi leikin niinkuin lemmen taikaan, mut tuossa nähtiin kaikkein kaunehinna, kun seurasi armeijaa ja miestänsä taistoon, vain luottain lujaan äidin, vaimon vaistoon.

Faustiina nimeltään. Mut puolisonsa Marcus Aurelius, tuo viisas, hyvä, —min jalous vieläi meille loistaa, konsa kointähti nousee, sieluun sisältyvä, mi sanoo, ett' on työ ja tieto pyhin, kuin tie on Tuoneen elonteistä lyhin.

Armeija kauas kulki Böömiin, Määriin, ja maihin muihin, sotiin barbaarien, lens legioonat Slesiankin ääriin, kautt' outoin, tiettemien tienohien, miss' sankat seisoi aarnimetsät, missä vihisi virrat surman pyörteissä.

Ain' eespäin astui armeija, ain yhä sen kanssa eespäin Rooman kotkat kulki, kuin kulkee kunto, henki pysty, pyhä, min jumaluutta soi maanpiirit julki; eellä astui keisari, mut kanssaan rinnan myös kasvot nähtiin kauniin keisarinnan.

Hän miesten karkaistujen mielet voitti, hän heidän tunsu joka tuskan, tarpeen; kun näkyi hän, niin korven päivä koitti, hymyili urhot, meni haavat arpeen, ja moni kolkko, kova, hyinen mieli taas muisti, mit' on kodin pihtipieli.

Mater Castrorum! Leirin äiti! Tuolla nimellä hän oli leirin kaiken lempi. *Matres Castrorum* täällä pohjan puolla, on osa teillä vieläi vienoisempi: ken yössä sotii, jäässä, ystävättä, lyö Leirin äiti hälle lemme kättä.

SUOMEN MESSUT.

Juhlaruno.

Ensi kerran Suomen suku
esiin astuu omin töin,
orjaellut vuosisadat,
surrut pitkin päivin, öin,
isän vuollen kirvesvartta
puhtein leivän puuttuvin,
äidin vääten värttinätä

kimmeltävin kyynelin.

Suruin tehtiin Suomen touko,
murhein pelot perkattiin;
murhe särkyi säveliksi,
sävel syöpyi sydämiin,
sävel synkkä, syksy-öinen,
sentään lämmin, lempeä,
niinkuin kesäpäivän lasku,
hehkussansa hempeä.

Suomen suru, Suomen soitto,
Suomen riemu, Suomen työ!
Siin' on mahdit maamme tämän,
päällekkäin kuin päivä, yö.
Olkoot aina eellehenkin,
että toinen toistamme,
katsoisimme kaunihisti,
kuin nyt loitos loistamme.

Ensi kerran Suomen suku,
kansa vapaan valtion,
pyytää alle orren oman
vilkkaan vierasjoukkion.
Terve, Ruotsi, terve, Tanska,
terve, Norja nouseva,
terve, Saksa, terve, Ranska,
terve, Suur-Britannia.

Sentään enin terve teille,
Suomen heimot, herttuat,
sulhot uljaan Unkarimme,
Eestin veljet ehtoisat.
Emme teitä unhoittaneet
öin ja päivin orjuuden.
Kuink' ei vieris teille virsi
vapaan sota-sorjuuden?

Vielä muistan muutkin kansat:
kauniin Puolan heimon, maan,
itkenyt mi meidän kanssa
vuossadat on vapauttaan.
Muistan Lätin, Liettuankin,
Ukrainan myös urhean.
Tervetullut Suomen maahan,
heimo heljän Gruusian!

Tervetullut, tähtilippu,
takaa meren myrskyisen!
Yhdyit meihin ystäväksi
aikaan suurten surujen.
Jää ei unhon järveen koskaan
täällä tähti Wilsonin,
kansakuntain veljeydestä,
noussut verin, kyynelin.

Terve, armas Argentiina,
meille mesileivän maa,
mistä tositärpehessa
Suomi avun aina saa.
Terve, kansa kaunihin
Brasiilian, Australian.
Saamme suhteet suorat kerran
kanssa kaiken maailman.

Eikä joutsenjärveen jouda
ihana Itaalia,

jolta oppineet me oomme,
mik' on kauniin maailma,
Espanjako? Eipä suinkaan.
Sen on seijas kansan työ,
niinkuin tuikkaa tehdastulin
Belgiassa pimein yö.

Tervetullut, Hollanti! Ain
valppahasti vartioi
kansain pyhää oikeutta,
siinä suurna äänes soi!
Kuultiin, kun se maailmalle
haastoi selvää kieltäsi,
ihaeltiin ihanteitas,
miehuuttas ja mieltäsi.

Entä rakas, rauhallinen
Venään korven kontio?
Eikö aika unhoittaa ois
meillä vanhat vainot jo?
Oltiin yhtä onnettomat.
Viihtykäämme vierekkäin!
Vapaat vallat kansan kahden,
kauneudessa ystäväin.

Maailman nyt markkinoille
astuu Suomen suku uus,
sentään vanha niinkuin taivas,
taikka murhe, muinaisuus.
Tulemme kuin turpeen alta,
nousemme kuin notkosta,
orjan yöstä, orjan työstä,
rotu kuolon rotkosta.

Sentään kerran Perman haahdet
halkoi vettä vahtoisa,
auki vierä Venään virrat
saakka ain Araabiaa:
sentään tääll' on työtä tehty
kirvesvartta vuollenkin,
isän istuin itseksensä,
äidin kylpein kyynelin.

Mutta vienyt muukalainen
meilt' on työmme heelmät ain.
Ensimmäiset meillä rahat
oli nahat oravain.
Milloin riittäneet ne eivät,
ketut meiltä ketettiin,
itseämme inhottihin,
peitettiin ja petettiin.

Vaan ei suotta Suomen hongat
lakkalatvat laulakaan,
eikä turhaan kosket kuohu
tuhansien järvein maan,
laulaa maalle mahtipontta,
kerran pyörii pyörät sen,
raikuu rattaat hyvinvoinnin,
hyödyn, hengen, vapauden.

Jälleen ahjot Ilmaristen
kipeneitä kirpoaa,
punapurret Lemminkäisten
maille muille matkustaa,
jälleen vanha Väinämöinen

tarttuu kalpaan Kalevan,
murtaa maasta Louhen mahdin,
päästää päivän paistavan.

Suruin syntyi Suomen laulu,
sävel synkkä niinkuin yö:
sävelistä riemu riensi,
kasvoi kansan tarmo, työ.
Mahda eikö maailmalle
sama olla Sallimus,
jok' on ollut Suomen surma,
kuihtumus ja kukoistus?

Maailman ei rauhaa synny,
ellei kansat yhdistäy,
tiedon tietä, taidon tietä,
kaupan tietä kanssaan käy;
eikä muuta yksilölle
suotu suurta onnea:
tehdä työtä, työnsä heelmää,
hengen valtaa vaalia.

20/6 1920.

SANKARILAULU.

Suomen olympialaisille voittajille omistettu.

Henkensä heittäjä tai elon antaja syntymämaalle, kauan saakohon hän kiitosta syntymämaan, varsinkin vaivaisen, polon, poljetun, vainotun, köyhän, kuitenkin syntymämaan, taattojen, maammojen maan! Teitte sen suureksi taas, pojat pohjolan, tarmot Olympon, kun oli maailma niin, kaipasi syntymämaa katsoa kauneuttaan, mitä mahtaa henki ja ruumis, kun ruma kaukana on, vain liki maammojen maa. Kerrankin maanpiiri sai taas nähdä, mik' on kesä Suomen, konsa sen välkkyvät veet, yhdessä päivä ja yö, yhdessä taivas ja maa, suvun vanhan valtiavoima, koska sen koittanut on koi pyhän syntymämaan. Oltihin orjia ryssän ja oltihin renkejä ruotsin, nyt pyhä kaikui vaan tuo sana syntymämaan, kaikille kallihin tuon, isän, äidin ja lapsien itkun, myös hymyn taivahisen, autuas, armahin maa! Kun pojat ponnisti sen, tuli Suomesta taasen Ateena, jällehen läksivät jäät, kumpusi kukkien vyöt, myös ihanteet monen immen ja Suomen sankarinaisen, kauneus kasvojen tuo, silmien aamu ja yö, koska ne ponnistaa pojat pohjolan kuin pedot korven puolesta kultaisen maan, sykkivän syntymämaan, miss' oli autuas olla ja aikamme armahin elää, kärsiä, nauttiakin, kuolla ja syntyä taas, tään suvun keskellä hirmuisen, jok' on rahvasta raakaa, vaan jumalissa min on juuri ja alku ja työ. Siksi kun syntyi taas sen kunnan ja onnen Olympo, poiat te pohjolan, hei! me armoille antau ei! Oltihin ennenkin ja ollaan vieläkin. Kaukaa kaari on syntymämaan, kulkee sen päivä ja kuu. Hei, pojat pohjolan, hei! Hei, hei, Marathon sekä kaikki, puolesta syntymämaan, synkeän syntymämaan, Kainin ja Aabelin maan iki-itketyn vuoks velisurmain, kuitenkin kultahisen, taattojen, maammojen maan, Rakkaus taivahinen, rajaton, jos voi rajariidat vieläkin ratkoa sen, hei, pojat pohjolan maan! Silloinpa kauniimmin on kaikuva kantelo Suomen, toinen on touko ja maa, myös surun kyynel ja yö. Sankarit! Ei sana laulajan kauaksi kannan, ei riitä, kauemman kulkeva on kunnia syntymämaan, jos pojat pohjolan ponnistaa, kuten teitte, jos yllä maailman oisi ei yö, ei velisurmien suu, vaan jalo, jalkava kiista ja ihmistahtojen taisto, ken enin kunnia on taattojen, maammojen maan. Sankarit! Siunailkoot iki tietänne vaimot ja lapset, Suomi kun suurtui taas, laajeni laulujen maa, tää polo, poljettu niin, karu, paatinen, parka ja köyhä, että se eksynyt on veljien myös verehen. Olkatte onnelliset, Olympon te sankarit! Seuraa teit' ikikiitollisuus, siunaus maan kiroton.

1/9 1920.

HENGEN MAHTI.

Tunnussana: Kaikkien maiden sivistyneistöt, yhtykää!

Yö uhkaa. On pelko. Mut kellä on selko, mitä vaativi aika, ihmisrakkauden taika, ei pelkää: nyt koittaa se voima, mi voittaa, ne maanpiirin mahdit, valtakuntien vahdit, jotka on omatunto, hengen kunnia, kunto; ja tieto ja taito, ajatuskin myös aito, ja työn teho, tarmo, pedon ihmisen armo.

Yö uhkaa. Nyt huutaa se huuhkain ja hukka, min kummulla uusi on kasvava kukka, se kauhujen, mutta myös kauneuden lilja, jota tarkoitti tietojen, taitojen vilja, ja tahtokin myös monen hengen, mi heili, kun maat oli tyynet ja veet kuni peili ja kansatkin kulkivat kauneutta kohti, hämy yllänsä ylväs ja koi, joka hohti.

Yö uhkaa, se raju! Mut kellä on taju, mitä arpoo nyt aika ja tietäjän taika, hän tietää: Nyt yhteen, lapslaumat sen lyhteen eri kielin ja mielin, mi joka ilman pielin, vain rakkautta haluaa, sydänvalkeutta valaa, me, joita ei miellytä olla mielin kielin tään ajan eessä, sen renkitupareessä, vaan kauemman katsoo kuin tämä aika ja joilla on tietojen, taitojen taika.

Yö uhkaa. On maattava. Laulunko laattava? Ei koskaan, ei koskaan! Me laulamme, joskaan ei ain elo paista kuin auringon maista, vaan näyttää ne nielut, pedon ihmisen sielut, joka on kuni huuhkain ja huutava hukka, mut kuitenkin kruunu ja luomisen kukka.

MAAILMANPALO.

Se on maailmanpalo, hyvät herrat. Se talo joka palaa, on mennyt jo menneisyys. Kenen syy? Minun syy, hänen syy, Sinun syys Me ollaan jo mennyttä, menneisyys. Hyvät herrat ja kaunihit naiset! Se talo, joka palaa, on synti, ei synnittömyys, oli kerran se suuri ja kaunis ja jalo.

Atlantis, Atlantis! Minun syy, Sinun syys. Atlantis, Atlantis! Nyt mennet Sa mereen kuin mennyt jo oot velisurmien vereen. Olit kaunis Sa katsoa tähtien yössä, niin tiedossa, taidossa kuin elontyössä, siks ylpenit ehkä, siks sortuu Sun pylvääs. Nyt auta ei aattehes armaat, ei ylvääs.

Menet mereen kuin vereen. Sinun syy! Minun syyni.
Oli aikasi. Ollut et armas, et tyyni.
Menit veljien veriin kuin mennet nyt meriin.
Taru päättyvi pitkien taistojen teriin.

Atlantis, Atlantis, myös mullekin armain!
Nyt nään Sinun sielusi hapsin jo harmain.
Minä vanhenin suotta. Kenen syy? Sinun syys,
Sinä maailman tään sukuveljettömyys.
Teit kuoleman synnin. Se on maailmanpalo.
Mut tää oli ainoa, armahin talo,
isän, äidinkin koti, jo sortunut sotiin.
Nyt mennään, me menneet, luo Luojan jo kotiin.

Ei kannata elää, kun katkee ne hartiat, nuo Atlahan maailman muinaisen vartiat, työ, kunto ja rakkaus ja rauha, ei viha, kun riittää vain aine, ei henki, vaan liha.

Siks sorru ja murskau, ja vieläkin murru, kun et Sinä suuresta tuskasta turru! Se on maailmanpalo, hyvät herrat! Se talo, joka palaa, on mennyt jo menneisyys. Se on synteimme vuoksi, kun hallinnut siinä ei rakkaus, ei henki, vaan hengettämyys. Atlantis, Atlantis! Sun sortua pitää. Mut kenties Sun haudallas haavehet itää ijankaikkisen rakkauden, kauniin ja urheen, kun olit oma uhris ja mieleemme murheen.

Hyvät herrat ja kaunihit naiset! Se talo, joka palaa, on maailma, maailmanpalo. Se menee, se menee, Atlantis, se aika, vaan ei mene sydämien synnittämyys. Jos jaksamme, alkaa nyt uus aikakausi, niin tietäjät tiesi ja laulajat lausi, ei orjain, ei herrain. Kenen syy? Minun syyni, Nyt maailma palaa. On oltava tyyni.

Jos mahdu nyt ihmisten päihin ei järki, ne päät suru lyö tai painetin kärki. Nyt hulluus on iki. Nyt maailma palaa, vaikk' ihmiset vain ihanuuttansa haluaa.

4/9 1920.

PYHÄ VOLGA.

Mestari Ilja Rjepinille, suurelle taiteilijalle ja Suomi-ystävälle, omistettu.

Kuin Volga, kuin Volga on Venäjälle pyhä, on meille Luojan lapsi, Ilja Rjepin ain ja yhä.

Kuin Volga, kuin Volga
Hänen voimansa vyörii,
Hänen eessänsä eellehen

pikkujoet pyörii.

Kuin Volga, kuin Volga
Hän syntyi, Hän halaa,
Hän maailman kauneutta
katsoo ja palaa.

Kuin Volga, kuin Volga
Hän Venäjän on sielu.
Hänen kauttansa puhuu
monen vuossadan nielu.

Kuin Volga, kuin Volga
Hänen taiteensa piirtyy,
Hänen tieltänsä kansojen
kavaltajat siirtyy.

Kuin Volga, kuin Volga on voimakas, vakaa, niin rakkautta, rauhaa Hänen taiteensa takaa.

Kuin Volga, kuin Volga on Venäjälle pyhä, me uskomme pyhään Hänen sieluunsa yhä.

Kuin Volga, kuin Volga on voimakas yössään, niin on Ilja Rjepin myös murheessa, työssään.

Kuin Volga, kuin Volga käy Suomenkin suru, sen vaikka on murtunut nyt sydänmuru.

Kuin Volga, kuin Volga lyö aikojen laineet. Hei, hei, Ilja Rjepin, ja hengen mahdin maineet!

Kuin Volga, kuin Volga on Venäjänkin huomen. Hei, hei, Ilja Rjepin, ja myös suru Suomen!

Kuin Volga, kuin Volga,
Sinä ruhtinas Ilja!
Hei, hei, Ilja Rjepin!
Hei, heili, hengen vilja!

6/9 1920.

VIVE LA POLOGNE!

Ministeri Sokolnickille omistettu.

Surun laps olet, Puola, vaan maailman suola, kun Europan taas pelastat, Sinä suuri ja sorja, et enää
nyt orja, ja maatas kun niin rakastat.

Alta Aasian hallan, yltä yön väkivallan Puolan armeijat astuu kuin rauta ja kuin terä välkkyvä taas.
Surun laps olet, Puola, vaan maailman suola, kun kaitset Sa kaunihin kansas ja maas.

Siks Suomenkin silmä nyt kyynelin kastuu, kun on edesvastuu, miten yhtyisi yössäkin kansoa kaks,
suru Suomen ja Puolan, tuon maailman suolan, tuskan teilläkin käyvän vain kalliimmaks.

Hengen herttua, Puola. Surun ruhtinas, Suomi! Nyt kostuu, nyt kastuu niin moni luomi, kun armeijat
astuu maan suuren ja sorjan, ei enää nyt Moskovan, Pietarin orjan, vaan valppahan, vapaan, taas
Kasimirin tapaan, kun Europa säilyy ja Puolan päivä päilyy.

7/9 1920.

SYREENIEN KUKKIESSA

(1920)

SYREENIEN KUKKIESSA.

Syreenit hiljaiset kesä-yössä, kuulkaa: minusta herkkää, heleää nyt luulkaa, en liene korppikotka alla taivaan, ma itseän vain ihmiseksi raivaan.

Syreenit valkeat kesä-yössä, teille ma uskon itseni kuin säveleille, te hiljaa tuoksutte kuin tuoksui kerran mun tielläin kukka kesäpäivän Herran.

Syreenit synkeät kesä-yössä, elkää mua pelotelko, ellen itse pelkää tään tähkääpäni päivän täyttymystä, tään elon, lemmen lyhyen lyhennystä.

Syreenit syyttävät kesä-yössä, teistä ma löydän lohdun niinkuin säveleistä, kuin tekin kukin, menen maata varhain; jää meistä jälkeen, mikä meist' on parhain.

Syreenit anteeks-antavaiset yössä, en teistä luovu, muistan päivän työssä jokaista ystävyiden, lemmen kukkaa, jokaista orvon oudon riemurukkaa.

6/7 1918.

MIEKAN TARU.

MIEKAN TARU.

Oli miekka vanha mun taatollain, vain tylstynyt virkakalpa, mut sentään vartia Suomen lain, siis arvoltaan ei halpa.

Se kulkenut isästä poikahan oli suvussa vuosisadat, monen rastinut tuomarin toiminnan ja rauhan miesten radat.

Taru kertonut polvesta polvehen: ol' ennen se taistomiekka, kun maassa soi sota hurmeinen, monen ruskotti rannan hiekka.

Ja virkkanut, viel' oli tarina tuo: kunis vankkana hoidat virkas, sinis rintasi sinulle rauhan suo, terä säilän kiiltävi kirkas.

Mut maassa kun väkivalta käy ja sorto ja surma uhkaa, ei missään toivon tähteä näy, vain rikosta, saastaa ja ruhkaa,

ja voimaton kun on oikeus, ei lakia kuuntele kukaan, ja mielet valtaa ahdistus— on miekan mieli sen mukaan.

Se silloin uhaten leimuaa kuin urhojen mieli jalo, mut punaiseksi se purskahtaa kuin surma ja kylien palo.

Tuon tarinan eilen mä muistin, kun ma kalpahan katsoin kerta. Yhä tuota katson ja kauhistun: se ruskottaa kuin verta.

Keväällä 1917.

VELISURMAAJA.

Mistäs saavut, myöhään saavut, poikani metsämies?— Isänmaan illasta, erämaan aamusta, äitini lempeä-lies.

Miksi niin kasvosi kalpeilta paistaa, outo on äänesi, laps?— Paistoi hangilla kuoleman kuudan, valkeni poski ja haps.

Miksi niin rintasi raskaasti huokaa, suihkaen suonesi lyö?— Hiihdin mä kilpaa hiisien kanssa, ympäri surma ja yö.

Miksi niin silmäsi tuimasti tuikkii, autio otsasi on?— Vilkuivat vinhemmin taivaalla tähdet, tuomarit

turmion.

Minne on jäänyt sun luontosi lempee, hellyytes herttainen?— Sauhun kentille, kauhun kentille, valtahan vainajien.

Syöksykö vieras syntymämaahan, kansaako kaas vihamies?— Ei, oma heimo herjaksi muuttui, oma oli orjuuden ies.

Nousitko vastaan sortajavaltaa, kun sotatorvet soi?— Lasken lautsalle raudan raa'an, veljien verta se joi.

Voitonko liet vai tappion viesti, saata et ilosanomaa.— Itkeä ikäni tahtoisin, vaikka vapaa on kansa ja maa.

Auta, armias! Rikki on rintas, hurmeesi huppeloi!— Sain ma itsekin surman iskun, kuoleman kellot jo soi.

Kaikkiko kadotan lapseni armaat, taasko on taistohon ties?— Lähtevi rauhaan Tuonen rannan poikasi murhamies.

Heitätkö äitisi raukan ja rakkaan, myös pyhän syntymämaan?— Kohisevat korvaani Manalan kosket, siellä ma saan isänmaan.

1918.

VAPAUDEN TEMPELI.

Kuin airuet Taaton taivaisen, kointähdet korkean aamun, palas Suomen joutsenet jälkeen yön, jään, hallan ja hirmujen haamun, haki muinaista metsälampeaan, sen laineista laulun saarta, näki siellä nyt temppelein valkean päin pyrkivän taivahan kaartaa.

»Tuo meille on mielehen!» joikuivat nuo joutsenet auringon kullon, »tuo varmaan on temppelei Vapauden, sen laatinut lapsi on mullan, se että ois merkkinä meillekin, mihin päätyä pilvien tieltä, kun Rakkaus korkein koskettaa polon pyydettyä, mieltijän mieltä.»

Ja koskena toivojen korkeimpain, valomyrskynä luomisen valtain, alas laski ne lampehen kimmeltävään kivin kallein, marmorikaltain, voi, silloin, voi, veri punainen yli purskui puhtaiden kaulain, kohos korkeuden vieraat siivilleen, pois läksivät laulua laulain:

»Ies konsana kirpoa kansan ei, ei erkane orjuus maasta, min järvillä huuruu hurmeen yö, min mielissä sääli ei haasta, sen turhia templit on Vapauden, sen julmia juhlien hurmat, kun alttarin äärillä ähkyy vain veriteurahat, veljessurmat.»

Soi virtensä vitkaan vaikertain, pois haipui tähtien tarhaan, mut oli kuin myötänsä vienyt ois se vapausriemumme parhaan. Ja kuule! kuin kuorona vankien soi kalske nyt kahlerautain, ja Vapauden temppelei vaipuu pois, sen paikalla paikka on hautain.

31/5 1918.

PERMAN PÄIVÄ.

Eversti A. Sihvolle omistettu.

Ajat ammoiset mieleen muistuu nyt, tuhatvuosien häipyy häivä, moni tarina päättyi, päättynyt ei vielä Perman päivä.

Ja muisto Aunuksen autuaan lie muille vain tyhjä lehti, mut meille, lapsille laulun maan, sydänjuuriin se syöpyä ehti.

Ken kuuli soutuena Laatokkaa, miten lauloi sen laineet surren, hänen sielunsilmissä kuumottaa vain valkammat vainopurren.

Ja kuulitko Kuutamolahdellai, miten kilisi kirkonkellot, saman tuskanhuudon sa tunsit kai kuin Hurtan ja pajarin pellot?

Siks siitä jos nyt taiston tie, jos Vienan virroilla soutu, ei varmaan se Sammon ryöstö lie, vain korkean

kotihin nouto.

Ja viita jos soi sotakirvehin, kun Uhtuan urhot viiltää, ne tuovat vain tarun takaisin, joka aikakirjoissa kiiltää.

Näät Jumalan temppeli tenhoinen oli saarella virran vinhan, kuvan poluilta maljan kultaisen vei heittiöt herjan inhan.

Ja upposi Perman kunnia kuin aurinko Vienan vesiin; tuhat vuotta on uinunut aalloissa, nyt uutena astuu esiin.

Nyt säihkyvi säilin ja tapparoin, mitä heimonhenkenä säilyi, mikä kaikui lauluin ja kanteloin tai kyynelhelminä päilyi.

Nyt Jumalan temppeli tenhoinen on rinnoissa Suomen nuorten, kotikansan lempenä leimuten kuin valkeat helkavuorten.

Tuon tauonnut temppelin taika ei, ei loihditun maljan mahti: sen muinoin ahnajat jaarlit vei, nyt valpas on Perman vahti!

1918.

VÖYRIN MARSSI.

Missä marssi Vöyrin koulu muistaa Ristiina ja Oulu, Pohjanmaat ja mantereet; kuinka kuului Suomen usko, kertoo Ruoveen rantain rusko, Tampereenkin tantereet.

Missä vaara suurin saarti, siinä nähtiin Vöyrin kaarti, kaikui jääkäreiden työt; harvoin maattiin, harvoin syötiin, päivät päälle käytiin, lyötiin, seistiin vartiolla yöt.

Monta Hämeen hankiin haipui, Messukylään kylmään vaipui, monta Kurun metsät vei. Aina eespäin! käsky kaikui. Voittoon, koston! korvet raikui— taikka kuoloon, taapäin ei!

Kunniata kaatuneille! Hetki vanhoa on heille kautta kauniin synnyinmaan: Sen jos vapaus vaipuu milloin, nousee Vöyrin kaarti silloin, taasen meitä tarvitaan.

1918.

SAKSAN KUMPU.

(Sankarihautaa Helsingin Vanhankirkon puistossa katsellessa.)

Lempeät lehtivi puut, miss' uinuvat sankarivainaat, vartio äänetön tuo järvien, metsien maan; taivahat leimuavat, punapilvihin aurinko vaipuu, kohta jo kattavi veet valkea, varjoton yö, yhtäpä kultailee yhä kumpua pohjolan päivä, päällä sen karkelohon kulkevi ilta ja koi; helkkävät ihmisen hengessä noin ilot, muistot ja toiveet, sieluissa kansojen myös kantelo korkeuden, kauniimmin kaiu se ei kuin kaikuu se hetkenä Herran, kun veriliittohon käy veljinä kansoa kaks, kumpikin uljaat, uhraten maalleen poikansa parhaat, toinenpa uhraten myös onnelle vierahan maan, siks sinä ilmoisna ei ikän' unhotu heimossa Suomen kalleus kunnahan tään: kansojen kiitollisuus. Nukkuos rauhassa siis, sinä Saksan sankarijoukko, ympäri kumpusi tään Saksa ja Suomi on yks', ette te turhaan tulleet, ei mene muistonne hukkaan, vuossadat kertova on maassamme maammo ja laps', kuinka se kuitattiin se Saksan kunniavelka, hakkapeliittojen tie, Kustaa Aadolfin työ puolesta aatteen, vapauden, pyhän yksilö-uskon, jonk' oli vain kotimaa teillä ja meillä, mut ei muualla: milloinkaan ei maksettu kansojen velkaa kauniimmin, kirkkaammin kuin te teitte sen nyt; kiittää Ruotsikin sais, mut ellei kiitä, se jääköön, on Viro kiittävä viel', Aunus ja Inkerinmaa: ei sinä ilmoisna ei ikän' orjana astu ne maataan, joiden puolesta vuos tään jalon hurmehen vuo.

27/7 1918.

VIRON VIRSI.

Marssii miestä niinkuin peistä, yksin, kaksin, monta rinnan.— Minne matka miesten nuorten? »Liepehille Paidelinnan.»— Paljon lähtee, harva palaa!— »Tuota tutkineet me emme, niinkuin Lappi loihtulauluin, tapparoin me taistelemme.»

Vuoksi synnyinmaanko taisto?— »On nyt vuoksi veljen oman, mutta myöskin vuoksi äidin yhteisen ja onnettoman.»— Eikö äiti teille Suomi?— »Löysimme sen laajemmalta, takaa Vienan, Suomenlahden, Peipusjärven rantamalta.»

Kenpä kurja kyntää tuolla?— »Kyntää Suomen suuri suku, jonk' on aavat hengen alat, jonk' on laaja lasten luku.»— Eikö suojaton nyt Suomi, kun sen poiat parhaat läksi?— »Täten Suomen suojelemme, teemme verin tiettäväksi:

Suur' on aika, tuntureilta kajastaa jo päivänkoitto. Yhtyy Väinön heljä heimo, veljet: kuolema tai voitto! Vast' on Suomen kansa vapaa, kun sen vapaat laululehdot, kun sen kuuluu kunniaassa haavehien haudat, kehdot.»

Lähtekää siis Luojan nimeen kodin rakkaan rantamilta! Itkenemme teitä niinkuin itkee kasteen kesäilta. Vuosisatain toivot teitä seuraa: Suomi suurentakaa! Sentään muistakaa tuo yksi: vaino voi myös tulla takaa.

9/1 1919.

NUORI SANKARI.

Hän nuor' oli, mieheksi mainittiin— veriruusut nyt haudalla itkee— oli outoa laatua viisautens: hän Vieroon matkusti, ei hän lens' se ollut ei hänen matkansa ens'— orjantappurat Onnetar kitkee.

Sen tunki Saksan kuin Vienan maa— veriruusut nyt haudalla itkee— ett' oli hän valtias vuosiltaan, nous kunniaaksi hän kaiken maan, hän taisteli, kaatui kauneuttaan— orjantappurat Onnetar kitkee.

Taru, laulu seppel on sankarin— veriruusut nyt haudalla itkee— kun näin hänet, käärehet peitti pään; kuustoista täytti hän eläessään, hän, meitä viisaampi mieleltään— orjantappurat Onnetar kitkee.

1919.

KENRAALI MANNERHEIM.

Hän ratsasti armeijan voittoisan päässä, oli aurinko uus hänen otsallaan, kuin kruunu se kimmelsi tuisussa, jäässä, kuin leimaus se lens yli yöllisen maan. »Mikä on tuo?» jo tiedusti toiselta toinen. Kävi kansassa vastaus kuin vavahdus: »Ilon itkulta tuskin sen tuntea voinen, mut luulen, mut luulen, se on Vapaus!»

Ja kussa hän kulki, siell' ihmiset sulii, sydänlähteet läikähti, korkeni koi, kuin juhla hän halk' elon harmajan tuli, sotatorvet ja rummut ja karkelo soi, maa vapauden ruusuja kukki, mut eipä vain ruusuja, ruskotti kukkeus uus: hänen jäljissä lainehti laiho ja leipä ja lempeys ja miel'alan aateluus.

Kuin kointähti Suomen hän taivaalle nousi, kuin ehtoon ei tähtensä sammuva lie, maan tään hän on kilpi ja kalpa ja jousi, kuin kulkeekin Salliman sankean tie; kuin lyöneekin aikojen lyijyiset laineet, kuin rautainen kaartuukin kansojen yö, on vuossadat virkkava maailman maineet, mikä tääll' oli Valkean Kenraalin työ.

29/7 1919.

KARJALAN SUOJELUSKUNTIEN MARSSI.

Laelta vaarojen lakkapäiden ja virtain varsilta miestä käy, kuin juhlujuoksuun on kiire näiden, vaikk' kainalossa ei kannel näy, ne rientää ryhmiin, joukkueihin, kiväärit liittyvät kivääreihin.

Ja niitä välkkää kuin tulta: tuolta yks soutaa aaltoa ankaraa, tää pitkospuitansa pinkoo suolta, tää laakson polkua poimettaa, näin kasvain, karttuen armeijoiksi käy valtakunnan he vartioiksi.

Se nousee, Karjalan kansa vapaa, kun uhkaa orjuuden uuden yö, se tahtoo suojata Suomen tapaa, se Suomen oikeuden eestä lyö, kuin sähkö silloin se ilman lataa, sen rauta iskee ja rakeet sataa.

Ja kuulkaa! Haastavat urhoin haudat: »On vapaus ainoa aateluus! Ne silloin katkesi kahleraudat, kun luotiin Karjalan kannel uus, kun alta Ahvolan, Raudun luntien nous ruusut ruskeat sankar-unten.»

Käy kansan nousu, käy kansan myrsky kuin Vuoksi valtava voimassaan, käy vaahtoon Laatokan laajan

hursky, soi virttä Aunuksen, Viananmaan, ja suulta suurtuvan Suomen Nevan se korjaa Inkerin koitonevan.

Syksyllä 1919.

RAUHAN VOIMAT.

TYÖN UHRIEN LAULU

Työ, kunnia korkein ihmisen, myös voima ja voitto ja valta, mut päämäärä ei, johon taistellen hän pyrkivi puuttehen alta, se kaukana on, on loppumaton rata kultainen Rakkauden auringon, tie, täydellisyys, mitä pyhintä pyys kevät kerkee ja kypsytty sydämen syys—

Työ, kunnia korkein ihmisen, myös voima ja voitto ja valta!

Työ synteimme vuoks muka säädettiin, me siunaukseksi sen teemme, kun yltävät määrihin ylhäisiin sydän, järki ja jättereemme, kun muistamme vain, mihin matka on ain ja taistelu tahtojen leimuavain, mikä tarkoitus tien läpi helteen ja hien ja hehkunta hetkien kiirehtivien—

Työ synteimme vuoks muka säädettiin, sen siunaukseksi me teemme!

Työ muuttavi muodot maailman, myös laajemmaksi sen laatii, mut tunnon myös yhä tuimenevan tekijältä sen valmius vaatii, työ kartuttaa, työ vartuttaa, työ vain yhä vaikeemmin velvoittaa, kunis maahan lyö tekijänsä työ, mut ympäri vaaksan jo valkeni yö—

Työ muuttavi muodot maailman, myös laajemmaksi sen laatii!

Työ, veljeys, siskous ihmisten, side onnen ja onnettomuuden, yli maanpiirin yhtyvät miljoonien kädet, mieltehet uskon jo uuden, kuka kouransa suo, kuka tiedolla luo, kuka ammattitaitonsa tarkimman tuo, kaikk' kiirehtäin ajan aamua päin, päin valkeutta vuorien kimmeltävään—

Työ veljeys, siskous ihmisten, side onnen ja onnettomuuden!

Työn uhrit, me vainajat varhaiset, myös lienemme liitossa myötä, vaikk' kuulu ei varjojen askelehet, me astumme aukaisten yötä, me kuljemme kuin uni unhotetuin, mut singoten uskomme silmin ja suin: työ voimamme vei, mut voittoa ei, min lautuvi latva työn lapsillei—

Työn uhrit, me vainajat varhaiset, myös lienemme liitossa myötä!

VALKEA VAPAHTAJA.

Meksikolainen legenda.

Hän saapui, hän neuvoi, hän hallitsi heitä, lait laati hyvät, somat siroitti tietojen, taitojen jyvät, näin viittoen valkeuden Jumalan teitä hän edellä kulki, Isän korkean tahtoa julisti julki.

Ja valkea hän oli varreltansa kuin poutapilven on hohto tai kirkkaus on hopeakilven, sini silmien oli— niin kertoi kansa— kuin meri, min rintaan kesäpäivä on mennyt ja päilyvi pintaan.

Mut illalla kerran hän ihanimmalla; meni valkamahan ja käskyt ihmisten hyvän ja pahan hän kirjoitti kaislalla kahisevalla helohiekkiaan rannan ja virkkoi: »Nyt aarteeni viimeiset annan.

Taas matkani tuonne on aaltojen taaksi, ma mistä tulin, mihin kaihoni lens monin kultaisin sulin, mut kerran on aaltoja halkova haaksi päin maanne rantaa, mi kansoa uutta ja uskoa kantaa.

Ja teille he uudet jumalat tuovat mun kaltaiseni, mun vertaiseni, mun valtaiseni, ja maastanne uuden he Eedenin luovat; jos käskyt nämä te pidätte, silloin on täyttyvä tämä.»

Hän purjehti pois, meni merien teitä; kovin kaipas kansa kuin parhainta, kauneinta olemustansa. Toki lakinsa lempeät lohdutti heitä ja riimut rannan— mut ah, pian haihtuvat sanat ne sannan!

Ja ihmisten mielet on kuin meren hiekka: kas, viikot vierä, monet päivän ja kuun kehät kultaiset kieri;

jäi unhoon jo tietojen, taitojen niekka, ja niinkuin vaha sulii viisaus ja tuhmuus ja hyvä ja paha.

Ja niinkuin Niniven lapset he tuli. Mut kaipaus säilyi, mi kauniina kansan sielussa päilyi; he heimojen vieraiden verehen sulii, mut illanruskoon he katsoi kuin uuden aamunsa uskoon.

Niin kerran aamulla armaimmalla tuli miehet oudot, soi aavalta huudot ja airojen soudot, näki kansa sen mielellä arastuvalla, tarun täyttävän luuli, esivanhemmilta min kerran he kuuli.

Tuli uskonto uus, tuli jumalat uudet, mut julmat, kovat kuin kansan poljetun kohtalot ovat, tuli sorto ja sortajan armottomuudet ja raakuus ja rauta ja orjuus ja kurjuus ja kuolo ja hauta.

Ja katosi kansa, ei kansan kaipuu. Se kulkee merta kuin Mestarin henki, mi heill' oli kerta; ja laineet nousee ja laineet vaipuu kuin ihmisrinta, mi itkevi unelmataan ihaninta.

1917.

KUTOI KANGASTA ELÄMÄ.

Z. Topeliuksen 100-vuotisjuhlaan 25/1 1918.

Kutoi kangasta elämä taruloimin, taikaniisin, polki aucion polkusimin päivän nousevan punassa.

Kaaloii lapsi katsomahan, silmät suurina kyseli: »Kelle kultaista kutonet, helmellistä helskyttänet?»

Vastasi vakava vaimo: »Kudon sulle kultapaidan mielen kulkevan kuvista, omantuntosi oraista, iloista isän ja äidin.»

Kuuli lapsi kummastellen.

Ja ne katsoi kaikki peikot korven louhien lomasta, ja se pelkäs, poika pieni, polkuansa piipertäissä; puut puheli, kuuset kuiski, hongan-oksatkin osoitti erämaihin eksyvätä, saloja samoavata! toki tähti tietä neuvoi, opasti kotihin koivu, haltia hyvä talutti kotilieden lämpimähän.

Kutoi kangasta elämä kuudanloimin, kukkaniisin, polki unten polkusimin Lapin lyhyessä kesässä.

Mies nuori kyselemähän: »Mitä suihkit, sukkulainen, suihkitko suruja lemme vaiko sankarin satua?»

Vastasi vakava vaimo: »Helskytän hopeapaidan sulle hehkusta sydämen, synnyinmaalle sykkiväisen.»

Nuori uskoi ja uneksi.

Ja ne hehkui, hengen miekat, taivonkaaria tavaten, Ja ne uhkui, unten purret purppurata kaukomaiden, veet sinerti, maat viherti, ilman lintuset liverti, suut sadat suruja lemme, tuhannet tarua urhon, joka itsensä unohti, muisti vain isien maata, kohotti kotoisen kansan mainehesen, kunniahan.

Kutoi kangasta elämä vaskiloimin, valtaniisin, polki vaivan polkusimin synketessä syksy-illan.

Katsoi mies mieltiväinen: »Mitäpä kutonet, kumma, täyttymystäkö tekoni vaiko tarmon taittumusta?»

Vastasi vakava vaimo: »Kudon ma kuparipaidan sulle pelvosta Jumalan, jota ei katehet kaada.»

Mies suori sotisopahan.

Ja ne viuhui, viimat kaikki vasten valtaisan povea, ja ne kalkui, kalvat kaikki vasten sankarin sydäntä, ja ne päätyi, arkipäivät, työn pitkän pimeät hetket, epäuskotkin elämän, oman voiman voipumukset, vaan oli ylempi voima, joka johti eksyvätä, näytti tietä, täytti tähkän, salli heikon heilimöidä.

Kutoi kangasta elämä rautaloimin, loppuniisin, polki kuolon polkusimin hallan harmajan tuloa. Vanhus katsoi kaihomielin: »Tuoko on tulos elämän, päätös päivän kaunihinkin?»

Vastasi vakava vaimo: »Kudon sulle kuolinpaidan armosta Isän Jumalan, parahasta palttinasta.»

Vanhus valkea nukahti. Vaan ei mahti maahan mennyt, lauloi latvoissa petäjän, kuiskeessa kotoisen kuusen soipa Suomen on saloilla, vierillä tuhanten vetten, ilona isän ja äidin, neuvona pojan ja neien, lauluna Suvannon lasten, taikana teon ja tarmon synnyinmaamme sykkiessä, armona Isän Jumalan kuolon portin kuumottaissa.

MAAMIEHEN RUKOUS.

Maan me miekoin varjelimme, auralle nyt astutaan: sama meille, hurmeheassa vaiko hiessä kastutaan.

Monta pois on mennyt miestä, sentään jälki jäänyt on, perukirjat, jos ei muuhun, Suomen kivipeltohon.

Maa on vapaa! Siksi orjan ole ei nyt rukous, minkä huokaa taivahalle sielun syvä luottamus.

Jos ma kynnän, jos ma kylvän, tuota aina aattelen: teen, min tiedän oikeaksi, enempi ei voi ihminen.

Eipä suotu ihmislapsen nousta taivaan jumaliin, mutta suotiin päivänpilke miljoonien sydämiin.

Suotiin surun kyynelkaste, ilon raikas ihmisyyys, rakkauden kirjokaari, toivon toukokuu ja syys.

Tuuman tiedän Tuonelasta, vaaksan verran elostain, ymmärrän vain yhden: jätän sarat suuremmat kuin sain.

Totta elonleikkuun Herra tajuaa mun mieleni, koska yössä, päiväntyössä Häntä kiittää kieleni.

Seisoin taiston tuoksinassa, seisoin alla taivahan samana kuin lasna muinen eessä Isän rakkahan.

Tapahtukoon tahto Sinun eikä minun, rukoilen, koska kylvän, kyyhättelen kautta Luojan sormien.

Vaan jos järkkyy maassa laki, jälleen sotatorvi soi, silloin tehdään toinen touko, rauhan askar jäädä voi.

Silloin verin varjelemme perkaamamme pellot taas, rakkaudella rakennamme, minkä sota, nälkä kaas.

1918.

RAUHAN HERRA.

Hän kulkee diadeemi otsallansa ylitse maailman ja kansain yön, Hän, rauhan Herra, joka rinnassansa kaikk' kätkee taistelot ja ihmistyön, jumala joulun, joll' on yks vain kansa, yks valtakunta yllä tähtivyön, ja ken sen näkee kultakruunun säteen, ei hälle kalpa enää nouse käteen.

On vierimässä sodan viides vuosi ja yhä turhaan rauhan Herra käy, ken voittikin, ket' onni, voima suosi, on varmaa vain: ei taiston päätä näy, miljoonat hukkuu, hurmevirrat vuosi, Euroopan päivä mailleenn ennättäy, mut aina kulkee rauhan Herra turhaan vedoten rakkauteen, ei veljesmurhaan.

Ah, nyt jos koskaan tiedän: korkein oppi, mi koskaan kaikonut on päällä maan, min kuuli valtalinna, vangin koppi, mist' yössä kauhun vielä iloitaan, min äänt' on soanut minkään rinnan soppi, min ihmiskunta tietää kuollessaan, on kunnia, mi korkeudessa' on Herran ja maassa rauha, hyvä tahto kerran.

1918.

RAUHAN VOIMIEN VAPAUTUESSA.

Kuin vankeina hallan ja hyyn ovat kauan kahlitut järvien, lampien laineet pohjoisen maan, niin vankeina on väkivallan ja vääryyden, vainon ja riidan ja surman ja syyn nuo vuosia maanneet maanpiirin henget ja aineet, ja maailmaan vain itkua, vaivaa, verta ja haavoja luoneet, sydäntuskaa tuoneet, myös ruumiiden runsautta kentille kunnian kimmeltäville, mut puutetta leivän ja lemmen ja lämmön leskille, orvoille osattomille.

Kuin hangenkin alta ja jään puin, nurmin ja kukkasin puhkee maan ikimahti taas vapauteen, niin vapautuu pyhä valta taas hengen ja aineen työn, teko tyynen sään, myös tieto ja taito, tuo kansojen kunniavahti, ja voimat sen taas virkoovat laihoja, heelmiä, viljoja kantain vieraiden rantain, ja maailman kauniimman luo väki sähköön ja liekin ja malmin: niin Suomikin suurtuu rauhasta raskain laihoihin ja soiluvien saarin ja salmin.

Ja kuin sepon toimin ja töin tuo nous tarun Sampo, antaja auvon ja onnen muinahisen, niin voittava kansan on voimin sen henkikin, heilivä hiljaisin päivin ja öin, taas nuorissa nostaen taattojen tarmon ja ponnaan ja rakkauden, pyhän, hehkuvan, täyden tähän maahamme karuun, sen sankaritaruun, mi enää ei konsana katoa kannelta pohjoisen taivaan: siks isketty syvään se on sydänveriin ja veljesten vihaan ja

vainoon ja vaivaan.

29/11 1918.

ABOA VETUS ET NOVA.

Vieras virpi, erämaahan tuotu, niin ol' Alma Mater Turun ajan, kreivin jalon lempeydellä luotu, pantu työlle kansan kasvattajan; ja ne soivat Ruotsin rummut, torvet, koska kumman kuuli Suomen korvet, ajoj Phoibos kautta Auran rantain aikaa uutta kilvellänsä kantain.

Tuosta maille Thulen kolkon, loiton leijui Gratiain ja Musain seurat, kuuli kultakieltä Orpheun soiton kohta Suomen karhut, Pohjan peurat, nousi yöstä valta vanhan Hellaan maata kaitsemahan kauneudellaan, saapui viisaudenkin juhlasaatoon, astui Aristotelein ja Platoin.

Kumma virpi, vihannoiva kukkaa ihaninta ihmishengen kerta! Vaikka vainot kaasi kansarukkaa, vieri virrat kyynelvettä, verta, sentään säilyit nälän, hallan uhmin, etkä maata tuominnut sa tuhmin, maan et voimaa, kunne juures johti: voimaa nousta jumaloita kohti.

Nousi kansa, vaikka virsin toisin, kumahtivat kilvet kummun alta, kulki kuvin uusin, aurinkoisin korven yöstä vanhan Väinön valta, samos päästä pitkäin vuosisatain, hehkui kautta kaikkein hengenratoin, eikä ollut oppi outo meille, tie ei vieras ihmis-ihanteille.

Oman sielun onkaloista uuden Suomi tahtoo luoda taikapajan, suojaks valkenevan vastaisuuden, jalon jatkajaksi Turun ajan, kuulla kieltä, mieltä omaa, mutta aikaa unhottaa ei kadonnutta, jolloin kansalliset haihtui kaiteet, missä haastoi kansain tieteet, taiteet.

6/12 1918.

KANSALAISRAUHA.

Työn tyynen ne aikoja ollehet ei, oli vainon se vuossata sankka, sota soi, veri vuos, viha veljiä vei, rae rautainen lankesi rankka, kun suurtoivat kohtalot Suomellei, sen luotihin vapaus vankka.

Eik' olleet ne lahjoja laupeuden, oli saalista sankaririntain nuo kointähdet huomenen hurmeisen, oli kauppaa se kalliiden hintain, päin tulta kun ryntäsi patterien pojat pohjolan kourin ja kintain.

Eik' katsottu, ken oli mieleltä mies, kun vaan oli kumppani vakaa, eri kieltä jos haastoikin, tiensä kun ties ja tahtoi hän vaaramme jakaa, kun hällekin inha ol' orjuuden ies, joka uhkasi eestä ja takaa.

Mikä nyt? Miks rintama rikki on tää? Mihin syöksyvi valkea valta? Sitä vaara vaikk' ympäri piirittää,— ei silti se mieltänsä malta, vaan riitansa, kaunansa kahleihin jää, jos pääsikin sortajan alta.

Taas taistelo uhkaa, jo taivahat käy yli maanpiirin pilveen ja yöhön, ei viel' levon lempeän tähteä näy, ei rauhaa, ei rakkautta työhön, vaan kalskuen kansat ja maat terästäy miesmurhaan ja miekkavyöhön.

Isänmaa polo, poljettu, etkö jo saa sä kylläksi, eikö jo riitä sun tuskas, mi pohjolan tummentaa? Mut näyttää kuin nauttisit siitä. Nälän, taiston ja ruttojen ruhjoma maa, sopusointuun jo lapsesi liitä!

Suvi saapuvi uus, pian koivu ja kuus taas Suomen aalloissa päilyy: jos rinnan sen kumpikin kansallisuus käy kukkaan, ne kumpikin säilyy, mut kiistaan jos käy, se on onnettomuus, min yllä jo yön hämyt häilyy.

Germaani! Sun kunnias korkea on, kun soi sana syntymämaasta. Olit taistossa pelvoton, nuhteeton, urotöitä ei umpehen laasta. Taru, laulu sun kumpusi kaartakohon ei maanpetos, vilppi, ei saasta.

Suku Suomen! Sa maan pyhän, vapaan sait, sitä älkösi ahtaaksi aita, vaan laatios laajoiks sen hengen lait— väki Väinämön ei ole saittaa— niin kaikille täällä on tilaa kait, joka tilansa tietää ja taitaa.

Ja poikas jos myös monen ekysi tie, sai palkan he harhailuista: vuos hurme ja kyynel. Jo lohtua vie, jo suruja vaali ja suista! Lumet mennehen talven jo mennehet lie— älä pahalla pahaa sa muista!

Ole ylimys, vaikk' olet nousukas! Sun vanha jo on sukujuuri. Ole ruhtinas ruumiilta, sielulta, ole ylhäinen, ylväs ja suuri, niin varmaan sun säilyvi valtikkas, olet Europan kunniamuuri.

1919.

PRESIDENTTI STÅHLBERG.

Kiireesti kierii ajan kehräpuu, välemmin kansa käyttää voimiansa, nopeimmin uskot, toivot uudistuu.

Rakensii kansanvalta rintamansa, kun meitä uhkas harvainvallon ies, jo repii, rakentaa sen uudestansa.

Käy valtakunnan ohjaksiin nyt mies työn tyynen, vaan ei miekan; tuosta raaka ei väkivalta riemuinne kenties.

Jos vaappuu oikean ja väärän vaaka, jos nousee jälleen punahirmun pää, saa tuta tuiman miehen lauma laaka.

Hän järkkymätön on kuin järjen jää, ken yksin soutaa tuulet, myrskyt tohti, voi tyynet kestää ilman ystävää.

Hän, joka voittoon kansan tahdon johti, jos mahdit pimeet maassa piileksii, ne ohjaa oikeuden, työn valtaa kohti.

Hänessä yhtyy teräs ynnä pii: liestulta pyhää uuden rauhan ajan hänessä Suomen heimo tervehtii.

Ja tervehtii myös liekit laulun pajan.

29/7 1919.

TÄHTILIPPU.

On maailman yö, toki maailman yllä yks' viiri on tähtinen, voitollinen, viel' äsken se hurmehin hulmusi kyllä, nyt liehuu se lippuna lempeyden, maan kansat se tahtovi yhtehen liittää, nälän jäytävän jälkiä lääkitä pois, sodat estää ja sorron, mi sortoa siittä, kuin oikeuden korkeimman viitta se ois.

Sen tangossa viirin käsvarret on vankat, eess' astuvi kuin pyhän auringon mies, mut jäljessä joukkiot taajat ja sankat, joill' yksi on aatos kuin liekkivä lies: ei maailma nouse, jos nouse ei mielet yli koston ja kaunan ja vainon ja yön, jos kaiuta kansojen parhaiden kielet ei kauneutta rakkauden, rauhan ja työn.

Ja katso! Mik' eilen ol' laulajan unta tai ennettä tietäjän verhouneen, nyt päämäärä on, mihin ihmiskunta kaikk' katsoo kuin tähtehen kultahiseen, ja tähdet ne tuikkii ja tuikkii yhä läpi loistaen kansojen kamppailevain, yli maailman lippu se liehuvi pyhä kuin oikeus, kuin täyttymys laupeuden lain.

Siis ollut ei unta kuin ennen me luultiin, ett' oikeus valtiot ohjata vois, siis ollut ei totta kuin ennen me kuultiin, väkivalta ett' ihmisten kunnia ois, siis saa siitä haastaa myös runoniekka, kun haastavat harmajat kansojen päät, siis maan päällä kaikkea mahda ei miekka, sen vierellä vienommat vallat jo näät.

Mut mies, joka juurella viirin sen kulkee, min kourassa kansain nyt kohtalot on, hän rintaansa maailmantuskan nyt sulkee, yli-ihmisen taakan hän ottanut on. Kuin kauan hän kestää? Kenties koska horjuu? Taas silloin on tähdetön eessämme tie. Hän päältämme yösydän-peikkoja torjuu, suvun suuremman hän lipunkantaja lie.

KANSOJEN KEVÄT.

Jäät järkkyvät, paisuvat maat sekä veet, nyt kansojen käy kevätmyrsky, veri virtoina vierii ja kyöneleet, soi itkun ja tuskan tyrsky, ja vankkumatonna kuin kuoleman yö niin suurta kuin pientä nyt surma lyö.

Ei auta nyt rauta, ei ruuti, ei muu, ei pankit, ei pennit, ei punnat, ajan ankaran myrskyyn murskautuu lahot valtiot, yhteiskunnat, vain kestää, mi tuoresta, tervettä on ja käy kera kuoleman taistelohon.

Uus maailma syntyy. Mut varmaan ei sen kauniimpi, viisaampikaan kuin entinen, min viha taivahan vei, mi tahrautui verenvikaan: sinis saavu ei maan päälle kansojen suvi, kunis muutu ei ihmisten murhe, ei huvi.

Taas tultu on arvoihin alkeellisiin, väkivaltahan, voimaan raakaan, ei hengen, vaan ainehen hekkumiin; kuka miekkansa heittää vaakaan, heti suurempi, suurempi oikeus on hällä, kuin ennenkin ollut on—väkevämmällä.

Sota kaikkien kaikkia vastahan soi, vaikk' kaikki vain rauhaa haluaa, viel' loppua murhien nähdä ei voi,

koko maanpiiri hehkuu ja palaa, suru taivahat saartaa, ja ihmiskunta vain hulluna hourivi hurmeista unta.

Taas milloin se järkiinsä järjesty? Kesä kansojen, milloin se koittaa? Ei ennen kuin oman sydämen syy käy raskaaks, ja raudankin voittaa suur' Rakkaus, mi pehmentää pedot julmat— vain Rakkaus ratkaisee ajan pulmat.

Uus uskonto syntyy. Mut varmaan ei sen kauniimpi, viisaampikaan, kuin kirvesmiehen mi ristille vei, mi tallattu nyt on likaan, mut varmaankin vähemmän vaikea käyttää ja keveempi kantaa ja helpompi täyttää.

Tiet laajat on laumojen taivaltaa polut yksilön vain ovat kaidat; vain joukossa jokainen käydä nyt saa, miss' esteenä ei raja-aidat, ja korkeella vaatimus-viiriä pitää— vain itseltänsä ei vaatia mitään.

Kesä kansojen, milloin se koittaakaan? Ei koskaan, elleivät muutu pian yksilökansoiksi kansat maan, maan lapsina maahan juutu, ja rakasta maata kuin äitinsä nisää ja taivasta kuin elon korkean isää.

1919.

IHMISHEIMO.

»*Uljas kaikkea uhmaamaan
heimo ihmisen käy herjahan, vääryyteen.*»
Horatius.

On luonnon sydänloitsut ilmi luotu, on herätetty henget veen ja maan, on tuli itse pilven päältä tuotu ja vuorten vanhat voimat piilostaan, jo aalto vanki on ja tuuli työssä, jo koski toivojamme tottelee, kas, kuinka pyörät laulaa laakson yössä ja väkipaljat säihkyin säestelee— mut missä, missä on onni?

Maa kaikki meille verokuormaa kantaa, päät tähkäin täytyy, laihot lakoaa, myös meille riistaa metsä, aalto antaa ja merten aitat suolaa sakoaa, vain meille varttuu hiehot, varsakarjat, vain meille uuhten villat uhkeaa, puut heelmän kantaa, nousee noron marjat ja kukat kunnahilla puhkeaa— mut missä, missä on onni?

On ilma vallattu ja radat raattu, on vesi viitottu ja auki maa, kaikk' esteet eestä ihmisheimon kaattu, ett' yhteen kaupungit ja kansat saa, kas, kuinka tuolla haahdet merta halkoo, tääll' autot ajaa, vaunut vilisee, käy kauppa täällä, tuolla tanssii talkoo, reet kilvan kiittää, tiuvut kilisee— mut missä, missä on onni?

Me oomme tehneet talot suuret, laajat ja kodit korkeoiksi kaartaneet, me oomme lyöneet maahan malmivaajat ja paadet paksut seiniks saartaneet, jääkylmät liedet nuo me lämmitimme, nuo asutimme suojat autiot, ne kruunuin, sähkövalkein valaisimme ja pehmeiks peittelimme permannot— mut missä, missä on onni?

Me oomme tehneet Herran tempeleitä, maan lunnait' taivahille maksaneet, me oomme kilvan käyneet kirkkoteitä ja uskollemme hyvin uhranneet, maanpiirin täyttännyt on kansain kuoro, on nousseet luostarit ja alttarit, nyt tullut vihdoin ihmisten on vuoro: sa turhaan taivahille suitsutit— ei siellä, siellä ole onni.

Uus kannel kaikuu, uusi aika koittaa, uus tuuli käy, uus huomen huminoi, se heikot herättää, se vahvat voittaa, se veljeyttä yli vetten soi, ja ihmisille ilon viestin kantain se syöksee elon, taiston tuoksinaan, soi rakkautta kautta taivaanrantain: maan päälle tänne taivas taotaan— vain täällä, täällä on onni.

Se taivas kaunihina kaartuu kerran, kun kansat merten poikki kättä lyö, kun joka mökkiin paistaa päivä Herran, kun joka lapsi lemmen leipää syö; ja itse Luoja jättää taivahansa, käy alas onnenkruunu otsallaan, ja jokaisell' on joulu rinnassansa, jumalat vanhat syntyy uudestaan— vain silloin, silloin on onni.

1896-1919.

AURINGONSÄTEIDEN LAULU.

Koti meill' ikikirkas ja korkea lie, mut yöhön on ympäri kaihomme tie, me tahdomme valkaista autiot aavat ja nähdä, ne kuink' elon kauneuden saavat. siks syöksymme pilvien pimeyteen, läpi säikymme

seesteen ja ilman ja veen, ne loihdimme kaariksi kimmeltäviksi, jumal-ihmeiksi, taivaiden imantehiksi.

Halu meillä on maailmat valloittaa, enin kuitenkin suuri ja mahtava maa, ota emme me mitään, vaan annamme aina, kun kaikkemme on vain Luojalta laina, me luomme sen ruohon ja pensaat ja puut, värivälkkehet nuo, sävelhelkkeet ja muut, siks' meitä se kiittävi kirjavin kedoin, ja laulavin linnuin ja leikkivin pedoin.

Peto leikkivin, lempein ja vaarallisin toki ihminen lie, maan laps ihanin, hänet voitamme hyväillen poskea, kättä,— kunis olla hän ei voi hymyilemättä, mut jos joku vieläkin onneton ois, hänt' emme me enää päästäne pois, vaan suljemme piiriin ja vierellä käymme ja riennämme rintaan ja silmistä näymme.

Jos meidät hän tahtovi karkoittaa, me pyydämme, palvomme näin Jumalaa: »Ota pois hänet täältä, tai suo hänet meille, hänet ohjaamme ikuisen onnelan teille!» Isä ylhäinen vastaa: »Hän vankinne on.» Hänen kahleensa silloin on katkeematon, hän on iki-autuas auringon lapsi, min uurru ei otsa, ei harmene hapsi.

Laps auringon jos joku itkevi tuo, sadekaariksi saartuvat kyynelet nuo, jos murhe on hällä, hän murheesta suurttuu, jos kärsimys, hän jumaluutehen juurtuu, näin kasvaen kaltaiseks jumalain kadotuksesta aarteiden kalleimpain, mitä maan elo kylvävi kuolevan vaivaan, hän valmis on tarhoihin auringon taivaan.

4/6 1919.

VAELTAVA KUUSI.

VAELTAVA KUUSI.

Ne hakkasi pois minut juuriltain— kohu korven soi minun korvissain— mun saattoivat salihin kimmeltävään, joka puolelta peileistä itseni nään, ne hellivät oksani helyihin paperkukkasin, omenin kultaisin, ja kirjovöin ja kynttilöin niin kirkkain kuin taivahan lamput on öin, ne hymyilivät, ne lymyilivät, ne naavaista partaani pitelivät, ne pyörivät piirissä ympäri mun ja lauloivat: »On hyvä olla sun!»

Ma valvonko vai näen unta vain? kohu korven soi minun korvissain mä kuulen laulelot lasten nää, mut ikkunaan minun pälyy pää: siell' ulkona, piilossa pimeyden, on heimoni suuri ja hirmuinen, suku hallava hangilla kuutamon, ja monta jo hangenkin alla on; siell' ei kuki haavehet kultamaan, siell' elämä paistavi paljaaltaan, siell' lyö elon myrsky, ja murhe syö, ja ympäri paukkuvi pakkas-yö.

Siell' ollahan lapsia luonnonlain— kohu korven soi minun korvissain— ei siskoja sinisten toiveiden, vaan veljiä kuoleman yhteisen; siell' armoa saada ei, suoda ei, siell' lempeät tunteet jo tuuli vei, siellä paadutaan, siellä kaadutaan, siellä maaksi jällehen maadutaan, siellä jyske käy, siellä ryske käy, ei muita kuin pedot metsän näy, ja korven kuus, ja kuudan uus, ja Salliman aution salaisuus.

Olen eksynyt pois, polo, heimostain— kohu korven soi minun korvissain— olen korvessa syntynyt, kasvanut. Ken minut on korvesta karkoittanut? Olen syntynyt, kasvanut synkkyyteen. Mitä täällä ma ihmisten iloissa teen? Olen kappale korpea kohisevaa, miks tahtoo he muuksi mun muodostaa? Olen ilmestys luontoa ijaistä, en ihmistä, en ilvettä, en naljailla voi, en nauraa voi; kun koen, niin ähkyltä ääneni soi.

Olen huokaus salojen humisevain— kohu korven soi minun korvissaan— olen heimon vaatimus valkeuteen, mut itse ma kuulun pimeyteen, olen lapsi ma suon ja laaksomaan, mi pääse ei päivähän milloinkaan, veli kaikkien yksin-yöpyväin, vaan vapauden tuuli on ystäväin: kuin raakuus se tulkoon rakeinakin, sitä katson ma suoraan silmihin, ja jos se mun kaatavi kannollein, saan sammalen pehmeän peitoksein!

On vapaana latvani laulanut ain— kohu korven soi minun korvissain— on veisannut yössä ja myrskyssä. Nyt minne sai ylin ystävä? Kenen orja ma oon, että tänne jään? Minä kuulun iltahan pimenevään, minä kuulun kansahan kaatuvaan, mut orjakansa en milloinkaan, minä kuulun valtahan vapaaseen niin totta kuin lauluni korkeuteen, mun suullani puhuu Jumalan suu, mut mieleni minun vain ahdistuu...

Niin nousen ja suutun ja suoristain— kohu korven soi minun korvissain— kas, kuinka ne kirpoo

kahlehet, paperkukkaset, omenat kultaiset, mies, vaimo ja laps miten kalpenee, kun tuskan huutonsa huokaisee, kun tuulispäässä ma tohisen pois; ja on kuin ei kattoa, seiniä ois, kuin sammuisi kynttilät oksiltain, ne kestivät kehnoa ilmaa vain, mut päälläni syttyvät tähdet yön, jää jälkeeni tyhjiys ihmistyön.

Alat lumiset eessäni aukee vain— kohu korven soi minun korvissain— käyn sinne ma, kussa on kantani, kotirimpenni, kotirantani; taas juutun ma vanhoille juurillein, saan suden ja kontion seurakseini, surut suuret ja tuskat tulla voi, taas vapaana latvani laulu soi, taas puuta puhdasta, yhtä oon, käyn kanssa taivahan taistelon, en armoa pyydä enkä saa, olen kova kuin valkean talven maa.

1917.

SYYS-AAMU.

Pitkät, hallavat hopeahunnut päällä pellon päilyy, päällä keltaisen maan ja metsän, puiden oksilla häilyy.

Tuosta tiedän, on päivä noussut; nostan itseniki, istun hiljaa ikävöiden ikkunata liki.

Näen ma maantien, maan ja metsän, punaisen virstapylvään, näen ma pitkät piilipuut ja aamunkoiton ylvään.

Näen ma elon ees ja taaksi— ah, mua värisyttää! Tuska onnesta ollehesta sydäntä sykerryttää.

Ah, te hallavat hopeahunnut, tulkaa povelleni, ettei hyljätyn lemmen muistot hiipis ovelleni;

ettei huutohon yksinäisen varjot yksin vastais, ettei poloisen pään-alaista kyynel kylmä kastais.

1917.

SYKSYN SYNKETEESÄ.

Elegia.

Laine rauhaton, lyö, ah lyö! kohta kattaa sun talven yö, vankia valkean hallan tuska, murhe ja muistot syö.

Kuohu henkeni, käy, ah käy! kohta ei taivasta, maata näy, kohta vaikenet vallan, hehku hiilesi himmentäy.

Kannel kaukainen, soi, ah soi! Vaikka en laillasi laulaa voi, heijastan hetkinä hurman kaunehinta, min kaipuu loi.

Virta kohtalon, vie, ah vie! Kohta jo päättyy päivän tie, kuulin kulkevan surman, taikka tauti vain ollut lie.

Mutta tunnen, ah, tunnen sen: en ole enää entinen, muille ei soittoni soikaan, muista murhetu, ilahdu en.

Siitä tiedän, ah, tiedän tuon: unissa kulkien unia luon, itseni joikuja joikaan, itselleni vain iloa suon.

Sentään ihmehen näin, ah näin! Virisi virva mun sydämässän, puhkesi puutarha uhkee ruusuin, tuntehin tuskapäin.

Tuima on tuomari lemmen syys, synkkeni pois ilon itsekkyyys, nainen nuori ja muhkee mun oli murheinen ihmisyyys.

Nyt hän on mennyt merten taa, hältä en viestiä, sanaa saa, eläkö ees, en tiedä: kyselen, mykkä on taivas, maa.

Virrat, järvet, ah, jäähtykää! Tulkoon Tuonen ja tyynen sää, syksyn en kukkia siedä, koska en koskaan häntä nää.

Kuolkaa, kuolkaa, ah, metsät, puut! Tulkoot talviset, kylmät kuut, järkeni jäähän nyt hautaan lemmen leimut ja muistot muut.

Tahdon olla ma talven mies, harteilla hallan ja tähtien ies, iskeä routaan ja rautaan, ruusu musta, sun murheties.

JUHANNUS V. 1918.

Kaikki palas: Suomen linnut, Suomen kesä, kukkaset, taas kuin ennen kirkkahina kisa järven lainehet.

Jälleen yössä valkeassa saaret, salmet uneksii, jälleen päällä metsänpuiden punapilvi purjehtii.

Kaikk' on niinkuin ennen: eipä mieleni mun tuiretun.

Mikä sorti äänen sorjan?

Miks on sydän synkkä mun?

Kadotin ma kerran naisen, jota raukka rakastin, silloin saman tunnon tunsin, silloin samoin aattelin:

Tulee kesä, tulee talvi, eipä hetket autuaat, jolloin käsi kättä vasten unhotimme taivaat, maat.

Taas on sama tuntu mulla: kadotin nyt kallihin uskon kansaan, isänmaahan, jota raukka rakastin.

Tulee kesä, tulee talvi, eipä enää milloinkaan mieleheni haave heljä hengen, laulun kotimaan.

Siks ei elon juhlat mulla, vaikka juhlii juhannus, syän ei syttä valkeampi. Mistä silloin pelastus?

Taas kuin ennen tuosta yksin: täytyy kestää yksinään, yksin nousta Suomen suosta korkealle kärsimään.

Yksin surra, yksin käydä; käsin työhön totuttuun, löytää ilo itsestensä, murhettuen kaiken muun.

HAKKAPELIITTAIN NÄYT.

He tulehen ääneti tuijottivat. Tulenliekit lietoina leimusivat, moni kangastui kuva kultainen, moni muistelo päiviltä lapsuuden, kotilehdot, joissa he liikkuiivat, kivet kirjavat, joilla he kiikkuiivat, maan lumisen metsät ja vetten vyöt, sydäntalvet synkät ja valkeat yöt.

Yks virkahti noin: »Minut vietiin pois, kun taattoni juur' mua tarvinnut ois, kävi vanhaks jo, käsi raukes jo, meni rempalleen koko kartano, kas, pirtin on ovi kallellaan, paja painumassa jo alle maan, myös saunan kiuas on kitkuinen, taus rikkinäisenä ritkui sen, vesikaivo vyöryvi sisäänpäin, tuvankatto vuotavi syksysäin, ken niityt niitti, ken kasket kaas, on sydämelläin kuin paksu paas, ties kiekuuko enää kukkokaan kotipaikalla, tuonne jos kerran saan!»

Näin toinen: »Tään sain kohtalon, kuin juuri ma aioin aviohon, oli morsian minulla keltahaps, nyt jäivät jälkeeni nainen ja laps, ma itse kiertelen maailmaa, otan miekalla mitä en muuten saa, tulen kaupunkiin, syön kaupungin, tulen luostariin, juon luostarin, pyhän uskon puolesta taistellen, elon oudon maljoja maistellen näin jäähdytän poven polttoain, mut sentään, sentään ma kuulen ain tuon itkun haikean, etäisen, näen häilyvän kutrien keltaisten, kuin Maaria on hän muodoltaan, kuin Kristus-lapsi on polvellaan... mua Herra armahda, paavin lie nää pauloja; täst' on Hornan tie!»

Mut hän joka hoiteli haavojaan, noin äänteli vitkaan vaivoissaan: »Tuo orvolla yksi onni lie, ei häntä tarvitse mieron tie, on muutenkin monta kulkijaa, ei mull' ole maata, ei mammonaa, pesä suotihin taivaanlinnullei, mua kukaan missään kaipaa ei, peto korven luolahan laskee pään, minä mieluummin tähtien alle jään, ne kylmät on kuin kyynelkin, min joskus saan minä silmihin, ne Luojan telttana kaartaa mun, kun murhe sankea saartaa mun, olen ihmisistä ma irrallain, elon ankean löytölapsi vain, mun rakkaimpain on ratsuni, olen kalvan ja kilven kumppani, ja ystävä yksinäisen yön, en lemmeleikin, en murhatyön.»

He tulehen ääneti tuijottivat. Jo hiiletkin hiljaa tummenivat, siniliekki vain sieltä täältä nous kuin noidan veitsi, kuin velhon jous.

Yks virkahti: »Viime yönä näin toki unta, mist' olen mielissäin, näin kulkevan kuningasvainajan läpi leirin raskaasti nukkuvan, minä yksinäin ylös valvahdin, hän katsahti minua silmihin, käden laski pääni päälle mun ja lausui näin: 'Ma tunnen sun. Koti, kontu on sulla huolena. Miks murehdit? On talos tallella. Siks valtakunnassa kuningas on, vako ett' on murtuva vainiohon, mut siks on Suomen ja Ruotsin mies, hän että myös sotatiensä ties, kun vaatii valtion onni sen ja asia uskomme yhteisen. Talos ehkä autio ammoin lie, kotimaahan kun vihdoin sun kohtalo vie, mut muista: se seisoo paikallaan niin totta kuin laki Ruotsinmaan, ja jos luotat sa sanaan kuninkahan, näet kaksinkerroin sen karttuvan; kun

vainiolta sun kuningas vei, sua unhoita Oxenstjerna ei, saat tilaa kaksikin kaunista, sotilaan on saatava palkkansa.' Näin lausuen verkkaan pois hän läks, mut mieleni niin kävi virkeäks ja vielä aamulla naurusuin ma päälleni rautapaidan puin.»

Muut tuota kuunteli kummakseen. Tuli toinen jo tuohon taruineen: »Mitä siitä! Mut minäpä unessa näin isä Lutherin itsensä kalottipäin, hän saapui juuri, kun huuliltain pois sarkan laskin ja toista hain, mut sattuikin neito polvellein, heti hänelle ma tuossa laulun tein; no niin, hänet silloin ma huomasin, ylös syöksyin ja syvään kumartelin ja pyytelin anteeksi käytöstäin, mut tunnustin, että mielessäin kuva kuultavi naisen kuin Maarian, mill' luulen mua pahan paulovan, ja paavin ja Rooman ja Hornan yön, pyhän uskon puolesta vaikka lyön. Hän hymyili, istui pöytähän ja sarkkansa pohjaan siemas hän, hän katsoi neidon silmihin ja laatipa laulun itsekin. Nyt nous hän ja virkkoi viisaasti: 'Piru jos sua joskus vietteli tai munkki tai paavi tai peikko muu, tään laulun tieltä ne lannistuu, jos auta ei, sarkka siemaise ja suulle neitoa suutele, pian näät heidän karkkoovan kauhulla pois, kuin maailmanloppu jo tullut ois.' Minä kiitin ja hengitin helpommin ja maljaa maistoin ja—heräsin.»

Nyt hillitä enää itseään ei kolmas voinut, vaan kohotti pään ja illan autiuteen hän huus kuin kuoleman kammo, kuin usko uus: »Miks kangastu minulle milloinkaan ei kasvot sankarikuninkaan, ei pappien eikä piispojen, isä Lutherista nää unta en, lien unissain, lien valveillain, näen eessäni luurankomiehen vain ja viikatteen, jolla niittää hän, kun päivä on taistelun päättyvän, ja tunti lasin, min hiekka jo on lopussa kuin moni kohtalo. Mitä hourin? Mun houria sallikaa! Heit' ehk'en ma koskaan nähdä saa, mut nähdä ma kerran tahtoisin tuon sieluni valkean enkelin, mi kulki jo lasna mun kupeellain mun mieron polkuja polkeissain, hän täälläkin jossain lähellä on, mut haihtunut kalvan katselohon, hän verta, haavoja inhoaa, näät hänen on rakkauden, rauhan maa.»

Tuo tuskin pääs hänen huuliltaan, jäi kaikki kummaa katsomaan, valo välkähti kirkas, kaukainen yli yöllisen tappotanteren, mut katso, se kasvaa, se lähemmä käy, koht' enää ei mitään muuta näy, maat, taivahat täyttää se paisteellaan, sen ympäri yössä veisataan kuin kuoro ääretön, ylhäinen kera kaikuksi ihmis-unelmien, se saavuttaa sotajoukon jo, joka hengen valtaa hurmio, se tunkevi tummahan Tuonelaan ja vainajat vastaavat haudoistaan, se syöksyvi sieluhun jokaiseen kuin ukkosen nuoli syvyyteen, sävel sähköinen, sana voittoinen, ja niinkuin ihminen ijäinen: »Ylösnoussut on valkea Vapahtaja! Taas maa on rakkauden, rauhan maja.»

Ja katso, hän tuossa on itsekin kuin ilmestys, uni suloisin, käsi palmunlehvää kantelee, mut toinen sieluja siunailee, ja mikäli eestyy hän matkallaan, maan kansat kaikki siunataan, sota sortuu pois, viha viihtyy pois kuin ihminen taas kuva Jumalan ois.

Kuin saapuikin, hän poistui niin. Jäi hakkapeliitat rukouksiin, vast' aamulla huomasi he huolissaan, heit' ett' oli elossa—kaksi vaan.

11/9 1918.

KALEVAN POIKA.

Tuop' oli Armi antimuori, istui aitan portahalla, se suki suruista päätä, huolellista huojutteli.

Tuo kulki Kalevan poika kuusikko kuulevata, lauloi laulua sydämen elokuisen illan alta:

»Etsinen minä emoa, enpä tiedä, löytänenkö, mont' oli veljeä minulla, vierit maille vierahille, taatto kaatui kannaltansa, kuoli kuuluisa Kaleva, yksin yöpynen salohon, äidin ääntä kuulematta.»

Kuuli tuon kujertavaksi emo aitan portahalla, lauloi laulua sydämen alla taivon tähtikirjan: »Oli mulla onnen poika, lie ollut surunkin poika, yksi vierähti virohon, toinen sai Suvantolahan, itse vierin Inkerihin, päädyin päiville pahoille, orjan illat istumahan orjan aamut oppimahan.»

Kuuli tuon kujertavaksi se kaunis Kalevan poika, sylkähti sydänelänsä, raikui rinnan riemulaulu: »Äidin tunnen, äänen tunnen, virrenkin sävelen vienon, kuulin sen kotona kerran pärevalkean valossa!»

Syöksyi hän sylihin äidin, kauan itki kumpainenkin.

Tuop' oli armas antimuori, istui aitan portahalla, kyseli poialta pololta, kunne kulki lapsikullat, tokko maassa maailmassa oli hän tuntenut, tavannut sukuansa suurempata, lajiansa laajempata.

Tuo kertoi Kalevan poika: »Kuulin virren vieriväksi kerran ma kesäisnä yönä, polun poikki mun tapasi eteläisen ilman alta, tunsin kuin sinutkin tunsin, äänen äitini kodista, laulun laajemman minua, rotuvirren rohkeamman.»

»Et käynyt säveltä kohti?»

»Olin outo veljelleni.»

Tuop' ali Armi antimuori istui aitan portahalla, lauloi hän lajinsa virren, sukuvirren suomalaisen: »Kerran ne kesät tulivat, kerran keikkuen menivät, koska yhdessä elivät emon yhden kantamoiset; tuli syksyn synkät ilmat, talvet tuota tankeammat, vierahan viluiset ilmat, myrskyt mustat muukalaisen koppoivat koreat multa, ottivat omaksi lapset, poiät kuuluisan Kalevan, siskot sillan suomalaisen; vaan ei vielä virsi kuollut, sana kaunoinen kaonnut, soipi virroilla Venäjän, Nevanlinnan liitoksilla, aavan Aunuksen takana, Vienan hyisen vieremillä; sinnepäin sinä kulekin, mistä soi soorea ääni, laulu lapset liitelevi poikki laajankin lahelman.»

Ei eksynyt enempi poika, veti purjehen punaisen, löysi veljensä verevät, saivat toinen toisihinsa.

KEVÄTHALTIATAR.

Hän tuli mua vastahan vuorilla kuin taivahan valkea hattara.

Hän tuli mua vastahan laaksoissa kuin koski, kuin virta vaahtoova.

Tuli niityillä, tuli metsässä kuin pälvi, kuin viita vihreä.

Kuhun kulkenen, kuhun kääntynen, näen eloni kerkeän keijusen.

Menen rantahan meren ma myrskyisän: kuin kimmelt jo aalloilla kisaan hän.

Puun alle puistossa istahdan: hänen kuulen jo tuulessa karkelevan.

Ma istun pöytäni äärehen: kuin kaiho hän täyttää sydämen.

Kuin leimaus hän siellä jo sisällä on, mut turha on vangita tunteheton!

Hän toivoja, hehkuja herättää, mut itse kylmäksi ijäti jää.

Hän kiihtävi lempehen taivaan ja maan, sen viihdä ei haavoja milloinkaan.

Tulenliekkeihin toiset hän tuomitsee, taas toiset hän haaveilla huikaisee.

Näin liikkuu, kiikkuu hän hurmaten, näin läikkyy hän suudellen, surmaten.

Hän, keijutar elämän, kuoleman, hän, vallatar hämärän valkean.

Hän, velhotar kauneuden kaipauksen.

Sua seuraan, vaan sua usko en.

Sa, haltiatar sulohaaveilon:

Sun heimoas myös oma henkeni on!

Sun luontoas on sävel lauluni:

Sinut siksi se liioin tuntevi.

30/6 1919.

SYDÄNKESÄN LAULU.

Kuin kulkee pursi lehtipurjehin, niin samoo aatokseni salaisin sun luokses, aallon impi ihanin, mi koskaan tenhos miehen mielialaa; ja niinkuin kukkii tuomet, pihlajat, mun povessani tunteet kukkivat, ja niinkuin kohoo kokkovalkeat, niin sulle unelmaini uhrin palaa.

Sun kerran yössä kesäisessä näin, siit' asti aina liikut likelläin, ain asut, elät, ennät mielessäin kuin suru suloinen tai kaunis kaipuu; vaikk' astuit helmaan aallon heljän taas, syvällä miss' on linnas, synnyinmaas, sua muistan, rakastan kuin rannan paas veen välkettä, mi valkohiekkään vaipuu.

Siis välky, onnenkuva kultainen, sua vaikka koskaan omaks saane en, kuin päivä vaikka menit merehen, jäi jälkees ilmain ihanuus ja pyhyys, jäi rinnan kumma, kuulas riutumus, kuin kesä-yössä kuun on kumotus, tai ajatusten outo armaus, kun niissä hehkuu elonhetkein lyhyys.

Nyt kaikki toinen toisihinsa saa, mut kuka aallon neittä armastaa, sen mieli aallon lailla aaltoaa, sen sydän haavanlehden lailla sykkää; vain tullen joskus illan valkean se tuntuu unelmiinsa uupuvan ja

käyvän lepoon lailla Metsolan, mi hetken huoahaa kuin huolta mykkää.

Ah, toivo turha! Eipä rauhaa suo ees tuokioksi sulotuska tuo, vain uutta aina ahdistusta luo ja uutta uskallusta haaveen hurjan: taas päivä koittaa, linnut livertää, kasteiset kummut, viidat vihertää, maa kaunis kukkii, meri sinertää— ja kaikki surmaa aallon sulhon kurjan.

Siis muuta ei nyt mulle jäänyt lie kuin mennä, minne kesä meitä vie, se vaikk' ois sydämeni syksyn tie, kun kaikki kuihtuu kukat, laulut lakkaa; ja koska päättyy päivät katkerat, ma muistan, kuinka kukki unelmat, kohosi laulun kokkovalkeat: sua muistan niinkuin talven-käyjä takkaa.

Sun itsesikin silloin peittää jää, sun kutris hallan kitein kimmeltää, sydämes kuoli, tuskin elää pää, oot vanki vaivan ynnä kuolon kammoin; mut kun sa heräät uuteen kevääseen, se sulle kertoo kaikin kukkineen, tiet sulhon, aallotarta suudelleen, mi ajatuksistasi poiss' on ammoin.

21/6 1919.

PAPITARTEN LAULU.

(Tekeillä olevasta tarunäytelmästä »Vienan valta«.)

Aurinko armias, painuva mereen, kuin tuli taivahan tuskahan, vereen!

Noin paras ihmisen paatuvi, vaipuu, jos sitä ei tue kauneuden kaipuu.

Aurinko armias Permian taivaan, et iki lähtene ilmojen laivaan?

Jos tulet jälleen huomenen tullen, veisaamme vienoimmat virtemme sullen.

Kauneuden kaipuu Permian lasten, et iki turtune vaivoja vasten.

Vaikka sä turtuisit tuhannen vuotta, ei ole laulumme kaikunut suotta.

Vaikka sä vaipuisit tuskahan, vereen, ei huku kauneus kansojen mereen.

Jää taru, taika laulujen laineen, kuin uni lemmen tai teko maineen.

KREIKKALAINEN KORKOKUVA.

Prof. Waldemar Ruinille omistettu.

Se oli Roomassa: laps oudon suvun rukoili hiljaa taideteelmän eessä, kuin ois hän yöstä tuhatvuotten luvun tavannut ystäviä silmät veessä, ja takaa toisten tapain, toisen puvun kuin nähnyt kyyneltensä kimmelteessä, mit' oli oma sykähdellyt rinta, vaikk' ollut hälle unta utuisinta.

Ei kumma ollut teelmän muoto: urna vain vanha, kirjaeltu korkokuvin, mut salaperäinen kuin kuolon kuuma ja vakaa, kuin on päätös päiväin huvin: siin' eli vanhan Hellaan henki suurna, se haastoi haavein kaukaa kangastuvin, kuink' elon pulmat ymmärrettiin ennen ja kuinka urhot kulki kuoloon mennen.

Kaks ystävää siin' antoi kättä, tuopa heist' istui, tuopa seisoi, pois jo kääntyin, uhonnut heist' ei kammo kauhun luopa, ei ilmi itkeneet he hahmon vääntyin, mut hänen, jonk' ol' eessä haudan juopa, soi vielä viime sanat hiljaa ääntyin, ne kuuli kummakseen laps oudon suvun, ne tunki yöstä tuhatvuotten luvun.

Ne sattui: »Maan, ah, kuink' armaat kummut, kun niitä katsoo katseell' lähteväisen, kun heittää täytyy heljät unten ummut ja käydä maille Manan tiedon jäisen, kun tunnet, että hiljaa hyydyt, tummut, on eessäs yöt ja päivät yksinäisen ja aisteis maailma kuin huntu hajoo, kun sitä kuolon kylmä koura kajoo.

Ei sentään tumma Tuonen virta hälle, ken päärryt näkee päiviensä laineen; on totuus selvä tiensä tietäjälle, ken etsii hengen helmet alta aineen, ei uhraa rahvaan raa'an hyörinnälle, ei ilmiöille ajan eikä maineen, vaan kaiken tutkii, läpi kaiken nähden, ja kaiken nauttii elon täyden tähden.

Ja iki kiittää kaikkeutta aavaa, sen salaperäisyyttä kunnioittain, sen ajatusta, aina muodon saavaa, sen pikku-ihmehistä ilmi koittain ijäistä kaartaa kaikkeuden kaavaa, näin vihdoin viisautta nöyrää voittain, ett' ihmiskohtalot jos onkin kovat, syyt niillä syvemmät ja synnyt ovat.»

Noin vierä virsi Hellaan hengen helon; mut outo mies, mi taideteelmän eessä tavaili hiljaa tarkoitusta

elon, hän vielä hetken viipyi silmät veessä, ei enää kammitsoissa kuolon, pelon, vaan niinkuin kyyneltensä kimmelteessä hän oisi nähnyt utuisinta unta, jot' oli koskaan nähnyt kansakunta.

19/9 1919.

LEMMEN LEHTIÄ.

LÖYTÖKÄINEN.

Löysin, löysin löytökäisen elämän aution aholta, naisen nuoren, naurusilmän.

Ei hän ilkkunut ilosta, naljamieltä naurahellut, hyvyttänsä hän hymyili, puunsi rinnan puhtautta, läikkyi lämpöä sydämen, paistetta siveän sielun niinkuin kukka syyskesällä, elokuisen illan kuudan.

Häntä ma rakastin, raukka. Hälle, hullu, huokaelin murhetta elon menevän, pelkoa polun pimeään.

Minä, miesi mieronkierto, hän liesi hyvä ja lämmin, minä, talven tuima tuuli, hän salon sinisen terhen, minä, soittaja sokea, hän kannel helähtäväinen illassa elon ikävän, Kaikkivallan polven päällä.

Häntä ma rakastin, raukka, hälle virteni viritän, sielun särkyvän sävelet, haaveheni haikeimman.

SYDÄMEN ITKU.

Yövyin ma salolle yksin, kaksin kapsahdin hereille, näin ma vienon vierelläni, kumppanin kupehellani.

Tuota tutkin, tunnustelin; »Lienetkö tytär Tapion, sinipiika sielun synkän?»

Kuulin kuiskaeltavaksi: »Lienen onnesi unelma, kauneus kadottamasi, runo kerkeän kesäsi, vaiva rinnan vanhenevan.»

Itkin kauan katkerasti.

PAHA OMATUNTO.

Taas tulin surulliseksi muistellen sinua, armas, muiden kanssa ailakoiden.

Lienen tehnyt synnin suuren.

Virkoit pois sa vierieessä: »Nyt älä tuhmin tuhlaele! Aarre on sinulla, siirsin sen sinulle sydämestäni, sinulta tahdon sen takaisin, kun konsa takaisin tullen.»

Lupasin lujasti: »Saat sen kera korkojen takaisin.»

Lienen tuhmin tuhlaellut, kun suun surulliseksi, liioin itkenyt, iloinnut, koska tuska tunnon täytti, hätä häistä sielun kahden, tiukasta tilinteosta silmän kahden katsehessa, sykkeessä sydämen kahden, toinen toistansa vetävän veren kahden vellamoihin.

Toki tunnen toisen tunnon: tuhlaten rikastun, tuhma, muille sähköä säteillen sähkötän elämäteni.

Siks ällös minulle suutu! Saa en olla saita, annan, kannan korkoa Jumalan, kuin tähti pimeän taivon, aurinkoa ammentava.

VIRVALIEKKI.

Lienet ollut virvaliekki, olit mulle onnen liekki, oikeaan minut opastit, aarteille elon ijäisen.

Yöstä mun ylensit, nostit veljeksesi, verraksesi, muista mun erotit, estit minut maantieltä elämän; viittasit minulle, virva, polun muista poikkeavan, uran uuden, käymättömän, halki hallaisten nevojen.

Siitä ma sinua kiitän: se oli onni, orvon onni tuta tuskat ihmislasten, auvo astuvan erakon nähdä näillä silmillänsä armaassa ajallisessa kappale katoomatonta.

LIIKA LINTU.

Taas tunnen sydämessäni tuon tuskan kuluttavaisen: voinko alkaa ma alusta?

Liioin vaadit, vaivan lintu.

Vaadit mun visertämähän taas iloja ihmisviidan, minut laadit laulamahan, jällehen kipuja järjen, minut, miehen tuonen-tyynen, minut, jo elämän-oudon, hapsin ammoin harmenneisin leikeissä suvisen lemmen.

Mykistyisin myös sinulle.

Vaan et salli, Tuonen saalas: vaadit mun valittamahan kesä-öitä entisiä, suloja menneiden suvien, alenneita aurinkoja; kulki kultaisna keränä pois minun poloisen mieli, murhe yksin jäi jällelle yöhöni hämärtyvähän, ilottoman ikkunahan kukka kylmien kiteiden.

Se oli kukka muiston kukka, lie jo kohta kuolon kukka, taikka kuollut jo olenkin, kummitus tupani tumman. Päästä, säästä jo minua! En sinua enempi kestä, elon tuhman tuomiota, katumusta kaiken turhan.

ÖIN JA PÄIVIN.

Öin ja päivin, illoin, aamuin sinua aattelen alati, saman tunnen tuskan tunnon. Liemme luodut toisillemme, emme toistamme tavanne.

Näin sinut vapisevaksi, silloin ma vapisin itse, tyynnyit taasen tyynemmäksi, jäähdyin jällehen sinulle; liemme luodut toisillemme, meitä ei ikä erota, erottavat entismuistot, tuskat tunnetun elämän.

Vaiko kaksin kahlehtivat?

Öin ja päivin, illoin, aamuin tuota aattelen alati pihlajata kukkivata syksyn synkeän piholla, maata marjan kantavata alta kirren ja kinosten.

Ja tuota enemmän tuumin lemmen myöhän leimausta, uhkausta ukkoshetken, syksyn rakkauden rakeita, niinkuin kosto kolhaisevat, niinkuin rauta rankaisevat, niinkuin tuomio tulevat, tuskan päivä päälle saavat.

Soisin että oisit toisin.

Soisin, enkä soisi, sillä tuollaisna sinut ma tunnen, tuollaisna sua rakastan: orjana oman elosi, vankina vapahan vaalin, velvoituksesi velassa, tehtäväsi täytännössä, suistaen sydänsurusi heleällä hengelläsi.

Jos toisin tekisit, armas, armastaisin sua vähemmän, vaikka näin tekevän tiedän mulle sun murhetta enemmän.

Öin ja päivin, illoin, aamuin sinua itkenen ijäti!

Kuitenkin iloitsen, armas, että näin elossa kerran kevätlempeni unelman, itsellensä uskollisen.

MUISTORUNOJA.

TERVEHDYS OSKAR MERIKANNOLLE

hänen 50-vuotispäivänään.

Rautainen aika raikua kultaisen kielen, talvinen taika kukkia laulavan mielen, sentään sun soittos ain yhä herkemmin helää, siitä on voittos, että sun ilos on elää.

Aurinko paistoi, kun sävelpurtesi sousi, mansikat maistoi, kunnahat kultaiset nousi, maass' oli huomen, riemua kaikille riitti: kauttasi Suomen Luonnotar Luojaansa kiitti.

Siivität monta laulua Väinämön lasten, kuolematonta myös ajan vaiheita vasten, maammojen kielin kirkkahin nostit sa maata, taattojen mielin tahdoit sen onnen sa taata.

Mylvähti myrsky, turmio tuuliaispäässä, hyökäsi hyrsky, rangaistus löi raesäässä: auringon lasna astuit sä myrskyjä kohti, harmajahasna, jost' ikinuortuus hohti.

Siks isänmaasi rakkaus nyt rantaasi kaulaa: myrsky min kaasi, tahdomme taas ylös laulaa. Siks runon huomen päivääsi päärmeensä liittää: kauttani Suomen Kieletär lemmestäs kiittää.

5/8 1918.

REHTORI K.O. LINDEQVIST.

60-vuotias.

Kuut kulkee, vuodet vaipuu ja vuosikymmenet, jää jällelle vain kaipuu ja muistot muinaiset.

Yks mull' on kaunis muisto: kaupunki, linna sen, ja linnan luona puisto niin vanhanaikainen.

Ja koulutie ja katu— monelle ikävä— minulle laulun latu, tie tiedon hilpeä.

Mut ettei ikävälle sen muiston sävel soi, nyt siitä kiitos hälle, ken koulun hengen loi.

Opetti mieltä nuorta hän mielin nuorekkain, ei katsonut vain kuorta, vaan alle pinnan ain.

Hän kirkkaan äidinkielen sai meille rakkahaks ja ajan tiedon, mielen niin aatteen-avaraks.

Ja kun hän ihmissuvun kuvaili ihanteet, unohti luokan, luvun— se silmään nosti veet.

Tuhanten kesken tapaa vain harvoin ihmisen, mi vakaa on ja vapaa, mies pään ja sydämen.

Sen näimme kerran Teissä, siks Teitä kiitämme. Jos näy ei kyllin meissä, ei ole syynne se.

9/9 1918.

AUG. H. SOININ HAUDALLA.

Sorea sortui Manan maille miesi, ylhäinen, yksinäinen sielultaan. Vaikk' kaiken kansan kesken kulki tiesi, Sun kaltaistas en nähnyt milloinkaan: niin hyvää, lämmintä, niin hymyilevää, niin laajamieltä, laajakättä myös, niin omaa kiitostansa lymyilevää, sen vaikka hyvin kesti toimes, työs.

Rakastit synnyinmaatas, missä lepäät, sen kieltä, kansaa, kansan kunniaa. Vaikk' kaikki kiitokset kai nytkin epäät, nyt sentään kaikuu sitä kansa, maa: ei aine, henki Sulle ollut eri, kaikk' kaunis kuului Sulle yhtehen, Sull' oli suomalainen suonten veri, ja sydän suuri, inhimillinen.

Siks olet mentyäsikin merkki meille, kuink' elon päivänpuolta etsitään. Kuink' emme eksyä saa eri teille, jos mieli nousta maan ja kansan tään; en haasta murheesta, mi hautas varjoo— jää tyhjä tila, mistä poissa oot— vaan haastan toivosta, min muistos tarjoo, sen seppelkukat kumpus kattakoot.

19/3 1919.

ERÄÄLLE NÄYTTELIJÄTTÄRELLE.

Ois helinä harppujen etäisten iki soipa Sun ikkunas alla ja juhliiva aurinko jumalien ain taitehes taivahalla.

Mut kuoli jo jumalat, eloon jäi vain jumalten lapsista muudan. Ah, josp' edes kaukaa kullata vois, hänen tietään lauluni kuudan!

Mut kuu sekä päiväkin painuu pois, pian yllä on pimeys suuri. Pois itkien käy ikijumalten laps, pois harmaapää trubaduuri.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PAINUVA PÄIVÄ; ELÄMÄN KOREUS;
LEIRIVALKEAT; AJATAR; SYREENIEN KUKKIESSA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus,

or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and

donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.